

**R.P.D. Lvdovici Gomes, Episcopi Sarnensis, sacri Palatii
Auditoris, Commentarii in iudiciales regulas Cancellariae**

Gómez, Luis

Lvgdvni, 1557

Regula de infirmis resignantibus, quæ quadraginta & unam quæstiones
continet, non solùm infirmitatem ipsam per nonaginta priuilegia distinguit
per uiam epilogi, sed etiam senectutis incommoda ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63697](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63697)

lari ex defectu intentionis papæ, per plures coniecturas, A
 quas Fely. tradit in c. super literis. de rescript. & Decius cō
 fi. 541. Et licet isto casu non sit prodita aliqua specialis, &
 nominata actio ad retractandum gratias præiudiciales,
 tamen illa actio ex lege sufficit. Nam, vt dicit Bart. in l. ff.
 de cond. ex lege, quando lex non inducit aliquam actionē
 specialem, semper competit actio ex lege tanquam subsi-
 diaria. Secundum remedium ordinarium de iure commu-
 ni datur per viā exceptionis, quæ agēti obstat, & semper
 defectus intētionis principis debet esse fundamentū agen-
 tis vel excipientis: quia vbi alias intentio papæ esset clara
 ad præiudicandum in istis beneficialibus, & derogaret huic
 regulæ cessarēt omnia remedia, & sequēda esset papæ vo-
 lūtas, vt superius dictū est in alia. q. vel cōpetit off. iudicis. B

QVAESTIO VIGESIMATERTIA

QVAERO, an legatus de latere, vel alius inferior ordi-
 narius possit tollere expresse ius quæsitum, dero-
 gando huic regulæ sicut papa?

SOLVTIO. Conc. uendum est quod non, quia hoc so-
 lus principis est, vt tenet expresse Bal. in l. 2. col. 10. versic.
 nota q. plenitudo. C. de seruitu. & aqua. & hoc etiam tenet
 Federic. in consi. 200. & Rom. in consi. 37. viso puncto, ver.
 quo ad secundum. cum pluribus aliis concordantiis tradi-
 tis per Stephanum Bertrandum in consil. 12. circa fin. lib. 3.
 Et hoc quod dictum est de legaro, generaliter procedit in
 quo cunque alio inferiore, vt Decius post mod. latius pro-
 bat in cap. ex parte. el secundo, in 4. col. de offi. deleg. vbi C
 hoc limitat non procedere, quando per viam legis statuen-
 do ius quæsitum tolleretur, vt ibi latius per eum.

REGVLA DE INFIRMIS RESIGNANTI-
 BUS INFRA VIGINTI DIES.

NTEM voluit, quod si quis in infirmitate constitutus
 resignauerit aliquod beneficium, siue simpliciter siue
 ex causa permutationis, & postea infra viginti dies,
 à die per ipsum resignantem præstandi consensus com-
 putandos, de ipsa infirmitate deceberit, ac ipsum bene-
 ficium conferatur per resignationem sic factam: Collatio huiusmodi
 nulla sit, ipsiusque beneficium per obitum vacare censeatur.

Regula ista de infirmis resignatibus, quia in foro
 ria quotidiano vsu recepta est, vtilis iudicatur.
 tex. in h. certè. in fi. ff. de preca. Et ideo quia vtilis
 iucunda etiã videri debet. Nam, vt inquit Bal. in cen-
 re. de rescrip. tunc sapiunt leges, cū practicantur: quia
 stus ex arbore colliguntur. Proinde legulatores
 ab vtilitate exordientes, cōsueuerūt premiis quibus
 diosos ad legū studium inuitare: vt patet in proci-
 stitutionum. §. fi. & in auth. de hered. & falc. §. fi. pro-
 habentes id quod erat, neminem futurū sine prae-
 premiorū spe, qui vellet tam inexhaustos innumerat
 legum per saxa labores subire, nisi mallet, vt Sisyphus
E in fabulis, sudans saxum frustra voluere, nec aliq-
 cere. Præmium ergo fuit, vel vtilitatis spes, quae
 ad huius scientiæ studium inuitauit: sine quo vix
 niretur, qui legū studiū sibi expedire putaret, iuxta
 Quid. lib. 2. de Pōto ad Maximū scribit. Hac igitur
 regula ista iucunda, & voluptatis plena iudicabitur
 ex eius vsu curiales omnes maximū decerpent fructū
 in theorica nō mediocre vtilitatis incrementū. Dicitur
 igitur totus istius regulæ tractatus in tres partes
 les. Prima pars quæ duodecim quæstiones continet
 nas respiciet, in quib. locū ista regula habere possit.
 da pars, quæ totidē etiã quæstiones habet, circa
 versabitur. Tertia pars, casus diuersos p. 10. & 7. quæ
Fbit, in quibus regula habere locū possit: sequitur in
 dinē imperatoris in §. fi. inst. de iur. na. Qui de iure
 turus, prius de psonis, secūdo de reb. tertio de acti-
 misit. Sed operepretiū erit, antequā ad propositā
 veniamus pauca quæ dā de origine istius reg. præ-
 Regula igitur ista prius originem habuit à Bonifacio
 qui eam edidit Calendis Maij, pontificatus sui anno
 no, vt in eius regulis patet. Neque alij pontifices
 à Ioanne vigesimo secundo incipiendo (à quo regu-
 cellariæ initium habuerunt) vllam de ista regula in
 gulis mentionē fecerūt: vt apparet ex quinto nono
 apostolicæ. Vnum tamē nō omitto, quod cum
 in hoc volumine notabiles regulæ editæ: nulla
 pius innotata à summis pōtificibus reperietur: quæ
 Nam
 confir-
 tem fe-
 plus v-
 pedire
 sponit
 dam
 regu-
 vigore
 dignit
 vit in
 tionis.
 minun
 taliter
 cenfer
 tauit,
 collati
 signat
 Quod
 in alia
 rum, q
 hoc et
 in ho
 eum.
 gnati
 Præ
 vsque
 pontif
 Julius
 in reg
 tēpor
 reguli
 w. i. ita
 dum a
 feratur
 dum,
 resign
 sape d
 bium p
 vt dica

Nam post Bonifacium, Martinus Quintus regulam istam A confirmavit. Ex qua postea Nicolaus Quintus extrauagan-
tem fecit, quam habeo inter non impressas. In qua vnum
plus voluit, quod litera resignationis viuente resignante ex-
pedirentur. Alias decreuit omnia esse irrita, vt ibi latius di-
sponitur. Deinde post multa tempora Inno. v. i. i. per qua-
dam extrauagatem suam, qua incipit, sicut bonus pastor,
regulam istam visus fuit extendere ad resignationes infirmi
vigore facultatis concessa, in manibus cuiusvis persone in
dignitate constituta factas. Tamen ibi regulam modifica-
uit in duobus, videlicet, respectu temporis, & respectu vaca-
tionis. Respectu temporis, quia cum regula ista assignet ter-
minum 20. dierum, ibi statuit vnum mensem, infra quem si
taliter resignantes moreretur, beneficiu per obitum vacare B
conferretur. Respectu etiam vacationis istam regulam immu-
tauit, quia hic resignatio mortui infra viginti dies valet, sed
collatio vigore illius facta annullatur. Sed in d. extraua. re-
signationes taliter factae praesumuntur fictae & simulatae.
Quod quantum inter se differat & importet, dicemus inferius
in alia questione. Et declarat Ro. in consi. 342. Est bene ve-
rum, quod in regulis Martini, v. Eugenij i. i. i. & Nic. v. nulla in
hoc est differentia, ex eo, quia ibi resignatio annullatur. Et
in hoc etiam differt ista regula ab illis quae concordabunt
cum d. extrauag. Regula igitur ista procedit quando resi-
gnatio non fuit facta vigore facultatis, sed iure ordinario.
Praeterea, ulterius est notandum, quod licet regula ista C
vsque ad nostra tempora intacta manserit, Moderni tamen
pontifices eam in aliquibus innouarunt seu ampliarunt. Nam
Iulius i. i. primus ad istam regulam addidit illud, quod hodie
in regulis modernis cernimus, videlicet quod dies viginti a
tempore praestandi consensus computarentur, quod antea in
regulis praedecessorum scriptum non erat. Postea Hadrianus
v. i. istam regulam in duobus ampliauit & renouauit. Primo,
dum addidit illa verba, videlicet, quamuis autoritate con-
feratur, &c. Quae quidem verba fuerunt addita ad istum effe-
ctum, vt regula comprehenderet collationes factas ex causa
resignationis per legatos & ordinarios extra curiam, de quo
saep dubitat Rota, vt inferius apparebit. Tamen hoc du-
bium postea tempore Clementis v. i. i. fuit in Rota decusum,
vt dicam inferius in quadam questione. Secundo Hadrianus
I ij

D regulam ampliavit, vt haberet locum in resignatione officiorum Romanę curiæ in infirmitate factis, de quibus me. Iulius. 2. antea regulã ad partem cõposuerat. Clemens verò. 7. ad istã regulã nihil addidit, sed per quãdã corrigentem eam, & ad resignationes in sanitate factas, addido in infirmitate præstaretur consensus, & infra 20. postea moreretur extēdit. Quod odio cardinalis de V. qui in conclavi plurimum ei obstitet, Clemētem satis competum est. nihilominus postremo Paulus 3. in suis extraordinariis regulis, quo ad hoc Clemētem imitatus. Ex quibus omnibus apparet multipliciter istam fuisse variatam. Et ideo ego propter huiusmodi varietatem regulam istam, prout communiter habetur in quinterno Rotæ, & prout in ea practicatur, interpretandam assumam. Rem igitur ipsam aggrediamur.

PRIMA PARS QUÆ CIRCA personas vertitur.

QVAESTIO PRIMA.

gitur quæro nunquid ista regula liget infirmum renuntiantem papatui secundum formam. c. 1. de renunt. lib. 6.

SOLVTIO. Quamuis quæstionē istam speremus diebus nostris contingere, non ignoremus antiquis temporibus plures fuisse papas, qui papatui renuntiarunt, vt inferius subiiciam. Ad quæstionem in qua videtur dicendum pro parte riuã papã non cõprehēdi sub ista regula, ex eo, quia generali sermone non cõprehenditur persona conuersa siue loquentis. l. 1. in ff. de sena. & l. inquisitio. C. de & l. mercedem. §. si. de act. emp. Neq; etiam in generali sermone à quocunq; prolato intelligitur persona papæ glo in c. de forma. 22. q. 5. quam sequitur Ias. in rep. da. l. frater à fratre. nu. 16. ff. de cõdi. in deb. & latus & Ripa in l. 1. in 8. col. nu. 56. ff. de vulg. & pupil.

Præterea, quia nemo seipsum ex tua sententiã cõsentire debet discrimē inter ligantem & soluentem. de bapt. Neque de iure soleat pari in parem actio tribui, vt in l. p. ff. de arb. cum actio & passio non sint in eod. subiecto esse. l. Vranus. versic. sed cū dicitur

si deiuss. Ergo neq; ligabitur sua cōstitutione papa, quę est A
etiam iurisdictionis, vt arguit Bald. in authent. quę res. C.
de sacrosanct eccle.

Præterea, quia cum iste casus sit rarus, miraculi loco ha-
beri debet, vt dicitur in §. quantumcunque. in authent. de
consul. Et ideo ista regula non adaptatur ad illam, tanquā
quod papa de illo non cogitauerit. l. nam ad ea. ff. de leg.

Et in specie, quod regulę cancellarię non ligent Papam
tenuit Pet. de Anch. consi. 290. Quę referūt mod. in tract.
de bench. in 1. parte. q. 12. num. 7. & ante ipsos Feli. in c. ad
aures. in 7. col. versi. octaua conclusio. de rescrip. Idē Fely.
& mod. in c. 1. de const. & in c. quod super his. in 4. colum.
de fide instr. Quo in loco certatim doctores tenēt regulas
cancellaria; neq; dispositiones canonum ligare summum
pontificem earum conditorem. Ratio redditur per Bal. in
c. 1. circa fi. in tit. de alie. feud. Quia ex quo Deus papę le-
ges subiecit, eius celsitudini nulla lex imponi potest. Quia
legibus est solutus. Et ita etiam tenet Firm. in tract. de epi-
scop. lib. 4. q. 16. fol. 18. Et hac ratione dicimus, quod dispo-
sicio. c. auaritia. de elect. lib. 6. papam non ligat, vt ibi dicit
Ioan. And. & Ioan. Fran. Pavinus antiquus Rotę auditor,
in tract. de ofsi. & potest. cap. sede vac. fol. 16. col. 4.

Postremò pro ista parte accedūt ea omnia motiua quę
post longam disputationem tradit Ioan. An. in regula cui
licet. de reg. iur. in Mercu. in illa. q. an episcopus suo statu-
to ligetur. Et tandem post plura concludit quod nō. sequi-
tur Alexand. Iasi & ceteri mod. in. l. 1. ff. quod quisq; iuris. C
faciunt etiam pro ista opinione omnia fundamenta, quę
scribit collecta. in c. fi. de concess. præb. in illa quæstione,
an per promotionem ad papatum vacent ipso iure omnia
beneficia papę. Quorum argumenta breuitatis causa non
refero, cum ibi videri possint.

Pro parte verò contraria affirmatiua, videlicet, quod pa-
pa regula ista ligetur, facit ratio, mens, & verba istius regu-
lę quę fundatur in vtilitate animę, vt per huiusmodi renun-
tationes fraudulentas magis sanguini & personis consti-
tatur, quàm bono vniuersalis ecclesię. Hęc igitur præuari-
candi occasio auferenda est. Nam mens istius regulę fuit,
ne infirmi grauitè ægrotantes præsentientes finem vitę
desse, de beneficiis suis, veluti de rebns profanis in cōsau-

Dignos suos successione vice disponant, & in moderatissima voluntatis illa illis relinquunt in praeiudicium omnium natorum vel expectantium, ad quos de iure illorum ratio vel acceptatio pertineret. Hoc enim est contra ius, & cum ibi not. de prae. & vergit in animae detrimentum. Papa subiicitur tanquam Christianus, ut dicit Ioan. An. alij. in c. significasti. de fo. compe. & notat Prapositione non licet. in prin. 10. dist. qui dicit, quod sub generali dispositione concernens ius diuinum imperator & Reges comprehenduntur. Ergo subiicitur etiam papa dispositioni regulae idem animae detrimentum considerantis. Hinc quod papa, imperatores, & reges subiiciuntur constitutioni. c. omnis vtriusq; sexus. de pecni. & remis. que licet sit in sitio iuris positivi, animam tamen respicit, ut Abb. dicit omnes. de mai. & obed. & in c. nouit. de iudi. in 3. col. c. sane. el secundo. de offi. deleg. Et generaliter verum quod omni dispositioni per quam euitatur peccatum animae conseruatur, papa itare tenetur, ut laice. Pet. de Ancha. in repe. cap. 1. in secunda oppo. de con. latius ibidem Fely. in 9. col. vers. 7. & vltima concludit eadem ratione dispositio c. 1. de reg. iur. lib. 6. si prohibetis, ne aliquis sine canonico titulo se in beneficia intrudat, papam comprehendit, ut probant ibi Pet. de Ancha. & latius mod. in tract. de offi. de benefi. in 3. q. 7. partis. nu. 8. Sicut etiam videmus papam subiici canonum de irregularitate ratione homicidij voluntarij loquentibus.

F Nam quis negat papam irregularem fieri, si aliquis propriis manibus interficeret? ut probat Fely. post Innoc. quando. in 2. col. de rescrip. & latius mod. in tract. de rescrip. fol. 56. & vltra ipsos Bal. in c. si quis. in fi. de maio. de. Nam licet papa habeat auctoritatem dispensandi, tamen habet peccandi licentiam, ut dicit tex. in c. 1. de. Et ideo in omnibus illi obediendum est, nisi vbi subiectum, ut dicit Hostien. in c. significasti. de officio. c. proposuit. & ibi Abb. in fi. de concess. prae. Et quia regula rationabilis est, & honesta, papa eam seruare debet, quia licet solutus sit legibus, non tamen distamini. nis, cum sit animal rationale, politicum & mortale, ut Curt. in consi. 63. col. 2. post Bal. in l. 2. col. 8. C. de seru. aqua. Et cum ista opin. consentiunt etiam verba regum

si quis, quæ sunt verba generalia omnem personam comprehendentia, ut in l. i. ff. de verb. sig. sicut etiam voluit Do. in c. si tibi absentis. in 3. col. de præb. lib. 6. q. sub dispositione illius text. loquētis de ordinario, & quocumq; alio, ligetur & comprehendatur papa, ex quo text. generaliter loquitur.

Præterea, quia papa & Imperator inter cæteros astringitur lege honestatis & naturalis iustitiæ ea omnia servare quæ ipsi cõdiderunt, ut dicit Thom. 1. 2. q. 96. artic. 6. Nā lex divina mandat eum servare, quæ alios præcipit custodire, ut habetur Matthæi 23. c. & ad Rom. c. 2. ibi, Qui docet, seipsum non docet. Prædicas nō mæchandū, & mæcharis. Sed clarū est, papā debere servare legem divinā. c. sunt quidā. & c. contra statuta. 25. quæst. 1. Igitur & ea quæ ipse statuit. Præsertim, quia cõsistit hoc in ratione naturæ. B
li, quod quisque iuris in alium statuit: eodem ipse utatur. cap. cum omnes. de constit. & l. i. ff. quod quisque iur.

Præterea, sicut lex humana debet cum divinā se conformare d. c. sunt quidam. & doct. in c. qui in ecclesiārum, de constit. Ita legislator humanus debet se conformare latiori legis divinæ, id est CHRISTO: quia omnis CHRISTI actio debet esse nostra instructio. Sed CHRISTVS leges quas dicebat, perfectissimè observabat, ut patet Actor. ca. 1. ibi, Cœpit CHRISTVS facere & docere. & Matthæi 18. & Luc. eod. & Mar. 10. Ergo eodem modo & papa tenetur hoc facere. Et pro ista opinione ultra præmissa novissimè Vincentini in rep. c. primi. repente. de constitu. nu. 48. sex fundamenta componunt, & respondent per vnam col. C
ad l. princeps. ff. de leg. Quæ brevitatis causa non refero, postquam habentur in formis. Ex prædictis igitur satis apparet questionem esse dubiam.

Quid tenendum? Dico quod quamvis casus istius questionis coruo sit rarior albo: cum pauci admodū hac ætate reperiantur, qui in infirmitate vel sanitate papatui cedant: tamen iste casus antiquis temporibus sæpius contigit. Nā scribit Joan. Burgūdus antiquus doctor in tract. siue disputatione de renuntiatione papæ, plures pontifices papatui renuntiasse. Quorum primus fuit diuus Petrus, cui successit Clemens, Deinde Clemens, cui successit Linus, de quibus loquitur rex. in c. si Petrus. 8. q. 1. Ciriacus tertio loco renuntiasse fertur, cui successit Antheros, ut frater Iacobus

De Voragine attestatur in illa peruersa historia sancta
 qua Longobardica appellatur, titulo de xi. millibus vi-
 num. Vbi de renuntiatione Ciriaci, & martyrio eius ha-
 betur, & ideo non ponitur in catalogo pontificum, quia
 dicitur, clerus eum de catalogo abrauit, propterea quod
 iniuriam & reclamantibus cessit, & x. millia virginum
 eius fuerat. De quo ibi latissimè habetur. Sic & Corne-
 papa cedere papatu voluit, nisi persuasus à Cypriano
 stitisset. Marcellinus quoque locus cessit, & Liberius e-
 papatum resignauit, cui Felix successit, & iterum Li-
 cedente, assumptus fuit Leo IX. Et omnes prædicti po-
 ces sancti fuerunt, excepto Liberio, vt patet in Chron.
 Postremo Cælestinus cedens, causam dedit, vt dispo-
E illa Bonifacii VIII. de qua habetur in cap. i. de renun-
 s. constitueretur. Quod igitur in antiquis contigit
 mus, posset hodie modernis pontificibus euenire. Re-
 gula ista posset habere locum.

Pro resolutione igitur omnium prædictorum, disti-
 di sunt aliqui casus. Primus est: quando papa in firmo
 gnat in manibus cardinalium, & illi consentiunt religio-
 ni, non obstante regula. Et tunc talis regula locum non
 beret, quia omnes videretur ab ea recessisse. Nec car-
 libus hoc casu pænitere liceret, nec contra factum pro-
 venire, iuxta clemen. r. de renun. Solum obstat vntum
 videretur papa isto modo in vita sibi eligere successorem,
 quod prohibitum est secundum Abba. in cap. accepimus
F pact. & tradit Fely. in cap. i. in 6. col. vers. fallit non ob-
 stit. cum concord. vt scribit latissimè cardinalis sancti
 de Turri cremata. in cap. in nomine domini. 23. dist. ad
 hoc facilis est responsio. Nam illud dictum Abb. & c.
 procedit, quando papa post creationem successoris non
 se dignitate papatus, sed remanet papa ponens alium
 tum pontificem post eius obitum, quod facere papa
 cet. Et ita procedit regula communis tradita per glo.
 apostolica. 8. q. i. sed quando per viam resignationis
 cit & in vita ipsius se exonerat. & exiit papatu, & de-
 esse quod fuit, adeo quod re ipsa dignitas in resigna-
 transfertur tunc procedit rex. in cap. i. de renun. sicut
 sic debet intelligi, licet in casu Abb. & doct. videlicet
 do papa vellet sibi eligere successorem, Marianus Sc

suo indice generali inuenerit cautelam sub dubio fortè, **A**
 qua papa posset uti in eligendo successorem; videlicet si
 constitutionem faciat prius generalem de successore eli-
 gendo; sicut Bonifacius fecit de renuntiando papatui in
 dicto ca. 1. sed hoc dictum, quod mihi videtur dubitabile,
 per ea quæ dicit Card. in clemen. 2. de elect. in 7. q. nō ex-
 aminabo hic, cum extra propositam materiam videatur. Li-
 cet illam cōstitutionem, de qua Mar. ianus loquitur, for-
 tē papa posset facere de consensu cardinalium, per ea quæ
 dicta sunt in sequen. quæst. Satis est, quod iste primus ca-
 sus iudicio meo videtur sine dubio.

Secundus casus est, quando cardinales simpliciter ad-
 mitterent resignationem non habita cōsideratione regu-
 læ; & tunc intelligeretur iuxta eam, videlicet quatenus pa-
 pa infirmus post viginti dies viueret: si verò infra viginti
 dies, ex quo per dispositionem istius regulæ papatus cen-
 seretur per obitū vacare, nō obstante resignatione huius-
 modi admissa, possent eligere successorem, & uti facultate
 sibi cōcessa ut papa, quis intelligitur talis renūtiatio admis-
 sa sub tacita conditiōe quatenus moreretur infra 20. dies.

Tertius casus est, quādo papa infirmus resignaret nō in
 manibus cardinalium, nec illis admittentibus quod facere
 potest, ut dicit Vincent. in c. quod in dubiis. de renunt. & se-
 quitur latè Ioan. Franciscus Paul. Rotæ auditor, in tract. c.
 sede vacat. fo. 16. in 2. col. volum. paruo. Et hoc casu crede-
 rem etiam regulam istam habere locum attenta mente &
 honestate, per ea quæ superius dicta fuerunt. **C**

Obstat tamen huic cōclusioni vnum, quia videtur quod
 eo tempore quo disceptandū esset de viribus istius regulæ
 illa iam extincta esset per obitū papæ, cum regulæ istæ sint
 temporales ad vitam eius, ut patet superius in proœmio.
 Cardinales igitur, vel alij non poterunt post obitum papæ
 petere papatum vacare per eius obitum, sed per renuntia-
 tionem: cum hoc ipsum, quod vacet per obitum, sit disposi-
 tum, & inductum per istam regulā, quæ, ut dictum est, per
 mortem papæ expirauit, nisi dicamus illam regulam ha-
 buisse effectum viuentē papa. Quo casu effectus semel cau-
 sat, etiam in actu temporali durat post obitū, ut tradunt
 Deus & Moderni in cap. 1. in princ. de iudiciis. & in cap.
 cum cessante. de appellat. arg. eorum quæ dixit Bald. in l. in

D ipsius. per illum textum. C. famil. circif. facit ad hoc
quod de mandato; re non integra tradunt etiam Mo
post Alexand. in l. eius. ff. si certum petatur.

Et ista omnia de plano procederent quando ex ma
stis coniecturis appareret papam resignasse magis an
carnali, quam propter utilitatem vniuersalis. Ecclesie.
tamen nulla esset suspicio propter eminentem qualita
& sufficientiam, resignatarij res esset magis dubia
tamen videtur quod ista regula habeat locum, non
propter rationes de quibus superius dictum est, quod
dubius tutior & securior pars est eligenda, maxime
tam ardua & periculosa. qualis est depositio papae
pars securior hoc casu videtur, si cardinales eligantur.

E diuino aliquem ad papatum tanquam vacantem per
rum, iuxta dispositionem istius regulae. Quia praeter
tur longe melius, & vtilius subuentum vniuersali Eccl
per iudicia plurimorum, quam per voluntatem vni
gnantis infirmi, argumen. eorum quae tradit Abb. in
dentiam, in princ. de offic. delegati.

Quartus casus est quando papa in infirmitate
superuiveret. Et iste casus satis aduersus resignantem
cit ad propositum regulae, sed relinquerem sub
tione resignantis, & resignatarij; quia tunc essent
dispositione cap. i. de renuntiat. lib. 6. Sed haec ioc
sufficiant.

QVAESTIO SECUNDA.

QVAERO, quid in imperatore in infirmitate
tuto, an si de consensu papae, & electorum res
imperio, prout legimus plures hoc fecisse,
prehendatur ista regula?

SOLVTIO. Pro parte negatiua videtur dicendum
non, quia ista regula loquitur de beneficiis ecclesial
quae per collationem conceduntur. Sed imperium
per electionem, vt in cap. venerabile. de elect. Igitur
ficio loquens in vno, non habet locum in alio, iuxta
ta in cap. cum in illis. de praebend. lib. 6. Item quia ista
regula loquitur de beneficiis ecclesiasticis, quae clerici
feruntur, sed imperator non est clericus, nec aliquo
stasticum ordinem habet, sed est laicus, & laicorum nomen
tinetur, vt dicit Abb. in cap. tua. el. i. in primo nota.

decim. Ergo in illa regula non procedit: quia ex diuersis A
 non fit illatio, iuxta rex. in c. in praesentia. de prob. praeser-
 tim, quia beneficia, de quib. loquitur ista reg. sunt spiritua-
 lia. Imperium vero est temporale: quae inter se multum dif-
 ferunt, & sunt longè diuersa, vt in c. inter corporalia. de
 translat. praelat. & c. per venerabilem. qui filij sint legit.
 Praterca, quia regula ista de Imperatore nullam facit men-
 tionem, ergo non censetur sub ea comprehendi: quia con-
 stitutio generaliter loquens, non comprehendit Impera-
 torem, neque reges, nisi specialiter exprimantur, vt in ca.
 fin. de offi. deleg. lib. 6. tenet Specul. Ioan. Andr. & Bald.
 in tit. de rescript. praesentia. §. fin. vers. nunquid expressio
 Episcopo, &c. vbi etiam dicunt hoc procedere, etiam si
 fiat expressio de Episcopo vel Archiepiscopo, tales non B
 veniunt, neque text. in c. sedes. de rescript. hoc casu proce-
 det, prout ibi etiam quidam adnotarunt, & etiam hoc tenet
 Card. Alex. in c. non liceat. 10. dist. & dixi supra in proem.
 Regul. quest. 4. & hoc etiam probari videtur in c. totam, de
 poen. distinctio. 3. ibi, Rex enim erat, alium non timebat,
 alium non habebat super se, &c. & hoc in Imperatore &
 Rege tenet Ias. in repet. 2. l. frater à fratre. num. 16. ff. de
 condic. indeb. cum concord. vt tradunt Moder. de Ripa in
 l. 1. in 8. col. nume. 59. ff. de vulg. & pup.

Sed pro parte affirmatiua vrget mens & ratio, ac ipsius
 Imperij comprobatio, quod à Papa stabilitatem & firmita-
 tem recipit. c. venerabilem. cum ibi notatis de elect. Et ita
 conueniens videtur, quod causatum sapiat naturam suae C
 causae. l. eius. ff. de oper. lib. & l. adeo. §. cum quis. ff. de ac-
 quir. rer. domin. & l. tabernae. ff. de fun. instruct. Cum igitur
 Papa ligetur regula, à fortiori Imperator. Et quia negati-
 non potest, quin Imperator largo modo dicatur sacer-
 dos, vt dicit Domi. in c. ei, cui. in 2. col. de prae. lib. 6. quin-
 imò quandoque Pontifex vocatur, vt est text. & ibi gloss.
 nor. in c. de capitulis. 10. distin. tenet Ioan. Francisc. de Pa-
 minis Rotae auditor in tract. de offi. & pot. cap. sed vac. fol.
 14. in 3. col. in paruo volu. Hinc vulgò dicitur, quod Impé-
 rator ordinem subdiaconatus habet, vt in cap. Valentina
 nos. 63. distinctio. Et alij dicunt Imperatorem esse presby-
 terum, vt refert Nicolaus episcopus Iadren. in thesauro
 Pontificali, folio 8. col. 1. imò Bald. in l. 1. C. de iure auro.

Danul. Imperatorem Dei vicarium appellat. Nec immerito quia, ut ipse idem Bald. dicit in authen. habita. C. ne filii patre. Deus in terris imperatorem omnium magistrum constituit. Et ideo Curtius senior in consi. 65. col. 6. Imperatorem Dei legatum & proconsulem dicit. Et ob hoc spondetur secundo argumento contrario. Nec ob hoc quod Imperium per electionem tribuitur: quia idem papatu: & tamen per hoc non prohibetur renuntiatio de renuntiatione. lib. 6. Nam videmus Imperatorem solum, cognomine Magnum, à Zacharia papa totum Lotharium verò, Diocletianum, & Maximianum Cæsari Imperio celsisse, quodam etiam ex eis priuam elegisse, alios monachos factos. Vbi ergo consideratur

Enuntiatio, regula locum habere potest, præsertim quæ illi ad quos electio pertinet, renuntiationi consensu quorum consensus collationi equipollet, iuxta traditum Modernos in c. eam re. de rescriptis.

Sed prædictis non obstantibus teneo primam opinionem, videlicet huic reg. non esse locum, si Imperator renuntiet cum consensu electorum: quia cessant hoc casus istius regulæ: arg. text. notabilis in l. fi. C. de pactis in Imperio prohibita sit successio, sicut in bene ecclesiasticis, iuxta c. venerabilem. de electio. Tamen procedit, quando solus Imperator disponendo. Secus per viam renuntiationis, de consensu electorum honoraret, quia tali casu successio licita videtur. Ideo voluit

F& Mod. in l. Imperator. ff. de leg. 1. per illum textum, filius in vita potest destinari Imperator post patrem. olim Imperatorum filij viuere eis, Cæsares promittuntur, ut Ael. Spartianus memoriæ tradidit. Hinc consuetudo illa obrepit, qua hodie Imperatores suos, vel fratres Romanorum reges, eis adhuc viuere regere procurant. sic apud Gallos primus regis filius & successus à Delphinatu, cui præest, Delphinus appellatur, ut de his meminit Aymarus Riualius in historia. li. 4. dum Iustinianum depingit Imperatorem. Pro quo dicit glo. in c. Hadrianus. el. primo. 63. distinct. Nam non potest simplex successio, quia Imperator libere non disponit, sed de consensu alterius: arg. l. fi. C. de emph. & d. l. fi. C. de pac. Cessante igitur tali consensu,

rem renuntiationem, quantum ad renuntiantem, valere: **A**
 non tamen quo ad illum, in cuius fauorem fiet, si Imperator renuntians moreretur post 20. dies, quia esset locus isti reg. habito tamen vt dixi electorū vel papæ consensu, omnis difficultas tollitur: sicut de papa diximus, qui eo ad huc viuente, de consensu Cardinalium potest sibi successorem eligere: arg. tex. in c. petisti. 7. quæst. 1. quia hoc prohibitum non reperitur. Et ita saluari posset, quod dicit Petrus de Monte, vulgo Episcopus Brixien. in suo Indice, in verb. papa. Sic etiā declarantur dicta Abbatis in capitulo accepimus. de pact. de quo in præcedenti quæstione mentionem feci. Nec huc pertinent, quæ in contrarium dicta sunt, quod Imperator appelletur sacerdos, quia illud improprie dicitur, sicut adparet in iuris professoribus, qui à lege sacerdotes appellantur, vt in l. i. ff. de iusti. & iure. Nec reletur, quod Imperator habeat ordinem sacrū, quod nulli bene probatur. Sicut & illud, quod Vicarius Dei appelletur, quod intelligitur in temporalibus tantum vt declarat Abb. in c. nouit. in 7. notab. de iud. & Mod. de Ripa in c. 2. in 1. col. eo. tit. Et ita declarari debent dicta Bald. in l. cum multa. C. de bonis, quæ libe. dum voluit Imperatorem esse summum superiorem: quia, vt dixi, debet intelligi in temporalibus, non in spiritualibus, vt ibi etiam sentit Bal. & finaliter omnes istas opiniones, quas plures de Imperatore habuerunt, dicentes eum, vel sacerdotem, vel subdiaconum, vel episcopum, Specula. in titulo de legato. §. nunc ostendendum. vers. 39. confutat.

QVAESTIO TERTIA. **C**

QVAERO, An ista regula habeat locum in cardinalibus in firmis resignantibus?

SOLVTIO. Videtur dicendum quod non. Primo, per illud vulgatum dictum, quod ea, quæ speciali mentione, seu præfatione sunt digna, nisi specialiter exprimantur, omnia omilla esse intelliguntur. ca. quàm periculosum. de senten. ex. lib. 6. allegatum per glo. in c. 2. de præben. eodem libro. Sed in regulâ ista non fit mentio de cardinalibus, qui sunt speciali mentione digni. Igitur, &c.

Et pro istâ parte facit, quia videmus regulâ de exprimendo valore, Cardinales non comprehendere, vt probat Petrus de Ancha. consi. 288. pro clariori euidetia. Sicut etiam ex-

Dtrauagans, execrabilis. §. qui verò. cardinales nō com-
hendit, vt patet in d. extrauag. §. nos itaque. & tenet
And. in add. ad Specul. tit. de lega. §. sequitur. Eodem
do dispositio extrauagatis Bonifacij. 8. accipien. iniur.
cardinales nō ligat. vt dicit se tunc presente iudicari
se in Rota Bar. Belenzi. audi. Rota in tract. de chan.
66. Præterea, videmus, quòd propter excellentiam
dignitatis cardinalatus inductū est, quòd licet omnes
tij, à sede apostolica missi, legati à latere dici possint,
pter reuerentiam summi Pontificis, cuius fimbriam re-
menti tetigerunt, vt Spec in tit. de off. leg. §. ratio. & si
in summa post princi. tradiderunt: nihilominus de sty-
ria inductum est, vt soli cardinales legati à latere dici
possint.

Et probatur in c. decetero. in verbo, legatos de latere
missos. 2. q. 6. & in c. si episcopus. ibidem. Ita hic dicitur
videtur, quòd propter eorum prærogatiuam sub re-
nō includantur, vt sic speciali hoc honore ultra alios
corentur. Et pro ista parte faciunt plura alia, quæ
tradit in consilio 498. in casu, quo queritur. Et quæ
superius in procmio istius voluminis, q. quarta.

Sed istis non obstantibus, concludo contrarium
tionem istius regulæ, quæ emanauit ad obuiandum
bus, vt dictum est. Quæ quidem ratio magis quædam
personis cardinalium, quàm aliorum. Nam cum magis
gnitate sint præditi, oportet eos plus aliis à fraudibus
alienos, iuxta notata in c. cum quidam. de iure iur.
presbyteri. C. de episcop. & cleri. facit text. in cleri.
renuntia. Et ista ratio, quæ in propulsandis fraudibus
sistit, salutem etiam animarum concernit. Quo casu
dispositio generalis fit, cardinales comprehendit, vt
dunt Ioan. Andr. Gemin. & omnes, in c. nemo. de elec.
libro 6. & in c. pro humani. de homicid. eodem libro
multis concordan. vt scribit præfatus auditor in dicto
statu. Vbi plus subdit, per istam rationem alias fuit
Rota iudicatum, regulam Cancellariæ de oriundis
dinales comprehendere, sicut & alia habentes eam
rationem utilitatis animarum. Et istam opinionem
tur etiam Ioannes Franciscus. Pauius, olim Rota
tor, in fine sui tracta. de offic. & potesta. capituli se.
quem refert, & sequitur t. elyn. in c. ad aures. in 7. col.

octava conclusio. de rescript. Et hoc idem late disputando A
tenit Vincentius de Heerculanis, vulgò Frisus nuncupa-
tus, in quadam sua, ad Petrum de Vincentia Camera audi-
torem / responsione facta Romæ in consistorio in causa
privationis Archiepiscopi Consentini, tempore Alexand.
Papa. 6. vt adparet in eorum consiliis tunc temporis im-
pressis.

Et breuiter ista videtur communis resolutio, quòd in ge-
nerali dispositione concernente bonū publicum, vel ani-
mæ vtilitatem, aut periculum, Cardinales comprehendun-
tur, siue de commo, siue de præiudicio eorum agatur.
Secus verò in aliis in constitutionibus odiosis. Et ita con-
traria resoluuntur. Et quia in ista regula vtilitas animæ con-
sideratur, vt dictum fuit, ideo tenendum erit eos compre-
hendi, saluo iudicio saniori. Et ita hodie Pontifices obser-
uant. De qua tamen quaestione plenius dixi superius in
proximo, & dicitur super aliis regulis istius voluminis.
Vbi alia diuersa motiua ponam, ne sepius idem repetatur.

QVAESTIO QVARTA.

QVAERO, An ista regula procedat in familiari car-
dinalis cedenti in infirmitate, non facta mentione
familiaritatis?

SOLVTIO. Punctus iste plures continet difficultates
propter concursum regulæ de impetratione beneficiorum
vacantium per obitum familiarium cardinalium, ordine
30. quæ annullat gratiam, si non facta fuerit in ea mentio
nominis & tituli cardinalis. Quarum quidem qualitarum C
omissio præsupponitur in ista q. Pro cuius quidē resolu-
tione, consideranda sunt duo capita. Primum, quando fa-
miliaris, qui renuntiavit in infirmitate, mortuus fuisset in-
fra 20. dies. Secundū caput, quando obiisset post 20. dies.
Capiam igitur vnumquodque caput de per se, vt clariùs
intelligatur materia.

Circa primū, quando familiaris infra 20. dies obiit, di-
spõnit ista reg. beneficiū vacare per obitum. Quā quidem
vacationem hētā, siue inductam ab ista reg. non capit resi-
gnatarius per suam cessionē, sed relinquitur primo impe-
tranti eam à papa. Sed nūc subintrat vna difficultas, nun-
quid in tali vacatione obitus, si cta regu. prædicta cardina-
lium habeat locum: de quo ibi dicitur, quia iste casus ad

D propositum presentis regule seu questionis non factum
 cundum caput est, quando familiaris cardinalis in infir-
 tate renuntians, moritur post 20. dies (quo casu benefici-
 vacat per renuntiationem) nunquid isto casu, si non
 fuerit metio in literis provisionis de nomine & titulo
 dinalis, iuxta dictam reg. 30. annulletur gratia? Olim
 erat aliqua difficultas, ex quo in regulis Gregorij, non
 illa verba. Per cessum vel decessum, vt dicit Egi. de
 supposita eorum. in prin. Sed ex quo hodie illa verba
 cessum, in regulis modernis sunt sublata, restat dubium
 per quo videtur concludendum a fortiori regulam illam
 obstare illi regu. quia cum reg. illa loquatur de vacante
 per obitum, non habet locum in renuntiatione, de qua
 regula loquitur, vt est casus clarus in d. c. susceptum. de
 cam larius in d. reg. 30. Na dato, quod extensio casu
 ri ad fictum non sit contra ius, sed preter ius: vt notatur
 in c. per venerabilem. qui fil. sint legit. tamen nunquam
 extensio, nisi inueniantur de iure parificati casus ven-
 cti: vt dicit Domi. in c. si. in prin. de consue. lib. 6. a hoc
 ergo hic ubi parificatio esset contra ius, non debet illa
 tensio fieri. Et quod in renuntiatione, seu provisione
 non habeat locum illa regula 30. familiarium cardinalium
 concluderunt Domini mei in Rota de anno m. d. xx. i
 prout late retulit Domi. Guliel. Casiodorus olim
 auditor in recollectis suis decisionum. Et licet pro illa
 cisione plures rationes ibi adducat, quas omitto, quod
 deri possunt: tamen pro illa decisione potest adduci
 cludens ratio iuris: quia habemus nullam qualiter
 sionem vitare gratiam, nisi quatenus illa in iure sit expressa
 vt in clem. 1. de preb. & notatur in clem. 2. de offi. ordi-
 in c. si. de offi. leg. lib. 6. cum concordat vt per Fely in c. de
 stra. in 3. corr. de rescrip. Et reperio etiam vltra dictam
 dominum Guliel. istum casum accidisse in Rota de
 m. cccc. lxxv. in mense Nouemb. & fuisse tenentem
 gulam non habere locum pro Stephano Rompino
 non fecerat in sua provisione mentionem, & Io. in
 tate resignans, fuisse familiaris cardinalis, scilicet Angeli
 ita pro do. Stephano conclusit Io. Alo. Tuscanus, tunc
 uocatus consistorialis, vt patet in 1. volu. cons. suorum
 s. qui pro ista parte alia fundamenta adducit, que non

ro: qu
 ciet all
 c. Rodu
 sione p
 isto cas

Q
 ficia ex
 si propi
 qui sim
 cia exe
 ta quod
 ciali no
 caueat
 igitur e
 le cti, er
 disposi
 tradit
 Idem p
 incip. p
 istam r
 in 2. vo
 decim
 tur. Ho
 reliq. H
 teneri
 filio 15
 cimur
 nisi exp
 de offi
 Sed
 trarium
 pa est p
 c. nulla
 c. nihil
 c. si. iun
 ralter
 c. i. de c

ro: quia latius dicam super dicta regula. Nunc verò suffi- A
ciet allegasse Doct. qui multa congerunt, vt docet Fely. in
c. Rodolphus. in 8. col. de rescrip. Stante igitur ista conclu-
sione pro firma, q̄ dicta regula cardinalium nō procedat
isto casu, præsens quæstio habet modicam difficultatem.

QVÆSTIO QVINTA.

QVÆRO, an regula ista comprehendat exemptos?
SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd
non, ex eo, quia sub generali dispositione benefi-
cia exempta non comprehenduntur, vt dicit Archi. in c.
si propter. de rescrip. lib. 6. dum vult, quòd sub illo textu,
qui simpliciter loquitur, non comprehenduntur benefi-
cia exempta. Quem sequitur Rota in antiq. decis. 269. no-
ta quòd si ex privilegio, &c. in fin. Nam ea, quæ sunt spe- B
ciali nota digna, censentur omissa, nisi specialiter de illis
caueatur, iuxta glo. & tex. in cap. 2. de præben. lib. 6. Cùm
igitur exempti sint nota digni, & specialiter inter alios di-
lecti, ergo in generali sermone istius regulae, vel alterius
dispositionis non comprehenduntur. Et hoc in puncto
trahit Bald. in l. i. in 6. col. versic. vnde quæritur. C. de furt.
Idem per plura dicta probat Paul. de Cast. in consilio 313.
incip. postremò res ista, &c. circa fin. libro primo. Et per
istam rationem dicit idem Paul. in consilio ccccclxii.
in 2. volu. quòd exemptus non tenebitur ad collectas vel
decimas impositas vniuersitati, nisi expressè de illa dica-
tur. Hoc firmat etiam expressè Ang. in l. fi. C. sine cens. vel
reliq. Hinc etiam videmus exemptos eadem ratione non C
teneri ad charitatum subsidium, vt tradit Decius in con-
silio 154. in causa exemptionis. in 2. col. Et hac ratione di-
cimus expectatiuas etiam non capere beneficia exempta
nisi expressè dicatur, vt dicit Felyn. in cap. graue. in 1. col.
de offic. ordinar.

Sed prædictis non obstantibus, concludendum est cō-
trarium. Et ante omnia præmittendum est, quòd solus pa-
pa est prælatus, & proximus superior exemptorum, vt in
c. nulla. 93. dist. not. in c. autoritate. de priuil. lib. 6. Abb. in
c. nihil. de elect. & not. in cle. 1. de reb. eccle. non alie. & in
c. si. iuncto c. pe. de renunt. Tunc sic, si papa aliquid gene-
raliter constituit, ligabit subditos suos. c. 1. de constitut. &
c. 1. de cefi. Et licet omnes sint papæ subditi, vt dicit Inno.

K

D & alij ibidem: magis tamen illi subiciuntur exempti alij: cum alium iudicem non habeant, quam papam: si diceremus contrarium, essent acephali: & sicut hoc sine rege, quod non est dicendum, ut in ca. quidam fin. 24. quaestione 3. Et ista ratione vtitur gl. & tex. inposito nostro in cap. nulla. 93. dist.

Non obstant ea, quae in contrarium adducta sunt, quia communis opinio est in oppositum, ut tenet in cap. graue. de praebend. Domi. & Philip. in cap. autem §. inhibemus. de priuileg. lib. 6. faciunt ea quae dixit And. in regula, scienti. in Mercur.

Tamen ut perfecta & clara possit haberi doctrina resolutione praedictorum, sic distinguendum est: **E** quarimus, nunquid in dispositione iuris comprehenditur exempti? & dicendum est quod sic, per supra dictam legem, vel dispositio vniuersaliter loquens, prout est in omnia includit, ut in cap. si Romanorum. 19. dist. & dispositio personas priuilegiatas comprehendit, ut Bar. in l. in fraudem. ff. de testa. mil. cum concordat. Dec. in l. 1. in 2. lect. col. 4. versic. nota ultimo. C. de quibus pro eo quod interest. Aut vero loquimur in privilegio concesso in fauorem alicuius vniuersitatis, vel singularis personae. Et isto casu procedunt contrarium exempti in generali sermone non comprehenduntur: ista est veritas. Cum igitur regula ista generaliter instituta pro bono publico ad euitandas fraudes, **E**xempti comprehenduntur.

QVAESTIO SEXTA.

QVAERO, verum ista regula comprehendat personas religiosas, habentes dignitates collatas? **S**OLVTIO. Videtur quod non: quia requiritur simpliciter de beneficiis: & appellatione non venit dignitas, de quo loquimur, ut in cap. 2. de quauis. & in ca. cum illis. de praeb. lib. 6. Et quia non fit mentio de feminis, ergo nos illas includere non debemus. l. si seruum. §. non dixit. de acquir. her. & l. quis a pat. fu. ma. Nam iste est casus rarus, videlicet si her. renuatiet. Ergo lex ad illud casum non adaptatur. Nam ad ea. ff. de leg. Per quam legem dixit Ang. 344. incip. Martinus. in 2. col. quod statutum simpliciter

quens, intelligitur de masculis, non de fœminis. Et ideo si A
 statutum dicit, q̄ nullus contra instrumentum publicum
 audiatur, non habet locum in muliere, vt tradit Anton. de
 Cana. in tract. de execu. instr. q. 18. Et prius Bal. in l. in mul-
 tis. ff. de sta. ho. Vbi etiam dicit, q̄ si statutum disponit, q̄
 nullus de magnatibus intret palatium, in tali statuto non
 comprehenduntur fœminæ. Et eodem modo si statutum
 requirit in contractu alicuius, auctoritatem vel consensum
 consanguineorū vel coniunctorum, non comprehendun-
 tur fœminæ, vt not. Bal. in l. i. col. fi. versic. sed q̄ statutum.
 C. qui admit. cum concord. traditis per Alex. in consi. 24.
 animaduersis. col. i. vol. 2. & Bal. in consi. 201. incip. in pro-
 uincia. col. fi. lib. i. Et idem voluit Ang. in l. fi. C. de ver. sig.
 Corn. in consi. 151. videtur. lib. 4. Sic etiam statutum, quo d
 loquitur de bannito, non habet locum in fœmina, vt dicit B
 Ang. in consi. 67. primum est. col. i. Sicut videmus, quod si
 filii bannitorum expellantur de ciuitate, nō habet locum
 in fœminis filiabus, vt notat Bal. in l. quicumque. de seruis
 fug. Et statutum de capiendis malefactoribus, non intelli-
 gitur de fœminis, vt tradit Io. de Platea in l. patrimonio-
 rum. C. de nume. patr. lib. 10. facit ad hoc, quia iura simpli-
 citer loquentia de personis, intelliguntur de habilibus,
 vulg. l. vt gradatim. §. de lege. ff. de mu. & hon. Cum igitur
 regula ista nullam mentionem faciat de fœminis, videtur
 concludendum non comprehendi sub ea.

Sed istis non obstantibus, contrarium de iure tenen-
 dum pluribus rationibus. Prima, quia ista regula est indu-
 cta ad tollendas fraudes. Et isto respectu, quia concernit C
 animæ vtilitatem, dicitur fauorabilis, vt saepe dictum fuit
 in præcedentibus questionibus. Qua igitur ratione com-
 prehenduntur masculi, eadem & fœminæ comprehend-
 debent. Et ita per istam rationem dicit D. Ioan. Francisc.
 Pauinus quondam Rotæ auditor, in commento extra-
 mag. execrabilis. §. i. in glo. in ver. filiis. quod dispositio il-
 lius textus loquens de masculis habentibus duo incom-
 patibilia, habet locū in fœminis, per rationes, de quibus
 ibi per eum. Quia respectu animæ, nulla est differentia se-
 xus, vt tradit Anto. de Alex. in l. alienam. C. de procurato.
 Deci. in cap. cum dilecta. de confir. utili vel inutili. qui per
 istam rationem dicunt, quod licet mulier procuratrix esse

D non possit, hoc tamen non habet locum, ubi agitur de lute anima: quia tali casu de apicibus iuris non est dandum, ut not. Archi. in c. scriptum. 6. q. 3. Et ita etiam cemus, q. si mulier in testamento testis esse non potest non habet locum in testamento ad pias causas, ut Bal. in l. pe. in fi. C. de sac. san. eccl. & l. el. in c. quomodo testi. Et in summa, ubi est eadem ratio, licet casus in iuris sit minus frequentatus, comprehenditur tamen sub positione simpliciter loquente, ut est gl. singul. in l. rap. vir. quam ibi Hippolytus multis similibus ornauit, q. dispositio & pœna illius legis punientis virum rapientem virginem, habeat locum in virgine rapientem, licet raro accidat. Ad quod est videntium, quod regulariter voluit Bal. in c. licet vniuersis. de testi. Hinc statutum imponens pœnam in aliquo casu, habet locum in femina, ut not. Bart. in l. iura. in fi. ff. de legib. Et est firma & resoluta conclusio, q. regulariter in omnibus casibus femina comprehenditur, ubi specialiter non dicitur excepta, ut tradunt doct. in l. quicumq. C. de test. ut tradit Bar. in l. i. ff. de ver. sig. Præsertim, quia textus regulæ loquitur per verbum, si quis, quod de sui generis masculinum & feminam comprehendit, ut in l. si quis idem ubi Alex. & Moder. ff. de iurisd. om. iud. Accedit, quod abbatissa in administratione equiparatur abbati, ut not. in c. i. in prin. col. 6. qui feu. da. pos. Abb. in c. 2. de h. s. fiunt à prela. Catd. consi. 17. circa primum. col. 2. Vnde eadem ratione qua Abbas sub ista regula comprehenditur, abbatissa comprehendenda debet. Et sic concludo, q. debet femina habens dignitatem, qua renuntiam potest comprehenditur sub ista regula: nõ obstante, q. simpliciter loquente, debent intelligi de habilibus: quod respondetur mulierem esse habilem, per supradicta. Et in hoc sit differentia inter marem & feminam, non faciat. Præterea, non habet locum illa theoria, ubi dicitur, si quis, iuxta tex. in l. i. ff. de ver. sig. Tertiò, ubi agitur de utilitate publica, leges non recipiunt restrictionem habilitate. l. si quis in graui. §. i. ff. ad Sille. l. i. C. de sac. eccl. Sed reg. ista concernit bonum publicum. Igitur nec obstant decisiones superius allegatæ: quia illæ dantur, ubi est diuersa ratio. Nec minus obst. q. appo-

ne ber
vbi co
in mat
tor. de
etiam
vt late
partis.
Q
in infir
vt est c
vot. V
de infir
in tert
do ista
cum ir
est, qu
6. col.
dia, pe
cit: Se
vt inq
sa tim
Quan
seria h
fenes
Cicer
stutis
inquit
Indi, t
interfi
esset d
primo
inquit
& nõ
omnis
ditur. I
mus, c

ne beneficij, non venit dignitas, &c. Quia hoc est falsum, A
 ubi concurret mens & ratio eadem dispositionis, maxime
 in materia fauorabili, vt ista, vt patet per glos. in cle. audi-
 tor. de rescrip. & in cap. j. de reg. iur. lib. 6. Cuius dispositio
 etiam papain comprehendit appellatione beneficiorum,
 vt late tradunt Moderni. in tracta. de benefic. in 3. q. primæ
 partis. & dixi superius prima quaestione.

QVAESTIO SEPTIMA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in sene de-
 crepito?

SOLVITIO. Verba regulæ innuunt, quòd sic, ibi,
 in infirmitate constitutus, &c. Nam senes infirmi dicuntur,
 vt est casus in l. ciuitatibus. ff. de leg. 1. & in cap. magna. de
 vot. Vbi per illum tex. Abb. infert, quòd statutum loquens B
 de infirmo, verificetur in sene. Et sequuntur Mod. Asten.
 in tertio volu. statutorum. in verb. infirmus. Ergo eo de mo-
 do ista regula, quæ pariter de infirmo loquitur, habebit lo-
 cum in sene: cùm regula sit eiusdem naturæ: imò nihil aliud
 est, quàm statutum. Et hoc idem repetit Abb. in c. quoniam. in
 6. col. vt lite non contesta. Hinc Terentius in vltima comæ-
 dia, post Aristotelem lib. v. de generatione animalium, di-
 cit: Senectutem per seipsam morbum esse naturalem, cui,
 vt inquit Horatius, multa circumstant incommoda, pluri-
 ma: quæ imbecillitates. Querula enim est, difficilis, moro-
 sa, timida, vt quæ credat elementa sibi omnia de futura.
 Quam multis verbis describit Pog. Florétinus lib. 1. de mi-
 seria humanæ conditionis. fol. 7. Vnde meritò medici dicunt
 senes debere regi regimine cõualescentium, prout etiam C
 Cicero de Orat. dicit, de Qu. Mutio loquens. Et ille sene-
 stutis morbus non equidem incidens est & transiens, sed, vt
 inquit Seneca, permanens & insanabilis. Et ob eam causam
 Indi, teste Herodoto lib. 3. historiarum, consueuerunt senes
 interficere & edere: tãquam inrer senes & mortuos nullũ
 esset discrimen. Nã senis vita, vt est in prouerbio, in labris
 primoribus habitat. Nam viuit mortuus inter viuos, &, vt
 inquit Beroaldus, senior ex Græcorum sententia, senex est,
 & nõ est. Nam senile corpus est putridum & difficiũ, in quo
 omnis iunctura diducitur: & dum alia fulcitur, alia discim-
 ditur. Et ideo senex non descendit, sed cadit plusquã infir-
 mus, cùm sit non solũ infirmus, sed, vt Græcorum muscæ canit,
 K iij

D autore Apollodoro, pariter & delirus. Hinc illud
 processit, Senex cum extemplo est, iam neque sentit, neque
 sapit. Nec immerito Aristotel. lib. 2. Politicorum, senectutem non solum corporis, sed etiam mentis esse voluit.
 ut proximè accedamus ad propositum quaestionis, non solum infirmus est, sed infirmitatum omnium quae
 morborum omne genus. unde non abs re Poëta dicitur
 -Subeunt morbi, tristisque senectus. Nam inter
 morborum genera, ut inquit Hippocr. & post eum
 Celsus, maximè infestant senes dysponia & stranguria,
 est spiritus & urinae difficultas, coryca, & pituita, neque
 tibus, & paralysis, id est, renum dolores, & nervorum
E tiones. Adde etiã cacexiam, id est, malum corporis habentem
 lienteriam, id est, intestinorum leuitatem, ceteraque
 tris mala, quibus senes vexantur. Adde incommoda senectutis
 penè innumera: quae quasi per indicem Satyricus enumerat
 Iuuenal. Saty. 10. Ex quibus facile deprehendemus non solum
 infirmorum numero contineri, sed etiam morborum. Quid enim in
 causa fuit, quod Cornelius Senex cum hilaris conuasset, subito
 extinctus fuit, autore Seneca, nisi senectus? Quid Rhodiorum
 legatum in calceationis extinxit, nisi senectus? Quid A. Pompeium,
 L. Ap. Seneciū, Iulium medicum, Fabium senatorem, Anacretum
 tam poetam, nisi senectutis infirmitas interfecit? Laxaretur
 historia, si senes omnes repente morte interirent.
F connumerare vellet, cum satis fuerit, infirmitates ipsa
 thales, quibus senectus ipsa implicata est, ostendisse. Quibus
 sine imponet Licinius Caluus, homo Romanus, etatis, & magno
 natu senex, qui tribunatum militum precatus, ita verba fecit ad
 Quirites: Me iam non est sed umbram, nomenque; P. Licinij
 relictum videtis. Vires corporis affecte, sensus oculorum atque
 aurium hebetes, membra labilis, vigor animi obtusus, ac
 denique ipsamet infirmitas. Et ad propositum redeundo,
 videlicet quod reg. ista loquitur de infirmo, habeat locum in
 sene decrepito, teneretque & in terminis excellens ille
 glossator concilij Basilien. siue pragmatica sanctionis, tit. de
 colla. fo. 97. Quam pluribus fundamentis probat. inter
 quae adducit dicitur de iur. i. in c. nihil. 7. q. 1. dicitur: Facilius
 admittendam est.

signat
 nus vi
 ter inf
 prafu
 ro sen
 dictis
 quod
 senec
 calus.
 tracta
 decid
 quod
 fidic
 de tra
 testan
 Nam
 hoc e
 iam u
 ideo
 malo
 incor
 Cam
 tu fra
 titu.
 heros
 posit
 omni
 loqu
 Sen
 rem p
 go in
 lecto
 Bar.
 infir
 causa
 nenf.
 quā
 de re
 nō e
 debi

signatione ægri, quam senis: quia senex præsupponitur mi-
 nus vivere, quam æger. Et valde senex æquiparatur graui-
 ter infirmo. ca. j. de cler. ægrot. lib. 6. Nam senex mortuus,
 præsumitur ex senectute decessisse. l. si vt certo. §. quid ve-
 ro senectute. ff. cōmod. vt latius ibi Archi. & dictus glos. in
 dictis locis diuagatur. Hinc Apōst. ad Hebræos. c. 8. dicit,
 quod qui antiquatur & senescit, prope interitum est: quia
 senectus, secundum Senecam, nihil aliud est, quam vitæ oc-
 calus. Faciunt quæ in proposito scribunt quidam moder. in
 tracta. de beneficio. in 3. parte. q. 18. vbi etiam in indiuiduo
 decidunt istam quæstionem. Pro quibus facit etiam illud,
 quod senex semper est in morte, vt notatur in l. is qui. ff. de
 fideicom. lib. cum concor. vt scribit Cataldinus in tract.
 de transla. concilij Basil. col. 3. Et Moder. in l. senium. C. qui B
 testamen. facere poss. & ex etymologia nominis apparet.
 Nam, vt boni autores tradunt, senex dicitur, quasi semixex,
 hoc est semimortuus, quod acta maiore ætatis suæ parte,
 iam morti propinquior sit: Nex enim mortē significat. Et
 ideo merito Bion philosophus senectutē portum omniū
 malorum appellabat. De qua Plinius lib. 7. ca. 10. quædam
 incommoda scribit. Cum quibus concordat Ioan. Anton.
 Campanus in epistola cōsolatoria ad Card. Papien. de obi-
 tu fratris. fol. 6. & Archiepiscopus Flor. in j. parte summa-
 titu. §. c. 1. §. 5. & 6. Et sexcenta alia senectutis incommoda
 heroico carmine enumerat Erasmus ad Gulielm. Copum
 post diuum Gregoriū super homilia, Erunt signa, &c. quæ
 omnia huc tendunt, vt dicamus regulam istam de infirmo
 loquentem, locum sibi vendicare in senē decrepito.

Sed prædictis nō obstantibus contrariā opinionē verio-
 rem puto: nam regula de infirmo simpliciter loquitur. Er-
 go in dubio debet intelligi proprie de illo infirmo, qui in
 lecto iacet, & febre corripitur. argumen. eorum, quæ dicit
 Bar. in l. vnica. §. hoc interdictū. per illū tex. ff. de fonte. Nā
 infirmitas vera, & propria, est illa quæ ex humorū excessu
 causatur: ex quo succedit febris, vt tradunt Moder. Auinio-
 nens. in tracta. legali de peste. in princ. & febris nihil aliud,
 quam motus corporis contra naturā: vt in l. quæsitū. §. j. ff.
 de re iud. & in l. j. §. sed sciendū. ff. de edi. edic. Senectus verò
 nō est huiusmodi. Ideo proprie infirmitas non dicitur, sed
 debilitas, vt dicit Fely. in cap. quoniā frequenter. in penul.

D col. vt lite non contesta. facit text. in cap. j. & in cap. ii. propter debilitatem. de renuntia. & notant Moder. si pro debilitate. de offic. deleg. & in c. si qui testum de testib. Et ideò concludendum est, sub dispositione istius regula de infirmo loquentis, senes non comprehenduntur. Senex, ex eo quia senex, infirmus propriè non dicitur. datur esse text. in l. cui dens. ff. de adil. edict. vbi dicitur quòd carens dentibus non est infirmus, aliàs nullus esset sanus. Innuit ergo text. quòd senes licet dentibus careant, non propterea infirmi dici debent. Et licet senes cantur proximi morti, non autem sunt ita proximi, non spem vitæ quinquennalis ex iuris præsumptione polliceantur, vt dicit Alexand. in l. hereditatum. per text. ff. ad legem Falc. Vel saltem sperent per annum vt re, vt dicit Roma. in consil. 363. petitur à me. in colum. ante ipsum diuus Hierony. in 2. part. Epistol. titu. 3. cap. 40. Et hoc idem prius dixit M. Tullius in lib. de Senectute. & dixit in §. item si quis in fraudem. nume. 25. In ista actio. Est bene verum, quòd in capulari senè, & penè decrepito renuntiante, magis iustificari debet renuntians quàm in iuvene: & superior diligentius eam renuntiationem intueri debet, ne simulatè vel fraudulentè fabricata sit. Quo casu putarem, proculdubio istam regulam non habere locum, aut saltem militare rationem. ca. 2. de penitentia. lib. 6. Et ita etiam videtur sentire Pet. de Ancha. in consil. 279. quæstio proponitur. Vbi loquitur de permuta-

F ne cuiusdam senis iam confecti. Nec ob eam causam contuit cum iustificare, cessisse in vtilitatem ecclesie, vt lib. eum. Et vltra ista plura alia priuilegia seniorum, vide moder. Hispanos in rubrica institu. de iust. & iur. colum. nume. 75. cum sequen. & per Cardin. Iacobatum in tract. de concilio. pagina 58. cum sequen. lib. j.

QVÆSTIO OCTAVA.

QVAERO, an ista regula habeat locum in eo, qui contrahit in alio periculo mortis, & renuntiat in illo periculo, & moritur infra viginti dies ex illo?

SOLVTIO. Videtur prima facie, quòd sic, per ea quae de periculo maris cumulat lo. de Mut. Prior, in quibusdam memorabilibus suis, vbi mare æquiparat infirmitati & c.

De quo Fely. in ca. olim. in 2. col. de excep. Et negari nō potest, quōd nauigatio semper est periculosa & incerta, sicut infirmitas, vt nor. Bald. in cap. pastoralis. colum. 2. de offic. ordin. Et eam æquiparat Aeneas Syluius, epistol. 37. ægioto in carcere, vel lecto existenti. Hinc emanauit proverbium: Qui nescit orare, ascendat mare. Et Ouid. in lib. 1. sine titu. dicit, quōd nauigans ad mortem accedit.

Nam propè tam lethum, quàm propè cernit aquam. Idem etiā Seneca testatur lib. 7. Tragœ. & Terent. comœdia. 6. Nam plus dies 30. in naui fui semper mortem expectans. Nam fortunatus est qui nescit, quid mali præterierit, qui nunquam est ingressus mare. Et Propert. libro 3. de morte Parti:

Ite rates curuæ, & lethi quoque texite causas.

Ista per humanas mors venit acta manus.

Tetra parum fuerat, fatis adiecimus vndas.

Fortuna miseris auxiliis arte vias. Et hoc est absolutum apud omnes, quōd intrans mare, dicitur constitutus in articulo mortis. Et ita de illo qui vadit ad bellum, vt de vtroque dicit Abb. in dicto capitu. pastoralis. §. prætereā. Et idem de intrante domum peltiferam, vt de istis omnibus loquitur Bartol. in tracta. de testamen. in versic. mortuum. & in l. fin. ff. de infam. Cardin. in clemen. j. in princ. & §. fina. de pœnis. Et quod habetur toto titulo. ff. ad legem Rhod. de iactu. Adeo quōd lex æquiparauit mare homini crudeli & potenti, vt in l. tertia. ff. de dona. cau. mor. Et plura ponit Luc. de Pen. in l. quotiens. de naufrag. lib. xj. Quibus omnibus consideratis, videtur concludendum regulam istam de renuntiatione, in tali locum habere.

Sed istis non obstantibus, teneo cōtrarium, per ea quæ notat Abb. in cap. quod de his. in fin. de senten. excommunica. Ex cuius dictis quæstio ita resoluitur. Nam ponit ibi pro constanti, ibi esse textum probantem inter infirmitatem & periculum mortis magnum esse discrimen. Quod si verū sit, prout inficiari non potest, regula ista loquens de infirmo, non habebit locum in sano constituto in aliquo periculo mortis, quia non dicitur infirmus ea infirmitate, de qua regula sentit. Si igitur talis credat, & moriatur infra viginti dies, beneficium non vacabit per obitum, sed per renuntiationem, quia cessat mens & intentio regulæ.

D QVAESTIO NONA.

QVAERO, ponamus aliquem infectum peste, non continere domi, ubi renuntiat, deinde in certum solus moritur, dubitatur utrum ante, vel post finem diei fuisse mortuum praesumamus, & cui potissimum onus probandi incumbat, an videlicet reo excipiente regula, an vero auctori resignatario?

SOLVITIO. Istud dubium habet duas partes. Prima an regula ista, quae loquitur de infirmo, procedat in infecto? Secunda pars, supposito quod sic, nunquid in defecto debeat praesumi mortuus infra, vel post viginti dies, quod nescitur tempus obitus?

Enimvero circa primum videtur dicendum, regulam habere locum in infecto, quod sic ostenditur. Infectus dicitur contractus non solum in infirmitate, sed etiam in periculo mortis, ut late probat Corneus in consil. 130. in hac constitutione. in quarto volum. & in consil. 53. eodem lib. Et in schola quaestione reassumunt novissimi Bononienses de acta. legali de peste, in prima parte, quaestio. 10. Et istud ratio suaderi potest ex eo, quia pestilentia est morbus gravissimus & contagiosus, qui omnes alios magnitudinem operat, ut dicit text. in cap. sicut. el. j. de simonia. Cum ergo text. iste loquatur de infirmo, in dubio intelligendus est de omni infirmo, qui est in periculo mortis, ita quod comprehendat infectum pestilentia.

Fraedictis tamen non obstantibus, contrariam opinionem puto veriores, videlicet regulam non habere locum in hoc casu: ex eo, quia licet infectus pestilentia, dicatur constitutus in periculo mortis: non tamen potest dici mortuus, nisi per quandam fictionem, & habito respectu periculum imminens ex illo morbo tam contagiosum, quo infectus, adeo est aeris participatione contaminatus, ut facile euitetur ab aliis. Et tali respectu potest hoc infirmum existimare, cum possit ex infectione sanari, necnerari pestilentia, & eum necare. Et ideo prudentis est tempore, se, & sua ita componere, ac si infirmus esse diceretur, cerberet moriturum. Verè tamen & realiter constitutus infirmus rem ipsam, infectus pestilentia sanus est, & non infirmus. Nam infirmus dicitur, qui iacet in lecto, & febre commota lege prima. §. sed sciendum. ff. de aedil. edict. & nota.

in sum. 16. q. j. & not. in c. cum infirmitas. de poenitent. & A
remis. Cum igitur regula ista sit stricti iuris, & exorbitans
a regulis iuris communis, debet de proprio & vero infir-
mo intelligi, non de praesumpto: alias sequeretur illud in-
conueniens, quod senes, de quibus supra proxime dixi-
mus, qui infirmorum numero continentur, furiosi, absen-
tes, & alij omnes, qui infirmis aequiparantur, iuxta text. in
l. 2. §. furiosus. ff. de iure codicil. comprehenderentur sub
ista regula. quod non est verum. Intelligenda igitur erit
in casu proprio infirmitatis, cum sit odiosa, & stricti iuris.
Et hoc quo ad primum.

Circa secundum quis tenetur in dubio probare infe-
ctum, mortuum fuisse infra viginti dies? Dicendum est, q
opponens de regula, ex eo, quia resignatarius habet in- B
tentionem fundatam de iure, quod taliter mortuus, praes-
sumatur mortuus post vigesimum diem. Ratio est, quia
quolibet infirmitas in dubio praesumitur durare longo te-
pore, saltem per annum: vt probat Card. in c. cum inter. de
elect. per tex. in c. communiter. 33. distin. Sequitur Alex. in
l. furiosum. 2. col. C. qui testa. facc. pof. Et ideo infirmitas
longum impedimentum reputatur in dubio. l. si longius.
in prin. de iudic. Sequitur Deci. in c. prudentiam. in 4. col.
de offic. delega. Et illud dictum sequuntur Moderni Tau-
rinen. in l. j. nume. 539. ff. de offic. eius. Non obstat, quod in
morbis peracutis, veluti pestilentia, velocissime homo
moritur, vt dicit Barthol. de Pisis, in tracta. pestilentiae, in
prin. ex mente Hippocratis in tertio Prognosticorum, & C
in secundo Aphorismorum, cap. vigesimotertio. & Galen.
in primo de morbo, c. 4. Quia respondeatur hoc non esse
simpliciter verum, sed secundum complexionem, & alia
accidentia infirmi, hoc euenit. Et ideo dicit Gabriel Ber-
gomen. in tractatu pestilentiae, in 2. parte, fol. 5. quod licet
peracuta: aegritudines non transeant 14. diem, secundum
Hippocratem: tamen dicit quod iste latro pestiferus pa-
bulat, & diuagari potest in corpore humano per quadra-
ginta dies, & tandem infirmum interimere. Quae quidem
opinio, cum ex multis medicorum locis satis comprobe-
tur, tum ex saeuissima illa, & multis seculis memoranda,
anni 1537. pestilentia, quam ipsi vidimus, sit manifestior.
Iacuerat enim per idem tempus in domo Reuerend. Car-

D dinalis Laurentij Sanctorum quatuor, cuius tunc
auditor, peste languens, quidam nomine Turion, Nic
figillatoris sacra Pœnitentiariae famulus. Is cum dim
morbo torqueretur, tandem quinquagesimū diem tra
gressus, obiit. Idem eadem in domo duobus aliis accidit.
Nam Secretarius principis Oranga, tunc exercitus
perialis in illa sauisima vrbis direptione Ducis, pestil
tia tactus, vltra quadagesimum diem languens, vira
traxit, tandem ex eodē morbo decepsit. Io. etiam Bor
eiusdem Cardinalis famulus pestilentia correptus, les
gesimum diem cum gemitu transgressus, ex eodem m
bo expirauit. Deficeret mihi tempus, pariter & pap
infirmorum omnium casus, & temporis longi exce

E discurrere vellem. Plures enim reperiuntur, quam Sib
folia. Sic itaq; dictum Hippocratis & aliorum intelli
dum est, cōcurrēte habitudine, corporis cum mala di
sitione, vt apparet quotidiano vsu. In dubio tamen
tudo præsumitur longa, nisi probetur contrarium, &
erit arbitrarium, vt dicit Alexan. in l. furiosum. in 2. col.
qui testa. face. pos. Et ista opinio communis est, vt patet
his quæ dicit Abb. in d. c. cum inter. Et eam sequitur
quidam Moder. Hispanus Pet. de Biaxio in tract. de
in 2. parte. c. 6. in 2. col. Et ex istis habes vnum priuileg
singulare infirmitatis, quod licet secundum medici
firmitates peracuta extinguat hominem in decimo
to die, per ea quæ dicta sunt superius: hoc tamen de
non procedit, quia præsumitur omnis infirmitas long
F durare. Et dicenti hominem fuisse mortuum ex tal
bo peracuto infra dictum terminum, incumbit onus
bandi. Quia, vt dixi, semel infirmus semper præsumitur
firmari, nisi probetur contrarium.

Nec mirandū est, si in hac materia cōiecturali, Iur
sulti ad auferēdum lites illud tempus extra ordinē
corum commenti sunt, quia videmus in simili, quod
communiter homines intra quinquagesimum & sex
simum annum moriantur, vt ex sepulchris defunctorum
spicere licet. Et vtinam nobiscum cum Psalmista tam be
ageretur, dicente, Et erit vita hominis 70. anno. in
tatibus 80. Nam satis nobis consultum fuisset. Et tam
lex nō curans præfixum illud Prophetæ tēpus, neque

cursum ipsum quotidianum breuioris vitæ ante oculos **A**
 obuerfautem, quasdam alias longioris æui coniecturas
 sanxit, diffiniens hominum vitam ad centum vsq; annos
 posse protendi, transferens onus probandi in asserentem
 oppositum, vt in l. fi. C. de sacrosan. eccles. Rationem verò
 illius præsumptionis vitæ centum annorum scribit nota-
 biliter Crinitus, ex mente Arabum, lib. 7. de honesta disci-
 plina, c. 9. capta coniectura ex pondere dragmarum cor-
 dis humani, vt ibi latius per eum. Sic igitur, licet medici
 infirmitatem peracutam certis veluti cancellis circumscri-
 pserint, nos tamen alio respectu longius protrahimus.

Ergo hoc primum infirmitatis singulare priuilegium
 erit, q; etiam in peracutis morbis præsumitur quis eoufq;
 viuere, donec probetur mortuus. Quæ quidem probatio **B**
 incumbit asserenti, iuxta vulg. l. qui dicit. de probatio. Sed
 quando huc deuenimus, vt de specialibus priuilegiis in-
 firmitatis mentio fiat, operepretium erit, quædam alia in-
 firmitatis singulæ priuilegia prædictis annectere: quan-
 do etiam materia istius regulæ affinis est, & expostulare
 videatur, quæ longa lectione retexui. Erūt enim numero
 fere nonaginta. Quæ quoniam ex perfa reperiuntur in iu-
 re, neque obuiam cuiquam volenti occurrunt, & illa aliàs
 in iur. multo labore collegi, prætermittenda nõ duxi. De
 primo priuilegio diximus.

Secundum priuilegium speciale infirmitatis erit, quòd
 licet propter infirmitatem quis non sit remouendus ab
 officio, vt in c. scripsit. cum duobus seq. 7. q. 1. Nec coniu- **C**
 gati ob eam causam separari possunt, vt in c. 2. de coniug.
 lept. & in c. hi, qui. 32. q. 7. Neque etiam tutor propter in-
 firmitatem ab administratione remoueri debeat, vt in l.
 solent. de tutel. sicut nec iudex, cui ex successione admini-
 stratio defertur, vt in c. grandi. de suppl. negli. præla. lib. 6.
 Bar. in l. cæcus. ff. de iudi. Tamen habes tex. singularem in
 l. 3. C. de of. præfec. præ. Ori. q; iudex propter infirmitatē
 remouetur ab officio. Et ita ibi Salic. summarium scribit.

Tertium speciale priuilegium infirmitatis, ponit text.
 in l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iur. Vbi
 propter infirmitatem longinquam patris, tollitur præ-
 sumptio, quòd filius natus in domo, & vicinis scientibus,
 præsumatur filius illius infirmi.

D Quartum, quia licet quis non excusetur ea ignorantia quae publicè proclamantur, ut in l. si tutor. C. de penitentia tamen infirmus excusatur. text. est notab. in c. si quis accus. post. tradit Bart. in l. is potest. ff. de acqui. hered.

Quintum singulare privilegium infirmitatis est, quod sicut impensa funeris praefertur cuiusque; alij creditorum est text. notab. in l. impensa funeris. ff. de relig. & sumptibus. Sic eodem modo & impensa facta in infirmum, praefertur cuiusque; alteri creditori. Ita singulariter Bal. in l. in re tuenda. per illum tex. C. de peti. hered. Et hoc bene notandum.

Sextum speciale privilegium ponit text. in l. i. ff. de consul. ubi collega, inchoata per suum collegam potest completere & exequi, quando alter collega est infirmus.

E Septimum, quia commodatarius tenetur ad impensas faciendas seruo commodato infirmo, secundum conditionem text. notab. in l. in rebus. §. possum. ff. de commodat.

Octavum, usufructuarius tenetur etiam ad impensas faciendas in seruum infirmum, in quo habet usufructum. l. sicut impendia. ff. de usufructu.

Nonum privilegium, quia seruus infirmus censetur in se servire: & tempus infirmitatis computatur in tempore contracto. text. est notab. in l. cum haeres. in §. Stichus. ff. de testat.

Decimum, quia per seruum etiam infirmum usufructum retinemus. l. arboribus. §. de illo. ff. de usufructu.

Undecimum, quia contractus factus ab infirmo medico, potest rescindi per officium iudicis. Casus est singularis in l. medicus. ff. de var. & extraord. cog.

F Duodecimum, quia contumacia non cadit in infirmum. l. contumacia. §. poenam. ff. de re iudi. Bart. in l. i. in §. de in integ. restit.

Decimum tertium, quia propter infirmitatem detentum eto promisso sub poena, excusatur. bonus text. in l. si ff. ad l. Rho. de iac. Et hoc non procedit solum in infirmo re propria, sed etiam suorum, ut Alex. tradit in d. l. quae.

Decimum quartum, quia contractus nominatus habet pro impleto ex parte eius, qui propter infirmitatem impeditur. l. si pecuniam. in prin. ff. de condi. ob causam.

Decimum quintum, quia iudex delegatus superius infirmitate mutatur. l. si longius. in princ. ff. de iudi.

Decimum sextum, quia impense factae in infirmum

inuitum & contradicentem, repetuntur. glo. est singularis A
 in c. prouidendum. 83. distin. Et. Quam gl. confirmo ex aliis
 duabus singular. glos. positis in l. Stichus. ff. de pecul. lega.
 que dicunt, quod beneficiatus in statu suæ personæ nun-
 quam potest opponere, quod vtiliter in eum non sit ge-
 situm. Quas gl. not. ad limitationem l. vtilis. ff. de peti. her.
 Et illas glo. ibi Bar. approbat, & easdem sequitur Io. And.
 in c. cum C. laicus. de foro compe. lib. 6. in nouella.

Decimumseptimum, quia medicus tenetur gratis cura-
 re infirmum pauperem. gl. est notab. in d. c. prouidendum.
 83. distin. in vers. infirmus. in princ.

Decimum octauum, quia licet testamentum factum ab
 eo, qui postmodum mortem sibi consciuit, si metu crimi- B
 nis hoc fecit, nihil valet: tamen si fuisset infirmus, & pro-
 pter impatientiam doloris suæ infirmitatis hoc fecisset, nõ
 irritatur testamentum. l. 2. C. qui test. fa. pos. cū suis cõcor.

Decimum nonum, quia sententia lata cõtra infirmum,
 iudice sciente, est ipso iure nulla. l. quæsitum. cum gl. not.
 ff. de re iudi.

Vigesimum, quia licet in die Paschatis nulli cui liceat
 rari commorari: tamen si in infirmitate est detentus, ex-
 culatur. tex. est notab. in c. nulli. de consec. distin. 3.

Vigesimum primū, quia infirmus omni tẽpore, & indiffe-
 renter debet baptizari, quãuis aliàs non posset nisi certo
 tẽpore baptizari. tex. est in c. qui cum. c. seq. de cõse. dif. 3.

Vigesimum secundum, quia procurator qui regulariter
 post litem cõtestatam non potest mutari: tamen propter C
 infirmitatem mutari potest. l. vel in iudicio. ff. de procura.

Vigesimum tertium, quia arbiter post susceptum arbi-
 trium, licet regulariter teneatur & cogatur causam dicere:
 tamen propter infirmitatem excusatur. l. licet. ff. de arbit.

Vigesimum quartum, quia licet regulariter habenti tu-
 torem curator nõ soleat dari: tamen si tutor est infirmus,
 datur eius periculo. §. si. Insti. de cura. l. solent. ff. de tutel.

Vigesimum quintum, quia infirmo aliquem inculpanti
 de maleficio non creditur. l. si quis in graui. in princ. ff. ad
 Sill. tollit tamen præsumptionem calumniæ. text. est no-
 tabilis in l. qui cū maior. §. si. ff. de bo. liber.

Vigesimum sextū, quia manumissus à domino, in serui-
 turem reuocatur, quãdo domino suo infirmo suffragium
 non

D non praestitit. l. alimenta. ff. de libe. agnosc.

Vigesimalseptimum, quia monachi qui alias prohibentur comedere carnes, tamen si sunt infirmi, bene possunt comedere. text. est notabilis in c. cum inter monachos. de statu monacho.

Vigesimalnonum, quia socius qui occasione fortis incidit in infirmitatem, computare potest expensas factas in infirmitate suo socio, ac si in societatem exisset. Casus est notabilis in l. socius, qui in eo. seq. ff. pro socio. Quod limita singulariter non procedit in mandatario, qui exequendo mandatum factus est socius. Casus est singularis in l. inter causas. in §. non est ff. mandati. Quod bene nota.

E Vigesimalnonum, quia dominus non curando suum infirmum, priuatur dominio eius. Casus est notabilis in l. j. §. & seruus. C. de lati. liber. tollen.

Trigesimum, quia si filius, vel haeres non curauit pro infirmo, perdit hereditatem. Casus est notabilis in §. si quis de praedictis. in authen. vt cum de appellat.

Trigesimumprimum, quia maritus qui uxorem infirmam non curauit, perdit lucrum dotis. l. ab hoc. §. si vir. ff. soluto matrimo. & ibi glos.

Trigesimumsecundum, quia emptor qui seruum infirmum non curauit, non potest agere redhibitoria contra debeat. text. est in l. quid si nolit. §. si mancipium. ff. de acq. lit.

Trigesimumtertium, quia licet regulariter testes fidem debeant venire: tamen si sunt infirmi, mittere ad domum eorum. text. est in l. ad egregias. ff. de iure iur.

Trigesimumquartum, quia infirmus, vel valetudine excusatur a muneribus personalibus. text. est in l. pro in princ. ff. de vaca. mune.

Trigesimumquintum, quia si vnus ex compromissariis seu litigantibus coram arbitro non adfuerit, valetudine impeditus, poena in effectu non committitur. text. est in l. si cum dies. §. si quis ex litigantibus. ff. de iur. iur.

Trigesimumsextum, quia delegatus impeditus valetudine, potest alteri committere vices suas. text. est in c. si pro debilitate. de offic. deleg.

Trigesimumseptimum, quia licet alias electores infirmi non teneantur electioem praesentare, tamen si

currunt certam pœnam: tamen si infirmitate sint detenti, A
excusantur, vt in cap. cupientes. §. certum. cum gl. in versu.
alia iusta. de elect. lib. 6.

Trigesimum octauum, quia licet beneficiatus ad ordi-
nes promoueri cogatur, aliàs priuatur beneficio: si tamen
infirmitatis impedimentum præten dit, non cogitur, se-
cundum dictum notabile glo. magnæ in c. licet canon. est
glo. antepe. de elect. in 6.

Trigesimum nonum, quia cõfessio facta in infirmitate,
si infirmus conualescat, non inducit obligationẽ, vt plenẽ
per Bar. in l. cum quis decedens. §. codicilis. ff. de leg. 3.

Quadragesimum, quia si infirmus excusat aliquẽ, tol-
luntur indicia contra eum orta. Ita singulariter tenet Bal.
in l. in vlt. col. C. commu. de leg. B

Quadragesimum primum, quia si legati infirmentur in
legatione sua, debet eis solui, quoad redire possint. Ita
notabiliter Bar. in l. si cui. §. tandiu. ex qui. cau. ma. per il-
lum tex. quem dicit menti tenendum, quia sæpe occurrit.

Quadragesimum secundũ, quia si fiat substitutio legat-
o, vel hereditate cõtemplatione certæ infirmitatis, q̄ eo
liberato ex illa infirmitate, & mortuo ex alia, legatum vel
hereditas nõ debetur substituto. Casus est not. in l. alum-
na. §. si. ff. de adim. leg. quem ibi Bar. multũ cõmendat.

Quadragesimum tertium, quia licet aliàs contra debi-
tores absentes latitantes fiat venditio bonorum per cre-
ditores: tamen contra debitorem infirmum venditio fit,
procuratore dato bonis, causa cognita. tex. est in l. si quis C
instituitur. in fi. ff. de hæred. instit.

Quadragesimum quartum, quia eger, seu infirmus non
tenetur mittere procuratorẽ: vt videtur velle gl. no. in d. l.
si quis instituitur. in fi. De quo tamẽ omnino vide Bar. in
l. ff. de di. & temp. præscri. & in l. 3. §. si quis. ff. si quis cau.

Quadragesimum quintum, quia ille, qui in iudicio siste-
re promisit, & infirmitate sit impeditus, exceptione ad-
iuuatur. tex. est in l. 2. §. si quis. ff. si quis caut.

Quadragesimum sextum, quia rectores qui tenentur ad
alimenta officialibus suis, illa etiam debent, si infirmen-
tur, & tenentur ad pullos, & similia, licet non ad medici-
nas. Ita notabiliter Bar. in l. legatis. ff. de alim. & cib. leg.

Quadragesimum septimum, quia clericus infirmus non
L

D residens in ecclesia, nihilominus percipit quotidianas distributiones. text. est not. in c. 2. de cler. non resid. lib. 1.

Quadragesimum octauum, quia infirmus non premitur donare causa mortis, nisi de restituendo eorum vel fiat mentio mortis. text. est notabilis in l. Scia. §. ff. de don. cau. mor. Sequitur Alex. & communis opin. in l. dotis. col. 2. nu. 6. ff. solu. mat.

Quadragesimum nonum, quia benemeritus est curat infirmum, & est sufficiens causa ad manumittendum ipsum, etiam a filio minore viginti quinque annis, et etiam. §. ex preterito. ff. de manumiss.

Quinquagesimum, quia si medicus promissit curam firmam certo morbo laborantem, si ipsum sanarit, & pro eodem salario illum iterum curare, tenetur pro eodem salario illum iterum curare. gl. est notabilis in l. ritus. ff. locati. de quo vide ibi Bart.

Quinquagesimum primum, licet alias gratia extinguitur negligentia eius, qui vacantem prebendam petentem terat, & non petiit, tamen si infirmitate fuit detentus, expirat ipsius gratia, quin eius vigore aliam potest vacantem possit petere. gl. est notabilis in c. si electus in ver. negligentem. de prebend. lib. 6.

Quinquagesimum secundum, quia episcopus infirmus detentus, suffraganeos suos consecrari non valens, episcopo suo, vel alij vices suas mandare potest. text. est quod sedem. de offic. ord.

Quinquagesimum tertium, quia notarius infirmus testis facere, quod de eius protocollis alius sumat testimonium. Ita notabiliter Bart. in l. quadam. §. nihil. ff. de edendo. cum limit. de qua ibi per eum.

Quinquagesimum quartum, quia famulus infirmus debet habere salariam suam tempore infirmitatis. glo. laboribus. §. de illo. de usufruc. Sed in hoc verum contrarium, quam habes per glo. Barto. in l. si vno. §. cum quidam. in vlti. col. ff. loca. De qua re post Alex. in apostil. latius scribit quidam doctissimus Modestus nonien. nomine Vlpianus de Zannis, in §. iuris peritia. in 19. & seq. col. insit. de iusti. & iure.

Quinquagesimum quintum, quia famulus qui non tuit seruire certo tempore propter infirmitatem,

alio tantundem tempore seruire, & habere integram mercedem, secundum quod notabiliter distinguit Bart. in d. l. si vno. §. item cum quidam. in fin. Vbi Moder. & latius Io. Baptista Caccialup. in repe. diem functo. q. 47. ff. de offi. assel. & las. in l. si ita stipulatus essem abs te. colum. penul. ff. de verbor. oblig.

Quinquagesimum sextum, quia infirmitas probatur per sacramentum ipsius infirmi, vt in Specu. in tit. de appel. §. 7. versic. quid ergo. Quem refert Bal. vbi pulchre per eum in l. quæsitum. ff. de re iudic.

Quinquagesimum septimum, quia propter infirmitatem procuratoris vel auditoris quis excusatur à prosecutione causæ appellationis. Et licet Old. opponat aliqua in consilio suo 297. quem vide: tamen prima opi. est verior, B & approbata in Rota, vt refert D. Guliel. Cassiod. in collecta. deci. tit. de appel. decisio. incip. firma est propositio.

Quinquagesimum octauum, quia presbyter, qui in infirmitate voluit intrare monasteriũ, & refutauit beneficiũ, non impeditur, si conualuit, repetere beneficiũ, si non est factus monachus, text. est in c. 1. 17. q. 2. & facit c. 2. de vot.

Quinquagesimum nonũ, quia infirmus sacerdos prohibetur, ac etiã excusatur celebrare. gl. est in c. illud. 27. q. 1.

Sexagesimum, quia infirmitatis præsumptio tollitur per actum incompatibilem, puta per coitum. c. tenor. & ibi doct. extra de re iudic.

Sexagesimum primum, quia impensæ factæ in monachum infirmum qui est in studio, reddunt abbatem, vel patrem obligatum. vide notata per Spec. in tit. de salario. §. 4. versic. quid si monachum.

Sexagesimum secundum, quia infirmus diurnus adnumeratur inter personas miserabiles, vt in l. 1. quando Imperat. inter pupil. & vid.

Sexagesimum tertium, quia infirmus non tenetur ieiunare. c. 1. & ibi Abb. de obserua. ieiunij.

Sexagesimum quartum, quia infirmo cõsentiente, alius substituitur in dignitate in totum, sed superior decernet ægrotanti alimenta, quandiu vixerit, & hoc fieri potest sine peccato, cum non procedat ex pactioe ægrotantis & substituti, sed ex iuris dispositione & superioris, vt per Abb. in c. tua nos. in fi. de cler. ægrot.

D Sexagesimum quintum, quia excusatores missi ab
mo ad iudicem, ad allegandū infirmitatem, possunt
testificari de infirmitate, & eis creditur. Ita notatur in
querelam. de procu. Vbi D. Alex. de Neuo post alios
notabilius prosequitur.

Sexagesimum sextum, quia qui propter corporis
lilitatem officium implere non potuit, & ob hoc ad
officium aspiravit, nihilominus fungitur privilegio,
competunt illis, qui perfecerunt. text. est notabilis,
Bar. in l. ex agentibus. C. de princ. agent. in reb. lib. 2.

Sexagesimum septimum, quia qui infirmos visitant
gligit, peccat venialiter, vt in cap. vnum orarium. §.
ea demum. 25. distinct.

E Sexagesimum octauum, quia sicut nō est obligatio
iuramentum, quod non potest seruari sine interitu
eterna, ita non est obligatorium iuramentum, quod
potest seruari sine interitu salutis corporalis. Ita
per glo. Ioan. And. & D. Abb. in c. si vero. de iureiur.

Sexagesimum nonum, quia monachus, qui non
eligere sol tariam cellulam, & a congregatione
re: tamen de consensu abbatis causa infirmitatis
dummodo intra septa & clausuram monasterij
Tex. est no. in c. monachū. 20. q. 4. Quod qualiter
dat, dixi latissimē in trac. meo de offi. & pot. maio.
& sacra Penitentiaria. & in tract. breuium. nu. 31. & 32.

F Septuagesimum, quia licet aliās mandatarius in
dicium mandantis non possit renuntiare mandatu
men si impeditus est aduersa valetudine, potest. l. si
dauro. §. si. cum l. seq. ff. mand.

Septuagesimum primum, quia si rector ecclesie
infirmitate multa expendit, & plura contraxerit
successor tenetur. c. 1. vbi D. Abb. de solu.

Septuagesimum secundum, quia officiales digni
propter infirmitatem non possunt exercere officium
tenentur seruire per substitutum. pulchra glo. & Bar.
§. diuus. in vlt. col. ff. de var. & extraord. cog.

Septuagesimum tertium, quia denūtiatio facta
dicum, qui dicit aliquem infirmum, vel q̄ sit reman
catix, nunquam aliquid operatur, nisi præcedat
inquisitio diligens. Circa hoc tex. est singularis, &

elamat Bart. in l. semel. C. de re mil. lib. 12.

Septuagesimum quartum, quia medici vocati ad infirmos, debent ante omnia infirmum ad confessionem inducere, neque quicquam debent persuadere pro salute corporis, quod tendat in animæ periculum, cap. cum infirmitas. de pœnit. & remis.

Septuagesimum quintum, quia prior conuentualis non potest alibi residere, quàm in loco monasterij: tamē propter infirmitatem potest. tex. not. cum glo. in clem. 1. in §. sanè. de statu monach.

Septuagesimum sextum, quia si abbatissa infra annum infirmitate detenta non fecit se benedici, non priuatur, ubi aliàs priuaretur. tex. est cum glo. in clemen. attendentes. §. statuius. de statu monach. in ver. rationalis.

Septuagesimum septimum, quia licet clericus non possit exire extra chorum ante finem officij: tamen ex causa infirmitatis superuenientis potest. clemen. 1. de celebrat. mis. in glo. in ver. rationabili.

Septuagesimum octauum, quia infirmitas est iusta causa dispensandi super pœna delicti cum aliquo. gl. cum tex. in clementina prima, in ver. necessitate. in §. si qua verò. de privileg.

Septuagesimum nonum, quia licet tempore interdicti sit data potestas celebrandi conuentui, & tunc non possint alios admittere ad audiendū diuina: tamen si ille conuentus nō haberet nisi tres ministros, quorum duo essent infirmi, ille tertius potest alios admittere, ne privilegium esset inutile. glo. pen. in cap. licet. de privileg. in 6.

Octuagesimum, quia tribunus militum debet valetudinarios militum visitare & inspicere, an propter hoc sint licentiani di. l. officium. in si. ff. de re milit.

Octuagesimum primum, quia infirmitas procuratoris tollit presumptionem reuocationis resultantis ex iudicio suscepto per dominum. cap. si quem. in fine, de procurat. libro sexto.

Octuagesimum secundum, quia miles propter infirmitatem impeditus venire ad diem com meatus excusatur. tex. est notabilis in l. qui com meatus. ff. de re milit.

Octuagesimum tertium, quia perpetua infirmitate laborans, excusatur à tutela & cura. l. i. C. qui morbo.

D Octuagesimumquartū, quia licet sint paria, quod nō mehtum ordinetur ore tenus ab ipso testatore coram notario testibus, vt in l. hac consultissima. §. ad eum qui testa. face. poss. tamen si coram testatore grauitatim illa scriptura esset lecta coram testibus, per hoc probaretur testamētum illud fuisse suū, nisi expresseretur, quod illa scriptura lecta de volūate testatoris nata fuit. Ita pulchrē & notabiliter dicit Ioan. And. in d. tione Spec. in tit. de testa. §. in primis. quem Doct. & cum humana. referunt, quod bene nota.

Octuagesimūquintum, quia opera infirmi, inuoluntaria. l. penul. ff. de rei vendic.

E Octuagesimum sextum, quia legatum infirmo statum, ad ornamentum ciuitatis cedere dicitur. testat. hoc in l. ciuitatibus. in princ. ff. de leg. j.

Octuagesimum septimum, quia licet cōiunctus cōiuncti scire præsumat: fallit tamen nisi cōiunctus infirmus. Ita Bar. in l. is potest. ff. de acqui. har. per. cum in tua. qui matr. accus. poss. sequitur Alex. in l. §. Lucius. in 2. colum. nume. 5. ff. de liber. & posthu.

Octuagesimum octauum, quia infirmi propter infirmitatē nubere debent, quia, vt dicitur Ecclesiast. 36. Vbi est mulier, ingemiscit aeger. Et vna ex causis quare monia procuratur, est, vt in tribulatione cōsolentur pauci contraherent, cum pauci reperiātur sani: sicut

F Barto. in tracta. de tyrannide, & Aneam Sylium, cap. 37. Debet tamē hoc prius infirmus spōsa reuelare, si scandala nascantur, vt notatur in cap. quemadmodum iureiurand. & in c. j. & ij. de coniug. leproso.

Octuagesimum nonum, quod infirmus in extraneis constitutus, præsimitur sanæ mentis, nisi contrariū probetur, vt dicit Abb. in c. dilectus. nu. 9. & 13. de success. ab intestato.

Nonagesimum & vltimum, quod infirmitas non excludit aliquem actum nullum, nisi sanam mentem excludat. l. non in cap. ex transmissa. de renuntia.

Hæc de priuilegijs infirmitatum succinctè, & quæ transennā dicta sufficiāt: quæ longè magis amplius si poruissent: tamē breuitati studēs, ne in immensum ret opus, tantū me dullam veritatis adnotare voluissim.

tamen alios casus ad infirmitatem pertinentes videre vo-
luerit, ad indices recurrat, quibus ista addere poterit. Nam
facilis est inuenire addere.

QVAESTIO DECIMA.

QVAERO, an regula ista habeat locum in infirmitate
animi, & non corporis?

SOLVITIO. Poteſt teneri quòd non, cum iſta re-
gula proprie intelligenda ſit, & infirmitas mentis reſigna-
tionem prohibet, ſicut & ceteros actus. l. in negotiis. ff. de
regu. iur. Et hoc de plano procedit capiendò infirmitatem
mentis pro furore. de qua in cap. ſi quis inſaniens. & in ca.
j. r. queſt. j. & in clem. ſi furioſus. de homic. Et iſto caſu de-
bet conſtare reſignationem in furore factam fuiſſe, vt præ-
dicta procedant: ſecus autem, quãdo reſignatio reperitur
facta à furioſo, qui modò eſt ſana mètis. Quia ex quo cla-
rè non conſtat factã fuiſſe in furore, in dubio præſumere-
tur facta in ſana mente, vt Bald. dicit in ſua Marg. in verſi.
furioſus. & in l. ſi. per illum text. C. de hæred. inſtit. & tradit
latè Alexand. & Moder. in l. furioſum. C. qui teſtamen. fac.
poſ. Si verò infirmitas animi capiatur pro ira, vel odio, vel
alia paſſione, vt capit glo. in ſumma. r. queſt. j. idem dicen-
dum eſt, quo ad effectum iſtius regulæ. Sed maius dubium
eſt, nunquid renuntiaſio in talibus paſſionibus facta, va-
leat: & de facta per iram non eſt dubium, quòd nõ valeat,
per ea quæ latè ſcribit Iaſon in l. ſi filiam. in 2. colum. C. de
inoffic. teſt. & Fely. in cap. Matth. decimo. De facta in gau-
dio, habes gloſſ. in verbo balneum. in §. ſerui verò. Inſtitu.
de liber. & text. in cap. vnusquique. 22. q. 4. & de facta per
metù habes in ca. abbas. quod merus cauſ. & in deciſ. 202.
de renunt. in antiq. cum cõcord. vt latè ſcribit Deci. in con-
ſil. 219. Et eodem modo de ebrio dicendum eſt, vt in clem.
ſi furioſus. de homicid. & in dicta glo. ſumme.

Tamen aduertendum eſt, quia de reſignatione facta co-
lore iracundia, ex eo, quia per prius epiſcopus malè illum
tractauerat. Dom. & Præpo. aliique in cap. quàm periculo-
ſum. 7. q. j. tenent talem renuntiationem valere, licet poſ-
ſit ſtatim beneficium repeti. ſecus tamen ex interuallo. Ita
dicunt ibi Doct. & ſequitur Decius in c. 2. in 2. col. de referi.
Itaque ad iſtas paſſiones non adaptatur regula, quæ requi-
rit talem infirmitatè, quæ nõ impediatur renuntiatione. Sed

Dpaffiones animi præfatæ, quia occupant intellectum & libertatem iudicij, non adaptatur huic regulæ, cum rescriptio facta duratibus huiusmodi animi infirmitatibus, nulla, neque potest in ea militare distinctio istius regulæ, delictet, si renuntians moriatur infra viginti dies, vel quia ista distinctio præsupponit resignationem validam infirmo sanæ mentis factam.

QVAESTIO VNDECIMA.

QVAERO, quid si infirmus ex vulnere non letali, quo non putabat se moriturum, renuntiet, qui postea ex superueniente infirmitate sua, aut medicorum culpa, non ratione vulneris decessit: vtrum isto casu cedat regula?

E SOLVITIO. Casus iste aliàs accidit in Rota in P. vt refert hic Fely. in quibusdam remissionibus: nihil determinat, sed se remittit ad quasdam allegationes, quæ reperiuntur in rerum natura. Et glossator etiam hic de quaestione meminit, licet eam dubitatiuè resoluat. & vultur magis inclinare in partem negatiuâ, videlicet, non habere locum regulæ, Motus, quia regula requirit infirmum ipsa infirmitate mortuum: qui verò moritur ex casu superueniente, non dicitur ex eadè infirmitate mori. Et omisionibus, ista opinio mihi placet. Pro qua est decisio Veronen. in cõsil. 62. magnificè, &c. & Soci. cõsil. 152. mo aspectu. cū pluribus aliis cõcor. quas congerit quod Moder. Neapolitanus in quibusdam votis suis nuper præsis. voto. 24. col. penult. Et istam opinionem in terminis istius regulæ tenent Moder. de Sylua in tracta. beneficii. parte. q. 46. per rationem quam ponit gloss. hic.

Et ista opinio ratione suaderi potest, quia illa verba ipsa infirmitate, &c. hic posita, denotant causam finalem propinquam respectu dictionis, De, quæ secundum cõmmonem doctrinam causam primam & immediatam, & sic finem importat, vt notat Bart. & Moder. in l. non dubium. per lulum tex. C. de legibus. cū concord. vt congerunt Dec. alij Moder. super tit. si cert. pet. in 2. & 3. lectu. & in l. conditio. in princ. ff. si cert. pet. Cessante igitur causa finali, videlicet, quod renuntians non de ipsa infirmitate, sed alia noua superueniente moriatur, cessat ratio regulæ per cõsequens dispositio. Vacabit igitur beneficii per

signationem, & nō per obitum, vt voluit ista regula. Et ita A
secundum istam opinionem iudicauit Rotā in vna Com-
postellana coram me de anno præterito pro Ioā. Gaiozo.

Est tamen aduertendum, quōd ad effectum, vt quis dica-
tur mori ex noua infirmitate, & nō ex eadem antiqua, de-
bet hoc plenē probari per iuramenta Medicorum, & pro-
bationes concludentes, vt fuit seruatum in illa Cōpostel-
lana. Et quanuis glos. in l. j. C. de emenda. ser. teneat, quōd
probetur noua infirmitas, si infirmus post triduum visus
fuerit ire cū baculo. Quam glos. sequitur Ange. in tractatu
Maleficiorū. in verbo, & dicitur Titius. in prin. & Ang. in l.
quōd si nolit. §. qui mancipium. ff. de ædil. edict. & Petr. de
Anchara. in consil. 284. incip. iure stricto. & alibi saepe. Ta-
men Abb. & plerique alij in cap. 2. de cler. percuss. non te-
nent illam glos. Imō volunt, quōd si vulneratus moritur
post 8. dies, etiam infra 8. menses, præsumitur mortuus ex
eodem vulnere. per text. ibi. ad idem tex. in ca. contineba-
tur. de homic. Et propter hanc opin. diuersitatem fortassis
Barto. in l. si in rixa. ff. de sicar. col. fina. tenuit, quōd hoc sit
arbitrium iudicis, & sequitur Barth. Veronen. in consil. 41.
incip. licet inuitus. in §. col. & in multis locis hoc docto. di-
cunt, quos breuitatis causa non refero.

Sed quia ex prædictis nō habetur clara resolutio huius
dubij, ego pro decisione istius materiæ distinguerē tres ca-
sus. Primus est, quādo cōstat apertē vulneratū omnino ex
vulnere cōualuisse, & agebat ea quæ sani facere consueue-
runt, vel longo interuallo post decessit. Nam isto casu re-
gula ista non habet locū: quia quæ ex interuallo fiunt, non
dicuntur inesse. Sed præsumetur hoc casu infirmus mortuus
ex noua causa, & non ex infirmitate antiqua. Hoc expressē
tenet Bald. vt plures alios omittam, in consil. 328. an vulnus
fuerit mortale, &c. in 2. volum. Secundus est casus, quando
adhuc infirmus ex vulnere nō lethali non erat totaliter sa-
nus, sed tamen erat iam extra periculum: quia visus fuit for-
te post triduum cum baculo incedere, iuxta glos. in d. l. j.
nec sunt alia probationes. Et tali casu, quia potuit vulne-
rato superuenire spasmus, vel aliquod aliud accidēs, & tūc
tales cōiecturæ arbitrio iudicis relinquuntur, qui ex variis
argumentis motum animi sui formare potest. Et ita proce-
dat, quod dicit Bart. in d. l. si rixa. cū similit. Et isto casu ouus

D probandi incumbit dicenti esse mortuum ex nova causa.
 Quia in dubio praesumitur mortuus ex eadem infirmitate.
 Et ita Rota saepe interpretatus est regulam istam in causa
 Compostellana coram me, & in alia coram R.P.D. Nino.
 Tertius casus est, quando sumus in dubio, quod non sit
 aliqua coniectura praeter hoc, quod vulnus non erat lethale.
 Et tali casu praesumendum est infirmum mortuum ex vulnere,
 & erit locus isti regulae. Et hoc casu militat, quae dicitur
 Bald. in cap. j. in princ. quib. mod. feud. amit. & Ange. & l.
 lyc. in d. l. j. volentes, vulneratum praesumi in dubio mortuum
 ex vulnere. Limitatur tamen iste ultimus casus, quando
 procedere, quando ageretur de puniendo vulneratum
 poena mortis: quia tunc in dubio mitior interpretatur.
E scienda esset, ut notabiliter declarat Hippolytus de Medicis
 in consil. suo 7. incip. summi caeli Deus. super his
 videri Fely. in cap. presbyterum. de homic. qui notabiliter
 ista declarat. Et ex praedictis ad aliam quaestione
 inferitur, quam proposuit R.P.D. Marcel. Episcopus
 Julij. 1538. in vna Leodien. canonicatus, videlicet, numquam
 infirmus ex morbo Gallico, quem manifeste constat, esse
 morbum periculosum vitae, praesumatur mortuus
 intra 20. dies ex eodem, an vero ex superueniente infirmitate?
 Et resolutio apparet ex praedictis, quod praesumatur
 mortuus ex eadem infirmitate: & qui dicit contrarium
 debet probare. Et ita Domini transierunt, licet materia alibi
 disputata non fuerit, quae in veritate disputatione non tractata.

F **Q**VAESTIO DVODECIMA.

Quid si aliquis sanus renuntiet, sed in actu praedicti
 di consensum, vulneratur, & ibi moritur, an
 beneficium vacare per obitum, aut per resignationem,
 quo ad affectum regulae?

SOLVITIO. Considerato principio, dicitur vacare
 beneficium per renuntiationem, cum tunc infirmus non fuerit.
 requirit iste text. Sed attento fine, id est consensu, qui
 fit renuntiationem, & consideratur hic in regula ad
 numerationis 20. dierum, videtur concludendum contra.

Quid tenendum? Putarem ista duo tempora concludenda
 quo ad hoc, ut iste text. procedat, videlicet, in principio
 in fine resignante fuisse infirmum. Nam ista regula
 fit infirmitatem, & sic istam qualitate. Et ideo debet

tempore concurrere, iuxta ea quæ dicit Bal. in c. constitu-
 tus. de rescri. Sicut dicimus in testamento, q̄ tribus tem-
 poribus capacitas requiritur. §. in extraneis. Insti. de here.
 qualit. & dif. Si igitur renuntiatio per Papam fuit admisa
 tempore sanitatis, licet tempore consensus reperiatur in-
 firmus, puto beneficium vacare per renuntiationem, quæ
 tunc dicitur verè facta, quando Papa admittit. Nam cōsen-
 sus, qui postea præstatur, trahitur ad tempus admittē resi-
 gnationis, cum sit potius ad executionem inuētus, quàm
 ad validitatem gratiæ, vt traditur in c. quædam. de renunt.
 Ita refert Casiodorus fuisse in Rota tentum. Et hinc est,
 q̄ ille consensus post obitum resignantis præstari potest,
 vigore bullæ Alexandrinæ, vt sæpe in Rota me præsentē
 prædicatū fuit, præsertim in vna Placentina Archidiacon-
 B natus coram R. P. D. Marcello, & alibi dixi. Et ponit idem
 D. Guli. in alia decis. Et licet regula illa Moderna compu-
 tet illos viginti dies, à tēpore præstiti cōsensus: requiritur
 tamen q̄ tēpore celsionis resignans fuerit infirmus: & q̄
 ex illa infirmitate infra viginti dies cōputandos à die cō-
 sensus, decesserit. Hodie tamen per extrauag. bonæ me-
 moriæ Clementis vii. & per reg. S. D. N. Pauli i. i. sublata
 est ista difficultas, qui tantum voluerunt infirmitatē tēpo-
 re præstandi cōsensus adesse, licet resignans sanus fuerit.

SECUNDA PARS CON-
 cernens beneficia.

QVAESTIO DECIMATERTIA.

C

V A E R O, vtrum ista regula locum habeat in eo
 qui cedit commendæ?

S O L V T I O. Iste casus contigit in Rota de an-
 no M. D. X I X. in causa de Funes, corā D. Bartho-
 lomæo de Petra sancta: cuius facti seriem D. Guli. Casio.
 olim Rota auditor, in quibusdam collectaneis decisionū
 Rotæ refert, quæ modò præ manibus plurium versantur:
 vbi per eū. Et tūc causa sapius posita, Rota variauit.
 Nam quinq; ex Dominis tenuerunt partem negatiuā, vi-
 delicet, regulam locum non habere. Alij aliā partem sunt
 sequuti. Sed vt clariùs veritas istius quæst. per cōtraria de-
 monstratur, quædā motiua, & argumēta pro vtraq; parte
 referam: ex quib. postea resolutio huius quæst. colligetur.

D Quòd igitur ista regula non habet locum in celsione commendæ, adducitur primò, quia regula ista non fit mentionem de celsione commendæ, sed de resignatione beneficij, ideo casus omisus dispositioni iuris communi relinquitur: iuxta vulg. cap. susceptum. de rescrip. lib. 8. & commodissimè. ff. de libe. & posthu.

Præterea, quia verba istius regulæ nō videtur potius aptari ad cōmendam, sed potius repugnant, cum de beneficio collatio loquantur, & quòd in titulum datur, ut patet ibi, conferatur, &c. & de beneficio in quo inducitur vacatio, ut patet ibi, vacare censeantur, &c. Sed beneficia commendata non conferuntur, neq; vacare dicuntur, ut patet in Fede. de Se. in tract. de perm. beneficiorū. q. 15. & Rom.

E consi. 350. & Rota in antiq. decis. j. de concess. præb. Et idem pro stylo Cancellaria Apostolica introduxit, quia eo q̄ mentē Pontificis interpretari videtur, Confessoris papæ appellatur, ut inquit decis. 362. in nouis. Igitur ceteris verbis regulæ, eius ratio & dispositio cessat.

Accedit, quia intentio papæ nō presumitur fuisse de qua quod verba non important. l. quod constitutum. ff. de mili. & tradunt Moderni Papiens. in l. j. in 3. colum. vbi tertio facit. ff. si quis in ius voca. non ierit. Item quia istius regulæ sumpta ex viscerib. c. si. de renuntia. lib. 6. fuit, ut fraudes euitentur, quibus expectantes & ordines deludi poterant, cessat in commenda, cum in ea præb. non fraudetur. Ex eo, quia cōmendā inducit quod dicitur

F reservationem, vel saltem afficit beneficiū, ut declaratur in ma. in consi. prædicto, post Archi. in c. is cui. de elec. & Cōpost. in ca. cum à nobis. eo. tit. & sequitur Io. Pauinus in tract. de offic. & pot. c. sede vac. in 3. q. de excep. partis. & Lopus in addi. ad tract. Fede. de permur. be. Et tamen ordinarij expectantes cōferre, vel acceptare sunt beneficia reservata, vel affecta: ut concludit idem in consi. 342. & in consi. 160. in proposito casu. & cōsi. post Calde. consi. 9. titu. de præb. Et hodie habemus in ista Cancellaria, secundum quam ita iudicavit Rota vna Zamoren. Archidiaconatus coram R. P. D. Martini de mense Ianuario. m. d. xxxi. Et quòd expectantes beneficia commendata (eò quia affecta acceptare non possunt) tenuit Rota in vna Valétina parochialis de Paga

ram R. D. Jo. Paul. de mense Nouemb. m. d. xxxix. quic- A
quid dixerit Soci. in consi. 32. sequutus Roma. in quodam
cōsi. qui hoc non dicit, & illud consiliū fuit à Rota repro-
barum, vt refert R. P. D. Jac. de Simoneta, in tract. referua.

Suadetur ista opin. ex eo, quia ista regula est correcto-
ria, pœnalis, & exorbitans à iure communi, liberam facul-
tatem à iure tributam, possessoribus auferens, resignandè
sua beneficia, & pœnam annulationis prouisionis indu-
cens, iuxta l. senatus. ff. de contrahen. emp. & c. decet. cum
simil. de immu. eccle. lib. 6. Sed in pœnalib. & exorbitanti-
bus secūdam communes doctrinas, verba propriè & stri-
ctè capi debent. l. cum quidam. de lib. & posthu. c. odia. de
reg. iur. lib. 6. Et adeò hoc verum est, quod in tali materia,
etiam à maiori parte vel identitate extensio prohibetur, vt B
not. in authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. Cum
igitur verba istius regulæ sonent de beneficiis, quæ in ti-
tulum dantur, ad commendam trahi non debent, quæ à
titulo differt, vt in c. dudum. de elec. & c. qui plures. 20. q. 1.

Confirmatur ista opinio ex his quæ scribit Old. consil.
179. quaritur. Vbi concludit extrauagantem iniunctæ Bo-
nifacij v. l. l. positam sub tit. de elec. quæ loquitur de lite-
ris expediendis super ecclesiarum prouisionibus, non ha-
bere locum in ecclesia cōmer. data. Et sequitur Fran. Pauli.
olim Rota auditor egregius in d. tract. de of. & pot. c. sede
vac. fo. 41. Cessantibus igitur verbis, & ratione regulæ, eius
dispositio cessare debet. c. suggestum. de deci. cum vulg.

Præterea, quia vt dictum est, ista reg. loquitur de bene- C
ficiis quæ dantur in titulum, sed cōmenda non est titu. &
propterea incompatibilitatem non inducit, vt in c. dudū.
el. 2. de elect. Sicut etiam, vt demus quòd habens benefi-
cium regulare in commendam, cogi non potest, vt profi-
teatur religionem, ad quam titularis compelleretur. Ista
sunt in effectu quæ pro ista parte negatiua facere videtur.

Quibus non obstantibus contraria pars, suis etiam ra-
tionibus & argumētis defendi potest. In primis facit, quia
commendæ nostri temporis ex vsu patrisfamiliæ, hodie
loco titularum habentur: & beneficiati de fructibus illa-
rum disponunt, vt de beneficiis titularibus, quemadmo-
dum tradit Præpositus, vulgò Card. Alex. in c. cum autem.
44. distin. in 6. col. & i. a. c. si quis. in penult. col. 58. distin.

D Quam interpretationem sæpe accepit Rota, & sermo Troilus de Malutiis in consil. suo in materia commenda post tract. suum de sortib. impresso.

Secundò, pro hac parte facit, quia regula 30. de familiis Cardinalium, habet locum in comenda, attendente mente, licet de ea mentionem non faciat, vt sæpe in iudicatum fuerat. Et hoc idem dicebatur de regula de risimili notitia, & de reg. de idiomate. In quibus locis comenda nullum sit verbū, ex mente tamen ad comendas adaptantur. Quia virtus legis non in cortice verborum sed in sensu & mente, quæ verbis est præferenda, constat. l. scire. ff. de leg. & l. scire oportet. §. aliud. de execu. ca. & l. simil. vt traditur in c. intelligentia. de verb. sig. & in c. 1. de chior. i. q. 1. Sed ratio & mens huius regulæ, est fundamēto obuiandum fraudibus, quæ possent ita fieri per comendarios cedentes, sicut per titulares resignantes. Igitur Et ad colligendū mentem regulæ, illud afferri potest, si Papa fuisset de ea interrogatus, verisimiliter ita responderet. Igitur habendū est pro expresso. l. tale pactū. §. ubi ibi not. ff. de pact. Quæ quidem lex procedit, non solum per modū statuti, sed etiā re scripti, cōventionis, & alius dispositionis aliquid cautū existat, secundum Bal. P. Cast. & Mod. ibi, & Card. cō. si. 1. 2. col. Attēta igitur re, & similitudine rationis fit extēsis de casu expresso aliu non expressum, iuxta gl. n. c. si postquā. de elec. clem. 1. eo. ti. cum concor. vt scribit Deci. consil. 15. in 1.

F Accedit prædictis, quia quandoq; videmus causas de Apostolica comendatariis, sicut titularibus comendariis. Ergo non debet inter eos fieri aliqua differentia. Plena fundamēta, & rationes pro vtriusq; parte adduci & exponari possent, sed quia ab eo, quod decreui, breuiter instituto, longius quàm par sit, diuagaret, omitto præter eum hanc eandem quæstio. no uis aliis moribus latè disputem in regula de triennali, q. 4. & in pluribus regulis huius tractatus, vbi vide adum erit.

Pro resolutione tamen potest breuiter dici, quod procedunt in comendis tēporalibus. & procedunt omnia iudicamēta quæ pro parte negatiua adducuntur: aut locum de comendis perpetuis. Et ex quo ille equiparatur vt dictū fuit, tali casu procedunt rationes in contrarium.

Quibus accedant, quæ Collectarius in c. fi. de fil. presby. A
 Gaspar de Perus. & Aneas Sabinus in tract. refer. in 2. & 7. fo.
 tradit. Vbi in simili q. querunt, an per dationem in commendam
 desinat beneficium esse reservatum: distinguunt, aut commendam
 est temporalis, & non desinat, iuxta consilium Socii. 32. Aut est per-
 petua: & quia tunc Papa de beneficio plenè disponit, sicut
 per collationem, expirat reservatio. Ita dicit præfatus Doct.
 ibidem, plura ad hoc alleg. quæ brevitatis causa non refero.

QVÆSTIO DECIMA QVARTA.

QVÆRO, An ista regula comprehendat ecclesias,
 siue beneficia consistorialia?

SOLVITIO. Noua est difficultas, hæctenus non de-
 cisa ex eo, quia talibus ecclesiis prælati, habita prius discus-
 sione in consistorio, præficiuntur: & sic absolute actus resi- B
 gnationis non est liber. Et propterea Cancellaria consue-
 uit transire expeditionem in similibus ecclesiis cum derogatio-
 ne istius regulæ ad maiorem cautelam, prout etiam attesta-
 tur Reuerend. dominus meus, multis seculis memorandus,
 Dominus Laurent. Puccius Card. Sanctorum quatuor, in
 quibusdam suis memorialibus. Cuius quidem stylus, quando iu-
 ra non refragantur, sequendus esset: arg. c. olim. de consue.

In contrarium facit, quia ille stylus non habet in se fun-
 dametum iuris, & regula ista generaliter loquitur, & eius
 ratio militat in istis beneficiis. Ergo regula in eis habebit
 locum: quia si lex non excipit, nec nos excipere debemus.
 l. ff. de usu alex., &c. Et quia ista beneficia consistorialia C
 regulariter sunt magni momenti, & facilius in eis fraudes
 committi possunt, cum à pluribus appetantur & deside-
 rentur. Et propterea magis militat dispositio istius regu-
 læ, quæ ad excludendas fraudes emanauit.

Breuitè puto primam opinionem de iure veriorè: pro qua est
 decis. Lapi. in alleg. 84. col. pen. vbi querit, an in generali
 consensione etiam ad reservata & deuoluta, veniant Abb.
 de quibus consistorialiter prouidetur. Et dicit quod non, per plu-
 res rationes quæ militat in casu nostro, quas non refero,
 cum ibi videri possint. Et pro ista opin. ulterius facit, quia
 videmus reg. de publicandis resignationibus in consistoriali-
 bus locum non habere, vt aliàs Rota tenuit, & retulit mihi
 olim D. Pet. And. Gamarus. Et ratio decisionis fuit, quia in
 huiusmodi beneficiis cessat fraudes, propter quas repellentur.

Das regula ista condita fuit, videlicet, ne per huiusmodi resignationes infirmorum procuratas, ordinarij & ceteri stantes ab eorum iuribus excluderentur. quæ ratio est in istis beneficiis consistorialibus, cum de illis etiam pro obitum vacantibus, ordinarij providere non possint, nisi illa expectantes acceptare valeant: & sic per huiusmodi resignationes non fraudantur, præsertim quia ista beneficia non consueverunt prius concedi, quam personarum signatarij per Papam & Cardinales approbata fuerint, ideo in conferendis huiusmodi beneficiis alius modus aliis diversus observatur, ut patet in regulis, præsertim Clemētis 7. & aliorum Pontificum super hoc editis. Nam cedula, & non per supplicationem huiusmodi beneficii Papa in consistorio proponit, & de illis providet, & de quibus in renuntiatione infirmi consideraretur aliqua suspicio, præsentia & certa scientia Papæ proponerent, & non omnem suspensionem, & ideo in eo non debet esse subtilitas istius regulæ, quia ut dicit Bal. in l. receptis 3. col. C. de preci. Impe. offe. in consistorio principis curatur de solennitatibus iuris: quia ibi magis attenditur veritas, quam iudiciorum ritus seu solennitas: arg. de quis. ff. de quest. Hinc dicimus quod in causis, que in consistorio principis agitantur, nullum fatale currit, ut antiquus ille doctor Vbertus de Bonacursio, de quo dicitur & Io. And. tam saepe faciunt mentionem in practica de impen. execu. Et rationem adducit, quia nemo est in consistorio principis, qui possit nolentem principem ad eorum consilios coarctare, ut in auth. de app. & in temp. §. ad hoc sancimus. colla. 4. que habetur C. de appell. auth. sed & lis. Aliam tamen rationem assignat, que facit ad propositum: quia coram principe ordinarij servatur, ut est tex. in c. ad petitionem. de accus. quem dicit Bal. in c. j. §. si. col. si. in fi. de no. for. fid. Et hoc idem dicit Bal. in l. si. C. de legib. post Inn. in c. in causis. de re iud. Nam coram principe silet omnis lex: cum ipse idem sit anima in terris. Vnde patiendo coram se contra iudicium procedi, videtur dispensare, secundum Inn. in l. cōtest. & tenet Io. And. & Abb. in d. c. in causis. & in l. princeps. ff. de leg. Hinc est, quod quando causa ex parte in consistorio, dantur novæ dilationes, nec attenditur

litas iuris, vt tradit Bar. in l. in offerendis. per illum text. C. A
 de appel. Multa enim introducta sunt prater ordinem iu-
 ris in consistorio, in quo, vt dixi, silet omnis lex: & ille sty-
 lus procedendi multū differt ab aliis obseruationibus cu-
 ric. Inde est, q̄ licet de iure cōmuni in generali dispositio-
 ne per ius absolui videatur, tamen in negotiis tractādis
 in cōsistorio nūquā cēsetur sub generali dispōsitiōe per-
 ius includi, nisi specialiter absoluarur propter serenitatē
 & maiestātē loci, vt tradit Fel. in c. testimoniū. in 8. col. de
 testib. Ita tamē quæ dicta sunt, limitātur nō procedere,
 quādo propositio eorundē beneficiorū fieret coram solis
 cardinalibus cōgregatis; Papa absente: quia tunc solenni-
 tas iuris & regulæ requireretur, vt dicit Bal. in authen. sed
 & si quis. col. pen. verli. quicquid. C. de testib. & idem di-
 cendum est, quando hoc fieret coram solo Papa sine car-
 dinalibus. Nam licet Papa possit quadam sine cardinali-
 bus expedire, illa tamen sunt parui momenti, secundum
 Antonium de But. post Ioan. And. & Hostiē. in c. antiqua.
 de priuile. Sed vbi sunt negotia cōsistorialia, illa solus ex-
 pedire non potest, vt dicit Bald. in l. fin. per illum text. C.
 de dmer. rescrip. vbi refert Vrbanum Papam, Oratoribus
 Florentinis supplicantiibus, vt quēdam negotia suæ patrię
 priuatim expediret, respondisse, illud negotium consisto-
 riale, & quōd summi pontifices non consueuerunt talia
 negotia consistorialia in camera expedire, sed in publico
 consistorio: quod etiam Carolum Imperatorem aliis idē
 supplicantiibus respondisse refert. & sequuntur Moder. Papien.
 in rubri. de constituto. in 17. colū. Tamen hoc dictum
 Bald. in d. l. fin. dubitabile videtur. Nam clarum est quōd
 condere legem, per quam omnes subditi ligantur, dicitur
 de rebus arduis, & est maximi imperij, vt dicit Bar. in l. im-
 perium. ff. de iur. omn. iud. per tex. in l. i. ff. de const. prin. &
 in l. non ambigitur. ff. de leg. & tamen Papa & Imperator
 possunt facere leges in camera sua sine alicuius cōsilio,
 vt dicit Cynus in l. humanum. C. de legib. Sequitur Boni-
 fa. Rotæ auditor in pro cōm. clemen. §. hæc sane. in 3. colū.
 nume. 36. & hoc sentit Bart. & Bal. in l. fin. C. de leg. Dictū
 igitur Bald. in d. l. fin. p̄cedit de honestate, non de po-
 testate. Reliqua ad consistorium Papæ pertinentia viden-
 da sunt, per Card. Papien. cui pulcherrimā epistolam scri-
 M

Dbit ordine 278. cuius initium est. Magna est auctoritas filiorum, &c. quo in loco designat ordinem & stylum habere solent & debent pontifices & cardinales pronuntiandis causis & negotiis in consistorio, longè distantem ab aliis curiæ consuetudinibus.

Ex prædictis igitur habes conclusionem, quòd regula non habet locum in beneficiis quæ cõceduntur renuntiationem in consistorio papæ. Quia, vt dixi, præfat omnis solennitas regularũ. Vbi etiam de regula de lore exprimendo, videmus quæ in consistorialibus non habet, vt ibi latius scribam.

QVÆSTIO DECIMA QVINTA.

QVÆRO, an ista regula habeat locum in beneficio vnito?

SOLVTIO. Dicas quòd non: quia regulatur de beneficiis, & beneficium vnitũ non dicitur plus beneficium, sicut ante vnionem, sed perdit nonnecicij, vt concludit Rota deci. 370. nota quòd vbi beneficium in antiquis, & deci. 10. de rebus eccle. nõ alienatur Marianus Soci. in cap. sicut vnire. de excess. prælat. quæst. 12. & Dominicus in cap. sunt personæ. §. in consuetud. fin. de priuilegio. lib. 6. Cedens igitur tali beneficio, dicitur cedere, cum sub titulo illius beneficii, cui vnita fuit, sit confusum, & effectum vnã massã, & confusum.

Hinc est quòd non valet de tali permutatio, vt conuenit Egid. in tract. permut. in tertia parte: & vltra ipsum perducet, & hoc idẽ in alio trac. simili, quidã doctor ianominatus habetur in formis, vt dicam in regul. de annali & tempore possessore. ad quæ cõferũt, quæ scribit Petr. de Perus. Ioannes Baptista Cacialup. in tract. de reuo. vnionum. ca. & Moderni in trac. reseruatiõũ. in vltima parte. 12. & alij Moder. in tract. benefic. quæst. 12. 3. part.

QVÆSTIO DECIMA SEXTA.

QVÆRO, an ista regula procedat in translatiõe pensionum?

SOLVTIO. Dubium prima facie facit quæ adducit And. Sicul. in c. ad audientiã. cl. 2. de rebus. Dum multis rationibus contendit pensiones regulari habere secũdum naturam beneficiorum. facit etiam per opinionem, quia rex. in cap. mandatũ. de rescrip. loquitur

beneficii, habet locū in p̄sionibus, prout tenet ibi Imol. A
 in prin. & Andr. Sicul. ibi in 3. col. nu. 15. & etiam Ant. C. or. † Vnde qui
 setus ibidem. Quorum opinione saepe Rota, me presente, sub pr̄tex
 sequuta fuit. Ergo pariformiter regula ista, quae emanauit
 ad tollendas fraudes resignatis infirmi in translatione p̄
 sionis procedat. Nā videmus q̄ sicut de beneficio in impe
 trationibus, ita hodie debet fieri mētio de p̄sione, vt tra
 dit gl. in regula 61. in fi. & Moder. in c. in nostra. de rescrip.
 Prædictis tamen non obstat veritas se habet in op
 positum. Et ita tenet Rota, quod ista regula in translationi
 bus p̄sionis non procedat. Et iste casus contigit tempo
 re Leonis 10. in personam Ioan. de Vrias Episcopi, & Fer
 dinandi Hispaniarum regis oratoris. qui in articulo mortis
 nro magis, quam verbis in suum nepotem p̄sionē mille
 ducatorum transtulit, & tūc post plures disputationes fuit
 tentum translationem valuisse, non obstat. regula: & hoc
 in ratione fundatur, quia regula ista loquitur de renuncia
 tione, sed pensio renuntiari non potest, licet possit trans
 ferri de licentia papae, quae quidem licentia, nec regulari
 ter hodie, neque tempore Clemen. vi. i. cōcedebatur, ista
 ratione, quia pensio est quaedam seruitus super beneficiis
 non seruitibus ecclesia cōcessa. Nam pensionarij non
 laborant in ecclesia, neque seminant, & tamen metunt, &
 fructus sine labore māducant, contra naturā ordinē. nam
 conueniens est, quod qui commo dum percipit, etiā inco
 modū sentiat: dicente Apostolo, Qui non laborat nō mā
 ducet, vt in c. clerici. 1. quaest. 2. & l. secundum naturam. ff.
 de reg. iur. frangit enim p̄sionis impositio aequalitatem in
 stituta, quae dicitur premia vnicuiq; dari secundū qualitatem
 laborū. c. ius militare. 1. distinct. nam qui altari non seruit,
 inde pr̄mium habere non mererit. c. charitatem. & c. ec
 clesiasticis. 12. quaest. Cū igitur pensio impositio odiosa
 sit, merito eius translatio prohibita fuit, ne inconuenientia
 multiplicentur. Regula ergo ista quae in renuntiatione lo
 quitur, non habebit locum in translatione, quae nō solet,
 vel saltem deraro concedi, & iura ad ea quae raro fiunt, non
 adaptantur, vulg. l. nam ad ea. ff. de legib. Praesertim, quia
 ista regula de beneficiis loquitur, quae de ratione tituli spi
 ritualia sunt. Pensio verò in tēporalitate consistit, ergo de
 vno ad aliud nō bene inferitur, quia ex diuersis nō fit illatio.

D cap. 2. de transf. episc. Papinianus, exuli. ff. de minor. ff. de calum. Et hoc late probat Io. Baptista de sancto nerino in suo tract. pensionum. post Modernos in cap. post glos. ibi de constit. & in d. c. ad audientiam. Notum est appellatione beneficii pensiones non contrahuntur dicit Dominus. in c. quavis. de preb. lib. 6. in prin. quod licet beneficii vacet propter crimen, non vacat pensio: quia non est beneficium, & teneri non potest a laico, ut tenet Cardi. in ele. 1. §. eadem. de supp. preb. sequuntur Moderni de Ripa in rep. c. 2. multo iudic. Ex hoc enim inferitur, quod licet habens beneficium teneatur ad officium, id est, recitare horas canonicas, c. fin. de rescript. lib. 6. & referunt omnes in cap. 1. de

E bratione Missarum, Tamen habens pensionem non obligatur, ut tenet ille antiquus doctor practico. ro. Paulus Hispanus in illo libello, qui vulgo Practico cellaria appellatur. fol. 51. & sequitur Iacob. de Ferrar. tract. de hor. cano. & sentit Ioan. Bap. de sancto. Secus in tract. pension. questio. fin. & reasumit D. Petrus Gammatus Rotæ auditor in tract. de off. leg. ubi late per hoc diuagatur. Et ratio prædictorum est, quia sequitur beneficii sicut venator lepori. Qui habet beneficium, dicat officium: aliàs sequeretur, quod si beneficium daretur tres pensiones, quod vnum beneficium daret quatuor personas ad dicendum officium, quod absurdum. Ille igitur qui habet titulum spiritualitatis, ad officium temporale continent, quod in laicum cadere potest. Pensiones æquiparantur contractibus profanis, ut Rom. in consi. 429. col. 4. beneficia verò vltimis verbis æquiparantur, quæ sunt pæ, ut per glos. fi. c. 1. de ces. preb. li. 6. Hinc est, quod sola voluntate potest cessare mitti pensio absque licentia Papæ, sicut quælibet res pro ut tenet Præpo. post gl. in c. Agathosa. 63. dist. quæ in tempore meo Rota approbat. Secus tamen est in beneficiis quæ sine voluntate superioris dimitti non possunt. Sic videmus, quod pensiones sicut beneficia non permittuntur non veniunt appellatione beneficiorum, ut dicit Cardi. in 17. quest. de reb. eccl. non alie. Et pari modo per appellationem pensionarii non vacat pensio, sicut beneficium

dam Card. in clemen. 1. §. 1. in 6. quæst. de sup. neg. præla. A

Ex quibus omnibus apparet inter beneficium & pensionem longum esse discrimen. Dispositio igitur istius regulæ in vno loquens, in alio locum non habet. argu. c. susceptu. de resc. lib. 6. Præsertim quia cessat commoda ratio istius regulæ, quæ fuit, ne per huiusmodi resignationes ordinarij vel expectantes defraudentur: ad quos dispositio beneficij vel acceptatio pertinerent, si fraudulenta cessio non præcessisset. Sed ista ratio non habet locum in translationibus pensionum, per quas nullus prædictorum defraudatur. Igitur, &c. Et tenendo istam opinionem ad rationes in contrarium factas per And. Sicul. latè respondent Moderni in tract. beneficiorum. in 3. quæst. primæ partis. col. 7. vbi videndum erit. Tamen licet istæ rationes de rigore iuris sint veræ, iustius tamen videretur huiusmodi translationes sub regula comprehendi, quia ex hoc maior ecclesiarum favor resultaret: & diuini cultus argumentum: nã admittere translationes super beneficiis ecclesiasticis, nihil aliud est quàm seruitutem propagare.

QUÆSTIO DECIMASEPTIMA.

QVÆRO, vtrum ista regula procedat in beneficiis iurispatronatus, ad quæ per præsentationem quis assumitur?

SOLVITIO. Decius in cons. 224. incipiēte, in casu proposito. contendit probare negatiuā, ex eo, quia ista regula est exorbitans & odiosa, & in beneficiis collatiuis loquitur: ergo non debent extendi ad istum casum, vt ibi latè per C. eū. Adde pro ista opinione, quia videmus huiusmodi beneficia sub nominationibus regum non cadere, vt tradunt Moderni in tract. benefi. quæst. 3. secundæ partis, neq; sub quacunque gratia etiã amplissima, vt latè probant iidem Moderni. in d. tract. in 11. quæst. 3. partis. & cõmuniter docto. in cap. 2. de præb. lib. 6. Lap. alleg. 96. sicut etiam extraneam. execrabilis beneficia huiusmodi iurispatronatus non cõprehendit, vt iidem Moderni dicunt in d. quæst. 11.

In contrariū facit, quia cõsiderata mente regulæ idē dicendū videtur in beneficiis iurispatronatus, prout olim fuit in Rota disputatū in causa Naneten. capellanæ p Ludonico de Interamne aduocatū qui postea fuit auditor, p istā rationē. Quia ex quo dicta regula annullat collationem,

D per consequens videtur prohibere omne necessarium
 cedens ad illam l. oratio. ff. de spons. & c. solit. de ma.
 & obed. cum similibus. Sed presentatio est antecede
 institutione qua sub nomine collationis comprehenditur
 Igitur &c. Ita dicebat ille aduocatus. Et tenedo illam
 monem ad dicta. Decij potest facile responderi. Nam
 obstat, quod ista regula sit exorbitans, quia hoc non est
 simpliciter, cum potius considerata eius mente & m.
 concordet cum iure communi. de quo in c. 2. de renun.
 6. Unde spiritum rationis accepit, ut dicitur Moder.
 benefi. in 3. parte. q. 18. & ante ipsos hoc dicit Io. de
 nia in c. si. de collu. deteg. & hoc idem in terminis ter.
 dinalis Maurocenus in d. c. 2. in vltima quaestione.
E fert, & sequitur Io. Aloisius Tuscanus olim aduoca.
 sistorialis doctissimus, in quoda suo consilio, quo la.
 bat hanc regulam. & tex. in d. c. 2. eundem spiritum
 tem habuisse, licet in tempore hic addito differat.
 que illo respectu, quia ista regula iuris communis
 habet, fauorabilis dici potest. Et licet secundum quod
 posset dici exorbitans, ex quo collatione ordinari
 ut dicit Rom. in consil. 342. incipiente, quo ad primu.
 dum quod posset procedere dictum Decij. Per hoc
 absolute concludi non potest, quod sit odiosa. Quia
 actus se potest habere ad fauorem & odium, iudicari
 rabilis, prout de statuto, quod stantibus masculis
 succedant, dicunt Moderni in l. venia. C. de in ius
F facit illud quod de Velleiano dicitur, in l. qui excep.
 ff. de codic. indebit. Et quia emanauit ad repellendos
 des, quod vtilitate animae respicit, fauorabilis dicitur
 ea qua Bart. & Moder. tradunt in l. si constare. in
 princ. ff. solut. marr. cum alijs, qua scribit Ias. in l. si
 ius vocan. Et secundum hoc lata fieri debet interpretari
 quauis regula de collatione loquatur, quo casu
 excludi presentatio, iuxta casum c. cum in illis. S. de
 in 6. illud in ambitiosis procedit, vbi stricta sit inter
 tio, vbi dicunt Domi. & Philip. Secus vero in ma.
 uorabili, vel indifferente, ut ista. Quia tali casu ver
 latio, lato sumpto vocabulo presentatione comprehenditur
 concludit Rota in deci. 448. incip. fuit dubitatum, quod
 bens. in ut. de prebend. in nouis. Hinc videmus, quod

in cap. avaritiæ, & in c. quàm sit. & in c. vt quis duas. & ca. A
 fin. de elect. lib. 6. licet loquantur in elect. & cōfirmationi
 bus, tamen habent locū in præsentatione iurispatron. vt
 concludit Lopus alleg. 8. & Calde. titu. de elect. consi. 8. cū
 cōcord. vt scribit Roch. Curtius in tract. iur. patro. in verb.
 honorificū. quæst. 39. & reassumunt Moder. in nouo tract.
 iur. patronar. fol. 300. cū quatuor sequent. Et ita quo ad
 text. in c. avaritiæ. concludit Rota in vna Salamantina ca-
 pellanæ corā R. P. D. Marcello. 13. Ianuarij M. D. X X X I I I.
 Sic etiam & tex. in cap. 1. vt lite penden. lib. 6. licet de præ-
 sentatione, seu beneficiis iurispatron. nullam faciat men-
 tionem; tamen propter pariformem rationē habet locum
 in dictis beneficiis, vt idem Curtius latè probat in d. trac.
 in verbo, honorificum. q. 23. & repetunt Moder. in nouis. B
 simo tract. iur. patron. fol. 208. & seq. Et ita Rota tenuit in
 vna Barchino. beneficij sancti Christophori coram eodē
 D. Marcello. die 26. Nouembris. M. D. X X X V. Et ita videtur
 etiam hic dicendum, quòd regula ista, licet de beneficiis
 iurispatron. mentionem non faciat, nihilominus propter
 eandem rationem habeat locum in eis.

Pro resolutione tamē huius quæstionis distinguo plu-
 res casus. Primus est in præsentatione, & in ista, regula lo-
 cum non habet. Ratio est, quia præsentatio pertinet ad pa-
 tronum: respectu verò præsentati regula etiam adaptari
 non potest. Quia si præsentatus in infirmitate constitutus
 renuntiat præsentationi de se factæ, non dicitur beneficiū
 renuntiasse, de quo loquitur ista regula. Ratio est, quia C
 per præsentationē solum acquiritur ius ad rem, vt dicunt
 Domini in decisione c. c. x x v I I I. in antiq. & tradit Ab.
 & alij communiter in ca. quod autem. de iure patron. Imò
 plus voluit Abb. in c. cum Berthol. post glos. 3. ibi in 2. col.
 de re iudi. quòd præsentatus ante institutionē nullum ius
 habet in beneficio, sed bene habet ius ad petendum illud
 perseverante patrono in eadē volūtate. Et hoc dictū Abb.
 sequitur ibi Felyn. & plures alij, quos cumulat Curtius in
 tractatu iurispatr. in verbo, ius. in 4. quæst. & dixi latius su-
 perius in reg. proxima. q. 1. Et adeo hoc est verum, quòd si
 præsentatus tūc in curia moreretur, nō diceretur per hoc
 in curia beneficiū vacare. Quia vt dicatur beneficiū in cu-
 ria vacare, requiritur quòd beneficiū suum dicatur, & non
 alia.

Debitum, vt not. Archi. in ca. si electio. de electione
& alij quos allegant Moder. in tracta. de beneficio.
quæst. 3. partis. Sic igitur isto casu cōcludendum est,
lam istam locum non habere.

Secūsus casus est in præsentato & instituto renūti-
tali beneficio in infirmitate: & putarem adhuc regu-
istam nō comprehendere istum casum. Ratio est, quia
gula ista loquitur in beneficiis, quæ liberè possunt renū-
tari, & quæ per collationem superioris conceduntur.
beneficium iurispatronatus non est huiusmodi, quia præ-
sentatus & institutus nō potest sine consensu patroni
beneficium renūtiare, vt dicit Innoc. in cap. fin. in fin. de
nun. & hoc clarius firmat Abb. in c. significatum. in a.

E de præbēd. cum de concor. quæ congerunt quiddā Mo-
in tract. nouo iurispatron. fol. 401. Et ante ipsum Ro-
Curtius in eodē tractatu, in verbo honorificum. in q.
quæst. Adeo quod si præsentatus sine cōsensu patroni
nuntiasset, patronus posset ad tale beneficium sic pe-
nuntiationem vacans iterum alium præsentare. Ita
cum præsentatus & institutus in infirmitate renūtiat
valeat, nisi cum consensu patroni liberè renūtiare,
in eo fraus quæ consideratur in ista regula. Nam, vt
dictū est, ratio istius regulæ fuit, ne infirmi ex illa in-
tate morituri sub colore renūtiationis, de beneficiis
de rebus profanis, post mortē eorū disponere viderentur
& per hoc fraudaretur expectantes, & fieret præiudicium

Fdinario. Cū igitur talis cōsideratio nō possit haberi
hoc casu deficiet per consequens dispositio illius regule.

Tertius casus est quādo infirmus renūtiat in fra-
certæ personæ beneficiū iurispatronatus de cōsensu pa-
tri. Et iste casus est magis dubius, si renūtiat in fra-
dies moriatur. Et certè adhuc putarem cessare regu-
eo, quia vbi est cōsensus patroni, ad quem in omnē ca-
tum pertineret præsentatio beneficii vacantis, siue pe-
nūtiationem, siue per mortē cessare videtur fraus, argu-
rum quæ dicuntur in l. fin. C. de bonis quæ liber. vbi
alienas præsumitur circūuentus. Vbi verò interuenit
sensus eorū, ad quos pertinet cessat fraus, facit etiam
C. de pact. Sic erit hic dicēdū. Et isto casu militaret
rationes Decij in dicto cōsi. Est bene verum, quod dicitur

paret, patronum per sordes cōsensisse, aut inhabilem ap-
 probasse, quòd tali casu videretur locus esse regula. Præ-
 fertim si patronus esset clericus, in quo maior puritas re-
 quiritur. Hoc tamen nō teneo pro cōstanti. Remota tamē
 fraude patroni, mihi placet opinio Decij propter dissimi-
 litudinem collationis & institutionis. Inter quæ est magnū
 discrimen, vt latè probat ibi Decius. Et quia quando papa
 mouetur sola voluntate taxando numerum dierū, vt hic,
 non proceditur de similibus ad similia, sed prohibetur ex-
 tensio, secundum Bald. in l. 3. col. 2. vers. ex quo. C. de iure
 dot. Solum obstat hic vnū, quia licet isto casu nō fiat præ-
 iudicium ordinatio, nec fraudētur expectantes, tamē mi-
 litat alia ratio, videlicet, ne de beneficiis per obitum vaca-
 turis per modum vltimæ voluntatis disponatur. Et ista ratio
 procedit, siue cōsentiat patronus, siue non, quia cōsensus
 patroni nō potest facere licitum quod prohibetur, vt illi-
 citum. arg. l. nemo potest. de lega. 1. Et ideo ex alio opinio
 Decij potest sustineri, ex eo, quasi si sub dispositione istius
 regulæ beneficia iur. patron. comprehenderetur, patroni
 priuarentur sine culpa facultate præsentandi, & sic videretur
 hæc constit. in præiudiciū patronorum inducta, & hæc
 de causa patroni abstraherentur à foundationibus & dota-
 tione ecclesiarū, propter quam rationem dicunt commu-
 niter doct. in c. 2. de præben. lib. 6. & Fely. in tract. quando
 literæ apostolicæ not. pat. in 1. & 2. col. q. dispositio quan-
 tumcunq; fauorabilis, non cōprehendit beneficia iurispa-
 tron. nisi specialiter fiat mentio. Et ista cōsideratio militat
 omni casu quo patroni priuarentur iure præsentandi. Secus
 verò vbi tale ius principaliter illis nō tollitur, licet secūda-
 rio, & ex post præsentati ab eis aliqua exceptione submo-
 uerentur, vt in regula de Annali. quæ tali casu nō cōprehe-
 dit beneficia iurispatronat. laicorū nō tollendo principa-
 liter præsentationē, sed submouendo præsentatū impetrā-
 tem prouisionē à papa de consensu patroni nō facta me-
 ntione regulæ, vnde exceptio illius repellitur propter eius
 negligentiam. Et licet secundario ex hoc videantur patroni
 frustrari præsentatione facta, nihilominus hoc fit princi-
 paliter in odium patroni, sed impetrantis, & ideo cōside-
 rari nō debet. ar. l. si quis nec causam, & quæ ibi latè notat
 moder. ff. si cer. peta. vt dixi in d. regula de Annali. q. 27. &

D in regula proxima q. 3. Habes igitur ex predictis in-
 titū ad dicta doct. volētū sub generalib⁹ dispositionib⁹
 cōprehendi beneficia iur. patronat. qualiter intelligantur

QVAESTIO DECIMOCTAVA.

QVAERO, an regula procedat in eo infirmo qui
 nuntiauit iuri suo quāsitō in beneficio vigore
 cuius gratia?

SOLVITIO. Iste casus cōrigit praxeritis temporibus
 Rota in vna Valentina. canonicatus, & prābendae
 D. Martino de Spinola in qua fuit dubitatum, utrum
 regula haberet locū in eo qui resignauit ius, quod ha-
 bat solum per supplicationē signatam, nec habuerat
 sessionē, nec literas expeditas. Dubium faciebat, quia

E quo resignatio fuerat facta literis non expeditis, cau-
 la reducta erat ad non causam, secundum Egid. deo.
 D. CXLI. incip. si papa prouidet mihi, & D. CXLIX.
 trans beneficiū. Nā supplicatio sine literis est gratia in-
 mis, ideo nihil tribuit, quia forma est quae dat esse
 voluerunt doct. literas haberi loco tituli, vt Comp. de
 cap. statuimus. ad fi. de rescrip. & Ioan. And. in ca. de
 test. lib. 6 Rota. CCCXLVII. in not. Milis in verbo
 tia apostolica. Accedit quia recte considerādo cessat
 casu ratio istius dispositionis: quae fuit, ne per huius
 renuntiationes infirmorum defraudetur ordinarij in

D ferendis beneficiis vacantibus & expectantes etiā ex-
 dantur ab acceptando talia beneficia. Ideo inducitur

F prouisio istius regule, vt fraudes huiusmodi tollantur.
 ista ratio nō videtur militare in resignatione iuris, quia
 eo non fraudantur ordinarij, nec expectantes, quia pot-
 rius conferre non potest, nec expectantes acceptant
 beneficia vacantia de iure, & de facto, vt in cap. cum
 stris. cum similibus. de concess. prāben. & in decis. 10.
 bens gratiam. in no. & decis. 52. tit. de concess. prāben.
 antiq. aliās numero. D. CVIII. incip. si aliquis expectans

Istis tamen non obstantibus contrariā opinio est
 Rota in praedicta causa Valentina, in qua die 13. Ma-
 1514. omnes Domini ita concluderūt, excepto Dom. de
 lo Capisucco, a quo in scriptis istam decisionē habere
 tenuerat partem negatiuam. Et ratio Dominorū fuit
 statim quod supplicatio est signata, incontinenti est
 quae

quæsitum, & gratia est in se perfecta, per nos, per Arch. Io. A
 And. & alios in proœ. 6. in nouella. vnde cum is sit qua-
 situm, succedit illud, quod paria sunt, habere ius quæsitum
 ad rem, vel habere rem. l. qui habet. ff. de reg. iur. Vnde si
 cut in regula procedit in resignante beneficium plenum,
 ita locum habebit in resignate ius. Pro qua decisione opti-
 me facit Rota. d. c. c. l. x. x. i. incip. Nota quod ubi gra-
 tia est facta in antiquis. Præterea, pro ista opinione facit
 mens istius regulæ: quia clarum est regulam habere locum,
 quando ille in fauorem, cuius resignatio admittitur, con-
 sequitur commodum resignationis, propter quod argui-
 tur fraus, vel quia renuntians cogitans se moriturum, induci-
 tur ad renuntiandum. Quo casu, ne detur successio in be-
 neficiis, & licentia libera, vt quis de illis valeat disponere B
 sicut de rebus temporalibus, fuit hæc regula introducta.
 Sed istæ rationes omnino militant in renuntiatione iuris:
 quia per illam acquiritur commodum resignatario, & resi-
 gnans consequitur effectum, quem intendit. Igitur regula in
 illis procedet. Nec obstat si diceretur renuntiationem iuris
 posse fieri in manibus simplicis notarij, vel etiam laici. Et
 tamé resignatio beneficij fieri non potest, nisi in manibus
 habentis auctoritatem instituendi & destituendi, prout di-
 cit decisio Rotæ. 290. in antiq. incip. non quelibet Quia il-
 lud procedit respectu iuris quærendi. Et ita loquitur prædi-
 cta decisio. Secus verò ratione iuris quæsitum: quia tale ius
 debet in manibus superioris renuntari, sicut beneficium: vt
 declarat decis. d. l. x. x. i. i. quidam card. sub tit. de renun- C
 tia, & decisio. d. c. c. x. l. v. patronus, & c. in antiq.

Nec obstat, quod ius per supplicationem literis non ex-
 peditis sit informe, quia illud est verum, quo ad effectum
 canonizationis in iudicio fiende, in quo datum esset de re-
 gula de non iudicando literis non expeditis. Secus verò de
 iure, quia sola supplicatio tribuit ius considerabile in extra-
 iudicialibus, vt dicit prædicta decis. 482. in antiquis. Imò
 etiã consideraretur tale ius in iudicio ad effectum canoniza-
 tionis, nisi exciperetur de regula. Itaq; de iure opinio Cõ-
 postel. non procedit, cum sola supplicatio in benefici-
 bus signata tribuat ius, & operetur plures effectus, quos
 enumerabo latius in regula de non iudi. literis non expe-
 ditis. Nec etiã obstat, si diceretur, quod beneficium vacans de
 iure

Diure, licet non de facto conferri non possit, nec acceptatio
quia illud non est verum, ut est glo. communiter appro-
bata in c. licet Episcopus, de præb. lib. 6. quia cum collatio
acceptatio sint actus extrajudiciales, fieri possunt nulla
acta citatione possessoris: quia quilibet potest conferre
ad se pertinens, licet non vacet de facto, ut dicit ibi glo.
quam sequitur Abb. in consi. 34. col. fi. lib. 2. & ante ipam
cardinalis consi. 132. col. fi. & alij plures, quos omitto. Non
non est dubium, beneficium dici vacare per obitum illius
qui solam supplicationem habebat, licet neque literas im-
petitas nec possessionem haberet, ut dicit prædicta dec.
DCCCLXXXII. Et ideo conferri potest. Et illa que
contrarium fuerunt adducta, respiciunt subreptionem,
Evidelicet non valeat collatio episcopi de beneficio vacante
de iure, & non de facto, non facta mentione possessionis:
illa enim respiciunt impetransem, qui debet de possessione
alterius facere mentionem, ut ibi. Quod etiam procedit,
quando possessio alterius esset colorata: si vero coloratio
notorie iniusta, etiam nulla facta mentione, valeret collatio
& acceptatio quo ad impetransem: ut declarat Abb. in
d. c. cum nostris, & reassumit Fel. in c. in nostra, in 36. col.
de rescrip. Et ita, ut dixi, secundum istam opinionem con-
cludit Rota, de qua questione dicam etiam in regula de
blicitandis resignat. quia etiam ibi contigit de facto.

QVAESTIO DECIMANONA.

QVAERO, quid in renuntiante causa permutationis
de imparibus beneficiis, an ista reg. habeat locum.
SOLVTIO. D. Pet. And. Gamarus auditor Rote
vir certe de hac iuris disciplina benemeritus, in repe. 22.
5. col. versi. sed quid dicimus, de rer. permu. lib. 6. tenet
apliciter istam regulam habere locum in resignatione
ex causa permutationis. Et hoc non videtur habere debet
cum in regulis antiquis & modernis expresse hoc dicitur,
sed regula non declarat modum permutationis. Et non
maius dubium est, an regula intelligatur in omni permuta-
tione, tam de beneficiis paribus, quam imparibus. Et ad hoc
videtur dicendum, regulam tantum restringi debere secundum
terminos c. 2. de renun. lib. 6. ut videlicet debeat tantum
intelligi de permutatione impari, quæ videtur fraudulenta
non de alia. Nam ista regula sumpta fuit ex visceribus d. c.

A quo quidem text. vt superius dixi, ista constitutio spiri-
 tam vitæ accepit, iuxta tradita per Io. de Ana. in c. audiui-
 mus. in 2. notabi. de col. deteg. qui de ista regula meminit.
 text. ergo in dicto cap. secundo loquitur de permutatione
 beneficij pinguis, cū tenui ab infirmo facta, ad effectum,
 vt beneficium tenue vacaret, & sic fraudarentur ordinarij,
 vel expectātes. Ergo ista regula debet intelligi secundū
 terminos illius text. Et ita de tali permutatione loquitur
 decisio Rotæ Thomæ Fastolli in causa sexta, dubio 20. &
 decisio. 361. nota præsumitur, &c. in antiq. Et in eadem lo-
 quitur doctus ille glossator Pragmaticæ, fo. 97. Et reassu-
 munt Moder. in tract. de beneficio. in 47. quæst. 3. partis.
 col. penul. & ratio istius decisionis est: quia eo ipso q̄ per-
 mutatio de beneficio pingui cum tenui fit in infirmitate, **B**
 præsumitur fraudulenta, vt dicit Imol. in l. filiæ meæ. & ibi
 Bal. ff. solu. matrim. Sequitur Soci. consi. 83. miror, &c. lib.
 3. Nam licet sola permutatio beneficij pinguis cum tenui
 non arguat fraudem, vt in decis. secunda. de rer. permut. in
 antiquiori. vbi tamen fit ab infirmo, præsertim cum amico
 vel consanguineo, nemini est dubium, talem permutatio-
 nem fraudulentam præsumi, vt dicunt præfati Doctores.
 Facit ad hoc, quod in notabili casu infirmi consuluit Pet.
 de Ancha. in consi. 430. incipien. fuisset expediens. Et in ca-
 su prædictæ permutationis disparis ab infirmo facta, quod
 fraudulenta præsumatur, consuluit Oldra. in consi. 324. in
 3. col. Et hoc in terminis tenuit Egid. decis. 344. facit decis.
 eiusdem. 435. faciunt ea, quæ scribit Soci. in consi. 53. versi. **C**
 præterea dicit. lib. 3. Et ita in similib. terminis tenuit Rota
 in vna Taraco. parochialium coram do. Paulo Capisucco.
 28. Ianuarij m. d. xxx. quæ voluit, extrauagant. sicut bo-
 nus pastor. non habere locum in beneficio fictè permuta-
 to cum vero, prout est beneficium de Pertica, quod se-
 cundū consuetudinem illius diceces. ad effectum permu-
 tationis faciendæ fingi solet, & appellatur de Pertica, vt
 latius scribo in decis. super hoc facta. Concludo igitur
 breuiter, quod ista regula intelligatur tantū de illa per-
 mutatione infirmi, de qua text. in d. c. secundo & præfati
 doctores præsumunt fraudem: quam in terminis istius
 regulæ considerat Felyn. in c. quia verisimile. de præsum-
 ptio. post Abb. & alios ibi. & latius Petr. de Ancha. in con-

D fil. 388. cū aliis superius allegatis. Secus verò in permutacione, quam infirmus cum alio facit de beneficio equi-
 pari. Nam in tali permutacione non puto regulam pro-
 dere. Et ad hoc ita dicendū suadet ratio naturalis & equi-
 tas. In primis, quia negari non potest regulā istam exor-
 tare à iure, & esse pœnalem. Debet igitur restringi tantum
 ad casum, vbi de fraude suspicatur: vbi verò beneficium per-
 mutata cum infirmo essent æqualia, cessat fraus, cessat
 nique præiudicium ordinariorum & expectantium. Ne-
 licet infirmus hoc casu dimittat per resignationem bene-
 ficium, quod habet: nihilominus tamen aliud simile & equi-
 le beneficium acquirit, quod subintrat in locū dimissum
 vacabit tandem per infirmi obitū, quod ordinarij con-
 E re & expectates acceptare poterūt. Quæ ratio cessat, quod
 do infirmus pingue beneficium pro tenui permutat, quod
 in tali casu manifesta est fraus, & præiudicium præiudicium
 rum per prædictos Doct. coniecturatum: & ideo hoc
 tum casu regula locum habere debet, vt quantum fieri
 test, concordet cum iure communi, iuxta not. in c. causa
 de rescript. & c. cum dilectus. de consuet.

Nec obstat, quòd regula ista generaliter & simpliciter
 loquitur de permutacione, & sic debet vtranque permutacionem
 includere: licet minor ratio sit in vna, quàm in altera.
 arg. text. in l. 1. §. quòd autem. ff. de lusu alex. & alex. l. 1.
 plus & minus non differunt specie, vt in l. fin. ff. de fructu
 struct. quia respondetur, quod generalitas dispositionis am-
 F tur, & restringitur secundum subiectam materiam, vt in
 glo. si. per illum text. in c. si Papa. de priu. lib. 6. Nec est
 randa ad ea, de quibus non est verisimile disponere
 gitasse, vt tradit Ias. in l. Lucius. de libe. & posth. & l. si
 l. si de certa. C. de transact. Et hoc casu plus & minus differunt,
 runt, quando est diuersa ratio, vt dicit gl. & Bar. in l. p. ff. de noua.
 ff. de noua. Declarat Ias. in l. qui bis idem. in 3. col. ff. de
 bor. obliga. dixit in tracta. expecta. nu. 99. cum seq. Et
 prædicta circa huiusmodi permutaciones beneficiorum
 tenuium cum pinguibus ab infirmis factas, videntur
 per Pet. de Anch. in consi. 383. & in consi. 385. & Pet. de
 rusio in tracta. de rer. permut. col. 7. & Andr. Sicul. in
 dam suo consilio, cuius numerus nunc euauit & mutua
 ria, interruptione facta alterius negotij.

QVAESTIO VIGESIMA.

QVAERO, An regula ista habeat locum, quādo fit resignatio, reseruatis fructibus?

SOLVTIO. Olim R.P.D. Dominicus de Iacobatis, insignis auditor Rotæ, & postea Cardinalis, in quibusdam suis Apostillis ab eo scriptis, adnotauit istum casum, & refert Rotam fortè tenuisse tēporibus suis regulam non habere locum, per ea quæ dixit Card. in c. cum olim. el. 2. de priui. col. si. ver. quæro quomodo scietur, &c. Et nihil aliud dicit. tamen ego satis dubito de ista decisione, ex eo, quia illa talis reseruatio in infirmo iamā morituro, ex quo est parum duratura, videtur quædā palliata fraus ad effectum circumueniendi regulam. Nam per huiusmodi reseruationem fructuum non cessat ratio regulæ superiùs allegata. Nec tollitur præiudiciū, quod inferitur ordinariis & expectantibus, ad quod obuiandum processit ista regula. Et dictum Card. loquentis in eo, qui vendit rem, retento usufructu, non videtur posse bene ad propositum adaptari. Et ideo cogitandum est melius super hoc.

QVAESTIO VIGESIMA PRIMA.

QVAERO, An ista regula habeat locum in beneficio patrimoniali?

SOLVTIO. Fely. hic in quibusdam suis additionibus dicit, q̄ non ex eo, quia illius renūtiatio non nocet expectantibus, nec ordinario, & propterea cessat fraus, & dolus in ista regula. Sed aduerte, quia ista opi. non videtur vera. In primis negari non potest beneficia patrimonialia, quæ hodie dantur in titulū perpetui beneficij, esse verè, & realiter beneficia ecclesiastica, & eorū appellatione comprehendendi, vt tradit Fely. in c. postulasti. in 8. col. de rescrip. sicut etiam de præstimoniiis, & de hospitalibus dicit Fely. ibidem. in 1. col. & in c. in nostra. eo. tit. & in c. de quarta. de præscript. Cum igitur regula ista simpliciter de beneficiis loquatur, non erit dubium talia comprehendere.

Non obstat ratio Felyni, videlicet, q̄ per renuntiationē beneficiorum patrimonialium non præiudicetur ordinario, nec expectantibus, quia hoc non sufficit. Nam quādo in lege considerantur plures rationes, licet vna ratio cesset, alia militare videtur. §. afinitatis. cum vulg. instit. de nup. Nam præter illā rationem, reg. ista habet aliā, videlicet ne beneficia

D ficia dentur per viam successione, postquam eis renuntians uti non potest. Nam infirmus videt se iam moriturum ex illa infirmitate, forte consilio medicorum, ne beneficium vacet per obitum, in fauorem alicuius consanguinei, vel renuntiat. Et sic isto modo disponit de beneficio suo, aliis facturus, si infirmitate euadere se putaret. Et hoc modo aperitur via disponendi in articulo mortis de beneficiis ecclesiasticis, quasi per viam testamenti, & vltimae voluntatis, & affectionis carnalis, quod fieri non debet. Ratio de preb. Quamobrem Romanus pontifex ad vitandas huiusmodi fraudes, disponit hic, quod si infirmus nuntians moriatur infra viginti dies, beneficium eius vacare per obitum. Et licet hoc casu ratio fely. cesset.

E huiusmodi patrimoniale beneficium vacans per obitum non potest ordinarius conferre, nec expectans accipere: tamen non cessat praedicta ratio in qua sustinetur dispositio, iuxta c. si eo tempore. de rescript. lib. 6.

Nec obstat, quod presumi non debet ista fraus in infirmo, cum presumatur potius memor salutis suae, &c. quia hoc non sufficit, per ea quae dicit Bal. in d. de testa. & in c. sicut. de testi. & in l. gener. C. de non nume. pecu. & Bar. in l. si quis in grau. §. Sille. dicentes, quod quauis aliquis sit in extremis, propterea in factis suis presumitur esse. Io. Euag. etiam in l. si quis in grau. §. Sille. de pac. C. ost. opinio tamen Felyni posset vno casu

F ri, videlicet, quando renuntiatio per infirmum fieri non potest liberè sine consensu filiorum patrimonialium, ad quos dispositio, vel nominatio per obitum vigore statutorum, patrimonii, vel consuetudinis pertineret. Nam tali casu ex quo patrimonium resignatarij cederetur ad probata per plures non habentem interesse sanguinis, presumetur facta talis resignatio intuitu iustitiae & utilitatis ecclesiae, quam amorem habet, sicut diximus de beneficiis iurisp. Nam per tale beneficium tollitur omnis suspicio fraudis: arg. l. si. C. de pact. lib. tenenda tamen est opi. Rotae, propter eius auctoritatem.

QVAESTIO VIGESIMASECVNDA.

QVAERO, An ista reg. habeat locum in officiiis secularibus. SOLVITIO. Ista quaestio habet tria capita. Primum, an loquimur de officiiis secularibus, ut sunt in

rix apostolica, portiones, & similia officia, quæ venduntur A
& recinentur ab vxoratis. Et iste casus secundum regulam
Iulij, & Hadr. expeditus erat, qui expressè voluerunt talia
officia comprehendere. Tamen secundum regulas antiquas
& Moder. in quibus nihil de officiis dicitur, non compre-
henduntur, non solum, quia de illis non fit mentio, sed
quia in eis cessat ratio finalis regulæ, quæ de beneficiis ec-
clesiasticis loquitur, quæ vendi non possunt, vt officia, sed
per collationem conceduntur clericis non vxoratis.

Nec obstat, quod in aliquibus officia æquiparantur beneficiis s
ecclesiasticis, vt not. Soc. in consi. 53. miror, quod in præsent.
lib. 3. sequitur Dec. in l. fi. in si. nu. 3. C. de pac. quia in casu,
in quo loquitur Socin. militat alia ratio multum diuersa à
casu nostro: in qua non solum verba istius regulæ, sed B
etiam mens aduersatur. Nam in officiis secularibus curiæ
non est prohibita successio, ex quo illa vendi possunt, &
per consequens in articulo mortis transferri, tanquam res
profana. Nihil igitur est, quod ibi de successione illicita, vel
de fraude ordinarioꝝ, vel expectantium suspicemur. Et
ideo ista reg. in illis non procedit. Aut verò loquimur de of-
ficiis spiritualibus, de quibus loquitur rex. in c. cū accessissent.
de consi. & c. dudum. el. 1. de elec. & c. quod Dei timorē. de
sta. mo. & secundum rationem, quam in simili q. ponit Fed.
& communiter alij, regula non haberet locum. sed Colle-
ctarius contrarium tenet in cap. pen. in 3. col. vers. quid si
mandetur. de ver. sig. Et pro ista opinione faciunt ea quæ
tradunt Moder. in tract. benefic. q. 2. 1. partis. Quia in istis C
officiis ecclesiasticis mens & ratio regulæ concurrunt. Aut
loquimur de officiis militis, vt officium Vicecancellarij,
vel maioris Pœnitentiarij, & similibus, quæ non dantur,
nisi habentibus aliquem ordinem sacrum. Et si talia offi-
cia possunt liberè resignari, subiacent isti regulæ propter
prædictas rationes. Nam licet participant de temporalita-
te, & aliquando talia officia vendantur: tamen quia sunt
annexa ordini, & etiam hodie adhærent pileo Cardinala-
tus, iudicantur, vt spiritualia: arg. c. quanto. de iudic. Et te-
net Nicol. de Vbal. in tract. succes. ab intest. cleri. col. pen.
Verum hodiernis tamen temporibus prædicta officia non
dantur, vt liberè cedi possint sine licentia papæ. Ideo
in eis cessat ista regula, sicut in consistorialibus.

N

D QVAESTIO VIGESIMATERTIA.

QVAERO, an ista regu. procedat in altaribus, & patrimonio, ad qua quis in tit. beneficij ordinatur.

SOLVTIO. De patrimonio non est dubiu, sed ior difficultas est in altaribus: tamen si illud datur in titulo litur omnis difficultas, ex eo, quia tunc dicitur beneficium vt vul. gl. i. circa fi. in de. 2. de deci. Quae vult, qd illa de loquitur de beneficiis, habeat locum in altari, vel cap. quae dantur in titulum. Et eandem opin. tenet Decius i. col. fi. de consuet. lib. 6. Et qd altare sit beneficium firmum tenet Abb. in c. recolentes. in ver. altaria. de sta. mon. quitur Dec. in consi. 210. viso puncto. in 1. col. Et hoc in oratorio videtur dicendum, quia ex quo dari possit in c. fi. in fi. de cens. Distinguendo tamen, vt per Mo. c. ex parte. 2. nu. 4. de rescrip. Regula ergo ista, quae beneficiis loquitur, habebit locum in altaribus, cap. oratorio, quae in titulu perpetui beneficij coeeditur de quibus scribunt quidam Mod. in nouo tracta. fol. 45. & 98. quae non refero. Sed in titulo patrimonij cum non habebit, ex quo illud datur, quousq; ex de redditibus ecclesiae provideat, vt not. in c. tuis. de & no est proprie beneficium ecclesiasticum, licet loquatur de quibus tamen aliquid dicam in regula de

F QVAESTIO VIGESIMAQUARTA.

QVAERO, an ista reg. procedat in hospitalibus & in quibusdam alijs regu. Ideo hic nihil dicam quia ex rationibus ibi positis quae ista potest de

TERTIA PARS VARIOS
continet casus.

QVAESTIO VIGESIMAQUINTA.

QVAERO, quare magis papa per istam reg. terminum viginti dierum, quam quinquaginta, praehixit infirmo resignanti?

SOLVTIO. Decius in consil. 20. in 2. alijs consil. 224. dicit hoc fuisse arbitrium, iuxta graus. in l. i. ff. de postul. Cuius opinio ex eo suadet quia videmus antiquos renuntiationem fraudulenti

stimasse, si infirmus resignans moreretur infra octo dies, A
 ut patet in decis. 361. in antiq. repetita per Egid. in decisio.
 344. Aliquando enim requirebatur tempus decem vel duo-
 decim dierum, ut Faustus in quadam deci. refert. Papa vero
 hic constituit tempus viginti dierum: Extravagans vero
 Innoc. quæ incipit, sicut bonus pastor, eodem casu men-
 sem statuit. Ex quibus apparet hoc arbitrarium fuisse.

Quid igitur dicendum? Puto tempus viginti dierum non
 fuisse arbitrarium, sed certa & verisimili ratione, & cū my-
 sterio à tam multis pontificibus constitutum. Quod ex eo
 argumentum capimus: quia presumere in hinc infra vi-
 ginti dies ex eadem infirmitate obiisse, præambula conie-
 ctura & cogitatione mortis, nõ aliunde provenit, nisi quia
 insignes medicos ex longa rerum experientia hoc scripsisse
 legimus, quos summos Pontifices in hac parte cõsuluisse B
 credendum est. Illi enim in morbis acutis terminum vi-
 ginti dierum statuisse, & deprehendi queat mortalis infir-
 mitas certum est. Nam, ut testis ea in re Hippocrates in
 Aphorismis, particula secunda, Aphorismo 24. & Galen.
 ibidem in sua Paraphrasi, infirmitatis acutæ tres habentur
 cognitiones indicatiuæ crisis, quæ infra viginti dies ter-
 minatur. Abinde autem nulla est certior cognitio, ex eo,
 quia abinde declaratur infirmitatem non esse de acutis.

Prima igitur cognitio contingit quarto die infirmita-
 ris, quæ est indicatiua septimi, id est, in illa quarta die intel-
 ligimus, nõquid in septimo die debeat esse crisis, vel non.
 Et vñdecima dies infirmitatis est indicatiua decimisepti-
 mi: & dies decimiseptimus est indicatiuus vigesimi. Itaq: C
 in illis tribus hebdomad. finitur cognitio, & infirmus mo-
 ritur. Quod expressius declarat idem Hippocrat. libro 3.
 Prognost. in hæc verba: Quibus febris permanet, nec la-
 bore grauantur, nec multum molestantur vuluæ dolore,
 his apostema futurum est in iuncturis inferiorum partium
 post dies viginti. Quibus febris longæ, &c. Et subdit, Vigin-
 ti diebus transactis, post febrem oportet ut expectetur
 exitura, cum pertransit agridudo vigesimū diem. Hæc ibi.
 Ex quibus verbis aperte colligitur, infirmitatem omnem,
 quæ infra vigesimum diem hominem interficit, esse de
 grauib. & acutis, quæ prædictis signis cognoscitur. Vbi
 legitur medicus vidit talia signa infirmitatis acutæ, quæ ve-

Dlocissimè infra dictum tempus hominem necat, verum
le est, medicum certiorum infirmum reddidisse, pro
lum, & eius consanguineos de periculosa infirmitate
monere tenetur, vt animæ suæ & rebus suis cõsulari
betur in c. cum infirmitas. de pœni. & re. Qui quidem
firmitatis cogitatione tacti, facile ab amicis vel con
guineis ad faciendas huiusmodi resignationes inducuntur,
& isto modo infirmi de beneficiis suis, sicut de tem
porali disponunt, Videntes igitur Romani Pontifices
contingere posse, veluti à viris peritis edocti, quorum
pia apud ipsos esse solet, constituerunt in hac regula
minum huiusmodi viginti dierum, infra quem si non
resignantes morerentur, voluerunt beneficia resignare

E non per resignationem, sed per obitum vacare censuerunt
vt dixi, moti ratione, ne infirmi grauitè agrotantes
tificari per medicos in primo vel secundo crisi de gra
infirmitatis mortalis, de beneficiis, sicut de prædictis
nis immobilibus in consanguineos suos, vel alios am
quasi testamentum condentes disponant. Qui quidem
ponendi modus à sacris est Canonibus reprobatus
paret in c. pleriq; & in c. apostolica. 8. q. 1. Ideo bene
ista prouisio, quæ fraudes huiusmodi sustulit: nec
vt Dec. putabat, sed optima & certa cõsideratione facta

Ex quibus omnibus sit breuis conclusio, quod infra
diem potest cognosci infirmitas mortalis, infra quæ
signans infirmus moritur, non valet resignatio: quæ
Fsumitur consultò illam fecisse ob prædictam causam
ferim, quia vt dicit Saly. in l. furiosum. C. qui test. fac.
infirmi graui infirmitate laborantes non presumunt
in sana mente: sed ista cessant, quando infirmus obit
viginti dies. Quia signum regulariter est, quod infirmitas
erat grauis. Et ideo tali casu fraus, & dolus, & delictum
mentis cessant. Ista sunt, quæ mihi super ista questione
currunt, quæ licet ampliari possent: ne tamen in
tum procedatur, acquiesco. Satis enim fuit occupat
ro, cuiusmodi ego sum, viam nouitati præstitisse.

QVAESTIO VIGESIMASEXTA.

QVÆRO, an regula ista procedat in renuntiatione
facta extra curiam coram ordinario vel legato
SOLVTIO. Videtur dicendum quod non.

terminis consului Deci. in consi. 224. in casu proposito. A
in si. Mouetur duabus rationibus.

Prima, quia regula ista de renuntiatione loquens, de-
bet intelligi in dubio de ea quæ sit in manibus papæ. Et li-
cet ad hoc nihil alleget: tamen facit quod dicit Anton. de
But. in c. sua. de offic. vic. & facit l. quæritur. ff. de sta. homi.

Secunda ratio Decij est, quia summus pontifex facilius
decepi ac fraudari potest, quam ordinarius: ut no. in cle. r.
de offi. ordin. Igitur necessaria magis fuit prouisio regulæ
istius in resignationibus factis in curia coram papa, quam
coram ordinario. Ita concludit Deci. in d. consilio.

Adde, pro ista opin. bene facere text. istius regulæ, dum
disponit illos viginti dies computari debere à die præsti-
ti consensus, & non resignationis factæ, non alia de cau- B
sa, nisi vt apertè ostenderet stylum curiæ, qui hæc formam
præstandi consensum in Cancellaria, vel in Camera in-
troduxit, cum tamen extra curiam vnico contextu fiat re-
signatio coram ordinario, & præstetur consensus, imò
actus ipse resignationis est vnus, & idem cum consensu.
Ergo dicendum est, regulam tantum renuntiationes fa-
ctas in curia, non extra considerasse. Et quia etiam rectè
inuenti renuntiationi factæ extra curiam non conueniunt
verba regulæ, igitur nec eius dispositio locum habebit. l.
hos accusare. §. in omnibus. de accusat. cum similibus.

Hoc etiam suadetur, quia videmus consensum in curia
præcedere aliquando, & interdum sequi signatam suppli- C
cationem, iuxta e. cura. de iure patro. & decil. §. de rer. per-
muta. in no. quod extra curiam non seruatur. Vltimò, pro
ista opin. facit, quia constat plures alias regulas in modo
loquendi huic nostræ similes, non habere locum extra cu-
riam, vt patet in regula de exprimendo valore: & regula, q̄
dispensationes nõ suffragentur, nisi literis expeditis, quæ
nõ habet locum extra curiam, secundum interpretationem
Rota, vt ibi dicitur: ergo neque ista locum habere debet.

Sed prædictis non obstantibus verior videtur opinio
contraria: pro qua faciunt rationes sequentes. Prima, quia
clarum est regulam factam fuisse, vt fraudibus infirmi re-
nuntiantis, & illorum, in quorum fauorem renuntiatum
fuit, occurratur: quia eo ipso, q̄ renuntiatio facta reperi-
tur in infirmitate, præsumitur fraudulenta, vt dicit Alex.

D in l. filia. ff. solu. mat. Et hoc ex eo suadetur; quia infirmus non presumitur esse in sana mente, ut dicit Sal. in l. huiusmodi. C. qui testam. fac. pos. Sed ista ratio militat extra curiam. Igitur regula erit generalis. Et quia absurdum videtur, quod infirmi cogitatione mortis inducantur quibusdam disponendum per viam vltima voluntatis de beneficiis fraudem ordinariorum & expectantium, ut in specie considerant quidam doctissimi repetentes, videlicet quosdam Guliel. Benedicti in repe. cap. Raynutius. fol. 161. nu. 2. testa. quod prohibitum est, & reprobatur a iure, ut in apostolica. 8. q. 1. Ista enim ratio generalis est tam in curia, quam extra curiam. Ergo & regula erit generalis, qua non solum verba, sed & mens inspicienda est, ut

E text. in l. scire. §. aliud. ff. de excusato. Per quem testauerunt Domini in vna Saguntina parochialis de P. Redondos, coram me de anno M. D. xxxv. quod in la prerogatiuorum scriptorum non militaret contra militares papæ, attenta eius mente, licet verba aliter dicerent. Ita dicendum est, videlicet quod mens istius regule attendi debet, quæ licet non sit expressa, sed sit conuicta, limitat & restringit verba legis ad limites rationis, ut notat Abb. in cap. si. col. 5. de iureiur. & in cap. si quis requirit. in prin. de appel. Et breuiter non eundo per dicta suffragia secundum istam opinionem post hanc disputationes in pluribus causis iudicauit Rota: et in quibus sufficiet exempli gratia, quatuor adnotare Primo in chinonen. capellanæ, in qua ita fuit conclusum: & iudicatum in vna alia Salamantina coram D. Hugone Spina, & in aliis duabus coram D. Paulo de Capua, ut eas refert, & de his attestatur D. Guliel. Calsiodor. recol. suis decis. Rotæ, quæ nunc per manus plurimorum rualium versantur, vbi latius hoc scribit.

Nec obstat modò, quæ in contrariu dicta fuerunt, ratio Dec. in d. consilio, videlicet quod ista regula debet intelligi de renuntiatione facta in manib. Papæ, non extra, ex eo, quia reg. ista generaliter & indistincte loquitur. Debet igitur generaliter intelligi de renuntiatione facta in manibus cuiuscunq; ordinarij: sicut etiam generaliter indistincte intelliguntur tituli de renuntiatione, & de

permutatione. Et ista interpretatio videtur necessaria isto A
 casu, quia ratio fraudis considerata in regula, militat in re-
 signatione facta coram ordinariis extra curiam. Et licet
 omnimoda ratio, vel similitudo non concurrat, sufficit
 quod ex aliqua parte ratio dispositionis militet: argu. tex.
 in l. §. quod autem. ff. de lusu, & alea. & quæ not. Abb. in
 c. quemadmodum. in primo notabili. de iureiur. & per hoc
 patet responsio ad secundam rationem.

Nec obitat, quod est dictum de consensu ponderando
 verba regulæ, quia respondetur, quod verba de consensu
 possunt etiã in renuntiationibus extra curiam verificari, ubi
 & ante, & post potest quis consentire, sicut in curia, ut ego
 vidi in pluribus resignationibus de paribus factum fuisse, cum
 nihil sit quod huic facto refragetur. Et licet illa verba, de B
 consensu fuerint addita per Iulium 11. ad evitandas curialium
 fraudes: quorum aliqui solebant interdum tenere supplicatioes
 in Scarfella expectantes exitum infirmitatis defuncti, & post
 obitum consentiebant. Nam hæc provisio facta in curia per
 Iulium, militare potest etiam extra curiam. Cum igitur ista
 regula contineat in se plures rationes, de quibus sæpe in su-
 perioribus facta est mentio, siue militet omnes in resigna-
 tionibus extra curiam, siue aliqua earum, dispositio sem-
 per generaliter procedet, & habebit locum tam in curia,
 quam extra, iuxta ea, quæ dicit Ias. in l. cum filio. in 23. col. ff.
 de leg. 1. & in l. dedi. la prima. in primo notabili. ff. de con-
 cau. da. Et ista sufficiant pro præsentis quæstione. Reliqua C
 verò, quæ hic desiderari possunt, repetenda sunt ab his, quæ
 largissime scripsi superius in præmio regularum, quæ s. 2.

QUÆSTIO VIGESIMASEPTIMA.

QVÆRO, an si infirmus leui infirmitate, nõ lethali,
 ut est podagra, quartana, vel similis, renuntiat bene-
 ficio, & papa admittit resignationem, cum deroga-
 tione istius regulæ per ista verba, Quatenus ex illa infirmi-
 tate moriatur, an si infirmus moriatur infra viginti dies ex
 superuenienti graui infirmitate, censeatur derogatum re-
 gulæ per dicta verba?

SOLVITIO. Videtur quod non, ex eo, quia illa deroga-
 tio videtur tantum referri ad infirmitatem leuem existen-
 tem tempore renuntiationis, & de illa videtur cogitatum,
 nõ autem de superuenienti. Pro quo videtur text. notabilis in

D consensus primæ posterior. Quaritur à quo consensu debent computari isti viginti dies?

SOLVTIO. Videtur dicendum à consensu primæ resignationis, licet sit secundo loco præstitus: quia renuntiatio fecit quod in ipso erat, & cessat fraus, & etiam concurrens verus modus vacandi: sed in secunda renuntiatione non datur verus modus vacandi, sed fictus, ratione illius regulæ. Igitur concurrente vera vacatione cum ficta, attendi debet vera: iuxta leg. final. C. de his qui ven. ata. impe. & quæ not. in capitul. susceptum. de rescrip. lib. 6.

Pro contraria parte facit, quia regula ista loquitur de renuntiatione perfecta, quæ fuit admissa. Quod patet per illa verba regulæ, resignauerit: quæ sunt verba præteriti temporis, quæ denotant actum perfectum. Et hoc idem innuit illa alia verba regulæ, dum dicunt, quod collatio sit nulla. Ergo text. præsupponit renuntiationem fuisse admissam non repudiatam, quia admissam sequitur collatio, non repudiata. Nam quando non admittitur renuntiatione, beneficium non vacat. c. cum in dubiis. & c. admonet. de renuntia. si qui verò. & c. si quis presbyter. 7. q. 1. Et beneficium non vacans non confertur, vt in c. cum nostris. de cõcell. p. Cùm igitur prima renuntiatione in casu nostro non sit admissa, certe non habet locum regula, quæ in virtute casum vacationem inducit, videlicet vt si moriatur resignans infra viginti dies, per mortem vacare censeatur, si post viginti dies, per resignationem.

F Prætereà, quia regula ista loquitur proprie, quando concurrunt, videlicet quando est facta resignatio, & viginti dies est alteri facta collatio: de cuius iuribus disceptatur donec constet resignantem mortuum fuisse ante, vel post viginti dies. Sed in prima resignatione non acceptata, illa concurrunt. Igitur regula ad eam non adaptatur, sed ad eandem, iuxta verborum congruentiam, secundum dictam nam Bar. in d. lita autē. §. 1. ff. de adminitra. tuto. & in l. 4. §. totiens. ff. de damno infect. Et secundum istam opinionem consuluit Ioan. Aloisius Tuscanus in causa Censu. uen. præbend. Et illud consiliū incipit, Decisio istius casus.

Quid tenendum? Mihi videtur, primam opinionem esse maiorem, videlicet quod tempus viginti dierum à tempore consensus primæ resignationis debeat computari, etiam non

missa, ad quā consensus quandoq; præstitus refertur, A
 vt reuerunt Domini in vna Fringen. canonicatus, & Præ-
 bende corā domino Staphileo, pro cardinali cibo, de men-
 se Mese Maio. m. d. xxi. vt do. Guliel. in collect. decis. re-
 fert. Nam eo ipso, q; quis in manibus superioris renūtiat,
 amittit ius & possessionē omnē quā habebat: licet supe-
 rior renūtiationē nō admittat. Nā ad perdendū ius bene-
 ficij, admissio superioris nihil facit, ex quo per solā renun-
 tiationē nō admissam titulus beneficij vacet, vt concludit
 Rota in decis. 352. si opponatur. alias est decis. 4. titulo de
 renuntia. in nouis. sequitur Abb. in c. sollicitē. col. 5. de rest.
 spolia. Nec potest talis renuntians variare, vt not. in c. ex
 transmissa. & c. in præsentia. de renunt. & in cle. i. eod. titu.
 Nam quantū ad se pertinet, renūtiatio valet, vt late cōclu-
 dit Ioan. And. in regula, nō firmatur. de reg. iur. in Mercu.
 & ibi respondet ad contraria. Et illa de plano procedunt, B
 quando renūtiatio non admittā in manibus superioris fa-
 cta fuit: secus verō, si in manibus non habentibus potesta-
 tem, quia tali casu ante admissionē reuocari potest, vt Ro-
 ta in antiquo. tit. de renuntia. decis. 3. incipien. quidā pri-
 mus in data dicit. Ex quo igitur per primā renūtiationem
 amittit titulū & possessionē resignās, quando secundo ces-
 sit, nihil vacabat. & per cōsequens cōsensus præstitus super
 tali renūtiatione, nō valet: quia annullato principali cor-
 ruit accessorium. l. si. de constit. pecu. Nec refert, quod iste
 consensus ad renūtiationem secundam fuerit prius præ-
 stitus, quam consensus resignationis primæ. Nam non re-
 fert quādo præstetur, vt supra dictum est, dummodo præ-
 stetur super resignatione valida. Si igitur prima resignatio C
 valida fuit per solum actum resignandi coram superiori
 factum, à fortiori procedent ista, quando resignans non
 solum per porrectionem supplicationis, per quam dicitur
 renuntians consentire, vt traditur in ca. quidam. de renun-
 tatio. Sed etiam per expressum consensum in manibus
 notarij præstitum firmavit intentionem suam.

QVÆSTIO TRIGESIMA.

QVÆRITIO, an vacatio ista per mortem, quæ in-
 ducitur per istam regulam, quando resignans infra
 viginti dies moritur, dicatur vera vacatio per obi-
 tū quo ad effectū, vt sub regulis & aliis dispositionibus, &
 co ncessi

D concessionibus loquentibus de vacatione per obitum comprehendatur, an verò sit ficta?

SOLVTIO. Prima facie videtur dicendum, quòd si verò vacatio, ex eo, quia fictio quæ inducitur à iure, habetur pro veritate quo ad iuris dispositionem, vt tradit Bar. in si is qui pro empto. ff. de vsucap. Sed ista vacatio inducitur per istam regulam, & sic per dispositionem iuris. Igitur, &

Sed contrariam opin. prædictis non obstantibus, arbitror verior, quam ratione & autoritate ostendo. Ratione, quia negari non potest per resignationem factam infra viginti dies, beneficium verè vacasse per resignationem: aliàs non tenuisset collatio de beneficio nõ vacante, vt in c. 1. & 2. & c. cū nostris. de concess. præb. Et hoc dicitur

Enitur in regula, de impetrante benefic. viuent. Neque in principio non valuisset, collatio validari posset ex ipsius existentia vitæ resignantis post viginti dies, iuxta notum si eo tempore. de rescri. in 6. Cùm igitur per renuntiationem infirmi verè vacauit beneficiũ, nõ potest dici quòd vacet per obitum eiusdem: cùm ista sint diuersa, & ad positionem vnius excludatur aliud, vt in c. suscepti. de rescri. li. 6. Talis igitur vacatio obitus erit ficta & interpretanda non vera. Papa enim non potest facere quòd resignatio verè & realiter facta fuit, nõ sit facta. l. in libello. §. si de ff. de capti. & in c. si Paulus. 32. q. 5. Potest tamen facere moriente illo qui resignauit infra viginti dies, censeri vacare per mortem, & quòd resignatio habeatur pro nõ facta

Fiuxta gl. in clem. 1. de immu. eccl. Dictum igitur Bar. in illis qui procedit, vbi nõ concurrat veritas. Stante igitur veritate, fictio pro veritate haberi non potest. Ex quibus patet, quòd iste modus vacandi inductus per istam regulam nõ verus, non comprehenditur sub aliis regulis loquentibus simpliciter de vacatione per mortem. Et sic infero, quòd regulam impetrantibus per obitum famil. Cardi. non habentur, cum in vacatione per obitum isto modo inducta, vt libentius dicam. Et ita in terminis nostris fuit olim tentata curia in causa Sagien. Archidiaconatus. Pro qua optulit Ioan. Aloisius Tuscanus aduocatus consistorialis, vt patet in lib. 1. allegationum suarum. fol. 6. & tenuit expressè Rota in consi. 342. quem inferius inducam in alia quaestione. credo de hoc domi. Guliel. aliquam decisionem scriptam

QVAESTIO TRIGESIMAPRIMA.

A

QVAER O, quidam in sanitate beneficium in manibus Papae resignavit, supplicatione signata, consensus praestitit in infirmitate, ex qua infra viginti dies decessit, quaeritur an sit locus regulae?

SOLVITIO. Prima facie videtur dicendum, quod non: quia tempore resignationis factae, resignans erat sanus, & tamen regula loquitur de infirmo. Ergo verba eius non adaptantur ad casum. In contrarium faciunt verba regulae moderna, quae computant illos viginti dies à die praestiti consensus per ipsum resignantem. Et sic videtur quod tota resignatio referatur ad tempus consensus, tanquam ad causam formalem, quia finis dat esse rei. l. Iulianus. §. si quis rem. ff. ad exhiben. Quo quidem consensus tempore iam infirmus erat resignans: & ideo subintrat regula. Quid dicendum? Certè pars negativa mihi magis placet, ex eo, quia postquam renuntiatio admissa fuit per superiorem, beneficium vacat de iure & de facto, secundum Rotam, decis. 13. in not. Et resignans non poterat poenitere, neque repetere beneficium. clem. 1. eodem tit. & c. ex transmissa. de renun. etiam si sanus superuixisset. Tempus igitur praestandi consensus non erit in consideratione ad validitatem renuntiationis, sed tantum ad effectum numerandi illos xx. dies. Còcludo igitur regulam non habere locum isto casu, cum resignatio facta sit in sanitate: & regula loquatur de facta in infirmitate. Et praestatio consensus non est resignatio, sed consummatio, siue declaratio resignationis, quae nihil novi inducit, sed factum confirmat: sicut videmus quod concubitus non facit matrimonium, sed factum confirmat. l. nuptias. ff. de reg. iur. c. licet. de transla. episc. Ita hic dicendum est, quod per correctionem supplicationis, & admissionem superioris resignatio inducatur: sicut matrimonium spirituale inducitur mutuo consensu: ut in d. c. licet. & in d. c. quidam. de renun. Còsensus verò, qui postea praestatur, respicit executionem, non perfectionem actus: ut saepe tenuit Rota, & hoc in renuntiationibus simplicibus, sed in correptivis & conditionibus, ubi reservatur resignanti aliquid, ut pensio vel regressus, tali casu pro forma consensus requiritur, & ante còsensum praestitum partes poterunt poenitere, cum talis consensus sit formalis, ut tradunt

Domnes in c. cum vniuersoru. de rer. permu. Et tenuit Rota
 prateritis annis in vna Placent. Archidiacono. de Trugla
 cora R. P. D. Episcopo Maritano: & in alia Toletana de
 Xetase, coram R. P. D. Petro Episcopo Aquen. qui pendet
 hoc anno m. d. xxxix. Imo si quis iuraret se non
 contravenire etiam per instrumentum in forma Cameracensi
 ante praestitum consensum resignationi, & confirmationi
 superioris, huiusmodi propositum reuocari posset. Ita
 nauit Rota in vna Vrgelen. & Valentina beneficiorum, p.
 lo. Adroueo contra Ant. Vichi. die 6. Octob. m. d. xxxix.
 ea quae not. Abb. in c. super eo. de co. di. appof. & Marti.
 Afflic. lib. 3. C. o. sti. regni. fol. 7. nu. 45. & ea quae notab.
 bit Hierony. Paulus antiquus Cancellarie corrector. in
 E lo vulgato libro practicae Cancellariae, fol. 50. verba
 tractauerunt, &c. Requiritur igitur ad effectum istius regu
 cedentem vtroque tempore fuisse in firmum, tam tempore
 signationis, quam tempore consensus, & xx. dies numer
 tur a tempore consensus. Et ratio, quare requiritur infir
 tas vtroque tempore, est, quia posset sanus resignare, & con
 sensus praestari per annum post obitum eius, iuxta bul
 Alex. Papae vi. quae hodie est in usu, & in tali reg. non
 beret locum. Sed quando infirmus resignat, extrauag.
 non procedit, quae loquitur in sano. Alias si contrarium
 ceremus, de facili ista reg. deludi posset. Quia infirmus
 signans constitueret procuratorem ad consentiendum, qui
 non praestaret consensum, nisi post obitum renuntians
 F effectum, vt xx. dies, qui a tempore praestanti consensus
 rari debet, excludantur, cum iam antea resignans obitum
 quia etiam vbi requiritur in aliquo actu qualitas, debet
 vtroque tempore concurrere, vt dixi in c. statutum. circa
 referri. li. 6. Et propterea Clemens Papae vii. vt has diffi
 tates tolleret, declarauit per quamdam extrauag. reg.
 habere locum, etiam si in sanitate aliquis resignaret. Quae
 in hoc imitatus est sanctissimus D. N. Paulus Papa i.
 Q V AESTIO TRIGESIMA SECVNDA.
 V A E R O; quid si facta renuntiatione per infirmum
 in manibus Papae, ante praestitum consensum
 pa moritur, & infirmus ex eadem infirmus
 postea decedat infra viginti dies, post consensum pra
 tum, an habeat locum ista regula?

SOLVITIO. Videtur quod sic, ex quo resignatio fuit A
facta viuentē regula. Nam tali casu etiam in odiosis initiū
spectamus, vt dicit Bald. in l. 1. per illum tex. ff. de orig. iur.
Nam principium actus eodem modo iudicatur, sicut ipse
actus. l. non ideo. C. de hered. instit. Decius in l. 2. §. mu-
tui datio. ff. si cer. peta. Et quæ tradit glos. in c. dudum. el. 1.
de elec. Io. And. in regula, in obscuris. de reg. iu. in mercu.
Et hoc non videtur habere dubium, postquam Papa re-
nuntiationem admittit: argu. eorum, quæ dicuntur in decif.
titu. de renunt. in antiquiorib. & decif. 3. eo. tit. Et pro ista
parte facit decif. Rota 181. & 207. in no. & in antiq. decif.
490. 503. & 617. In quibus traditur ista doctrina, q̄ bene-
ficia semel referuata, licet cesset causa referuās, nihilomi-
nus durāt referuata: quia initium attenditur. Et hoc idem B
concludit Per. de Anch. in consi. 58. circūscriptis regulis. cū
concord. vt scribit Belenzi. auditor, in tracta. de charitat.
subsidio. q. pen. facit quod dicit Roma. cōsi. 260. Et ista ra-
tione tenet hodie Rota, referuationē de qua in regula r.
suprà eod. non expirasse morte Papæ, rationibus, de qui-
bus per D. Andr. Gammaram auditorem Rotæ, in tracta.
suo de offic. lib. 3. fo. 66. Ita hęc à simili videtur dicendum,
quia ex quo semel resignatio facta fuit in manibus Papæ,
actus habuit suum esse. Et licet consensus de stylo requi-
ratur, & ille præstitus non fuerit, nisi Papa mortuo, nihil
refert: quia ille cōsensus secundum opinionem Rotæ non
est de substantia resignationis, sed requiritur ad declara-
tionem animi, & ad effectū, vt literæ expediantur: gratia C
tamen de iure dicitur esse perfecta per solam supplicatio-
nem, vt dicit decif. 882. in antiquis. Declaratio igitur illa,
quæ postea per consensum fit, nihil noui inducit: iuxta l.
heredes. §. sed si notam. ff. de testamen.

In contrariū faciūt, quia tota vis istius reg. stat in dinu-
meratione 20. dierū, à tēpore consensus præstādi conu-
merandorū, infra quos si moritur resignās, beneficiū va-
cat per obitum. Aliās si postea decedat, vacat per resigna-
tionem, vt patet in reg. Tunc si cōsensus resignātis nō
est præstitus viuēte Papa, xx. dies regulæ nō erunt in con-
sideratione, neq; arctabunt resignantem, ex eo, quia ante
præstitū consensum morte Papæ expirauit eius regula, vt
patet in procm. regul. & late prosequitur Dominic. in

D consil. 83. Remoto igitur obstaculo regulæ, renuntians regulabitur secundum ius commune, & sic beneficium vacabit per resignationem, siue renuntians moriatur infra viginti dies, siue post, prout in simili notabili casu alio tempore regulæ consuluit Domi. in d. consilio. Faciunt quæ dicit Fely. in c. in nostra. in 21. corr. de rescrip. Nec obstat, quod initium attendi debet: quia est verum quo ad resignationem, quia illa valet & tenet. Licet possit aliter responderi ad notum, videlicet quod quando initium non habet relationem ad finem, initium non attenditur, sed finis: ut in l. stipulatio. §. opus. ff. de oper. no. nunt. c. maiores. §. de adhuc. de baptis. c. fraternitatis. de frigidis & maleficis. concord. ut scribit Fely. in c. cum dilectus. de accusa. **F**inিস demonstrat principium. l. reprehendenda. C. de in iud. & substi. Et mouet agentem, & dicitur causa cauſarum, dicit Bal. in l. eam. C. de fideic. Alex. consil. 52. in 4. vol. in 8. Concludendo igitur dico resignantem ita demum finem isti regulæ, si regula eo tempore viuit, quo xx. dies numerari debent à tempore præstiti consensus: arg. l. Titius de testam. milit. & quæ dicit Ias. in l. Gallus. in 2. col. lib. & posth. Cum igitur in casu nostro, quando fuit mortuus resignans, reperitur mortua regula, per consequens est dicendum, beneficium per resignationem vacare, & non per mortem, quia qualitas adiuncta verbo, debet attendi tempore verbi. l. ex facto. de vulg. & pupil. Nec obstat per resignationem admissam ante præstationem consensus, renuntians priuatur non solum iure suo, sed etiam possessione naturali & civili, ut dicit deci. 23. in no. Et quod non plus data, in quo vigeat regula, attendi debet, non consensus, qui venit tantum ad executionem renuntiationis iam facte: quia fateor admissionem renuntiationis attendendam, ut sit valida. Sed dico, quod illa resignatio non vincitur regulæ, ad effectum, ut beneficium resignatum videatur vacare per obitum, quando resignans moritur infra viginti dies. Quia ex quo voluit hic Papa, quod attendatur consensus, ad effectum numerandi illos xx. dies, apparet hoc casu non ipsam renuntiationem, sed consensus esse de forma, licet in aliis casibus consensus nihil nouum adducat: unde consensus fuit præstitus post mortem Papæ, illi xx. dies regulæ non sunt in consideratione, quia

gula iam tēpore præstandi cōsensu, à quo dinumerari de A
 bebāt illi viginti dies, mortua & extincta fuit. Nec obstat,
 quòd regula semel habuit locum, licet moriatur papa: quo
 casu videtur durare effectus eius, per ea quæ dicit Petr. de
 Ancha, in consilio 60. incipien. motiua, & Areti. consil. 31. &
 quæ dicit Decius in c. cum cessante. de appellat. Et Ioan.
 And. in regula, decet. de regu. iur. lib. 6. Barto. in l. 2. §. non
 solum. de excus. tuto. Iason in l. 2. §. veteres. colūna penult.
 ff. de acquirend. poss. cum concord. vt scribunt nouissimi
 Corcireses in repe. cap. quoniam contra. de proba. fol.
 144. Quia ad hoc respondetur, non esse verum, regulam
 hoc casu vnquam habuisse effectum, ex quo cōsensu à
 quo 20. dies regulæ incipere debebant, non fuit viuente
 papa præstitus, sed post obitum, tempore quo iam regula B
 erat extincta. Assumptum igitur procederet, quādo viuente
 papa præstitus fuisset cōsensu. Quibus omnibus reso
 lutis, clara remanet veritas istius conclusionis.

QVÆSTIO TRIGESIMA TERTIA.

QVÆRO, quid si resignās extra curiam moriatur in
 fra viginti dies, quo casu beneficium censetur vaca
 re per obitum, & non per resignationem, vtrū stā
 te tali vacatione per obitū ex prouisione istius regulæ in
 ducta, possint ordinarij, vel expectātes liberè cōferre, vel
 acceptare dictum beneficium, tanquam vacans per obitū:
 an verò collatio pertineat ad solum papam?

SOLVITIO. Istam quæstionem videtur soluere Rom.
 consil. 342. vbi dicit tale beneficium esse reseruatū papæ C
 totaliter, quòd eius collatio pertineat ad solum papā. Pro
 quo facit vna ratio, quia sicut videmus, quòd per cōmen
 dam factam per papam de beneficio extra curiam vacāte,
 dicitur beneficium affectum, adeò quòd alius, quān papa
 de illo disponere non potest, vt dixi superiùs, quæstione
 13. eodem modo videtur dicendum hoc casu, vt per prou
 isionem istius regulæ videatur inducta specialis affectio ta
 lis beneficij, adeò quòd inferiores non possint de eo pro
 uidere, nec expectantes acceptare, vt dicunt Moder. in
 tract. reserua. in 3. præludio. & in 4. quæst. principali. & la
 tius dixi in regula de triennali. in quæst. 5. Et hæc sit sum
 ma, quòd affecta & reseruata, sunt à manibus inferiorum
 à papa exempta, vt notat Calde. in consil. 9. titu. de præb.

D & Rom. consil. 169. in proposito casu. & consil. 442. Et regula Cancellaria super hoc edita. Et tenuit Rota Zamoren Archidiaconatus, coram R. P. D. Marcello, mente Ianuario M. D. XXXII.

Prædictis tamen non obstantibus, contraria opinio datur probabilior. Et tenendo istam partem ad consil. Rom. responderetur, quod Rom. loquitur, quando resignatio facta in curia, licet ibi non moriatur resignans. Et tali casu est dubium, beneficium esse reservatum, vel saltem dimissum affectum, ut dicit Archid. in c. 2. in 1. colum. de præben. 6. Sed quando resignatio facta fuit extra curiam, ut in dubio proponitur, tunc contrarium dicendum est, licet beneficium tale non censeatur reservatum: quia nullitas

E uetur, & regula ista non inducit reservationem. Nam istius regulæ, solum fuit, resignantes à fraudibus coactionem imponens poenam nullitatis resignationis, & inductionem per obitum, ne ex tali fraude, seu dolo rectorij fructum vel commodum ex dicta resignatione consequantur in præiudicium ordinariorum, & expectantium. quibus papa favere per provisionem istius regulæ interdicitur. Quæ quidem ratio aperte innuit, & infert provisiones taliter resignatas non esse reservatas: quia si essent reservata, non fuisset vera illa ratio communiter hinc deducit regulam istam fuisse conditam, ne per huiusmodi resignationes præiudicaretur ordinariis in conferendis beneficiis, vel expectantibus in eisdem acceptandis. **F** ratio, quæ colligitur ex mente regulæ censeatur expressè tradita in l. tale pactum. ff. de pact. & in l. quantum fideicommissi. Aliàs cum reservata conferre, ne acciperent: ut in c. 1. de cõcess. præben. lib. 6. ut etiam frustratoria esset ratio, considerans præiudicium ordinarij vel expectantium, cum idem præiudicium maneret, si illa induceret reservationem. Ex quo igitur regula contra favorem ordinarij & expectantium: & voluit in favorum eorundem annullare talem provisionem, & vacantes per obitum inducere, ac si non resignassent, ad partem de beneficiis sic vacantibus poterunt in mensibus ordinarij providere, & expectantes acceptare.

Dubium tamen facit in hoc unum, quia iste modus ordinarij & factus vacationis per obitum, ab ista regu-

introducitur nō est de iure cōmuni, de quo ordinarij pro- **A**
uidere possunt, sed de iure particulari, p̄ prouisionē istius
regulæ, & sic ad papam pertinere videbatur, tāquam quod
manum imposuerit: vt in simili diximus de commenda.

Nec obstat ratio regulæ superius allegata, quia infirmī
resignantes nō dicuntur fraudare ordinarios, vel expectā-
tes, nisi in vero modo vacandi. Nam si nō resignassent, or-
dinarij per veram obitus vacationē prouidissent, & expe-
ctātes acceptassent. Et huc ratio regulæ pertinet. Sed quā-
do infirmi resignarunt, iam sunt exclusi ordinarij & expe-
ctantes, adeo, quod si papa per dispositionē istius regulæ
non occurrisset, resignatio haberet effectum. Sed ne resi-
gnantes & resignatarij prædicti ex malitia eorum commo-
dum reportent, in pœnam eorū papa nouam & fictā vaca- **B**
tionē obitus induxit. Nā cum beneficium verē vacauit per
resignationē, tali casu censetur vacare per obitum. Ista tamē
ratio non videtur inducta ad cōmodum ordinariorū,
sed papæ: nisi dicamus papam edidisse istam regulā, ad tol-
lendum obstaculum, quod per illā fraudulētam resignatio-
nem fiebat ordinariis & expectātibus. Ita sublato impedi-
mento manet libera potestas prouidendi, vel acceptandi.
argu. eorū, quæ not. Ioan. And. & Dom. in c. cum aliquib.
de rescrip. libr. 6. Et quod dicitur de alternatiua episcopi,
non adparet ex discursu istius regulæ papam beneficium
prædictū ex ista vacatione ficta voluisse reseruare, cum re-
seruatio in dubio non præsumatur, cum sit odiosa, vt tra-
dit Belenzinus in tractat. de charit. subsi. fol. 3. & Moderni **C**
Perusini in tracta. reseruat. Nec obstat, quod dictum est de
cōmenda: quia diuersa est ratio, ex quo papa cōmendādo
adponit manū, & impedit alios inferiores disponere, do-
nec per ipsum aliud de dicto beneficio disponatur. Hæc
enim ratio nō militat in casu nostro, in quo papa nō adpo-
suit manus. Ideo cōtrariū in eo dicendū erit. Et ista omnia
procedunt, quādo resignatio, vt proponitur, fuit facta ex
tra curiā: vbi verō in curia quis per seipsum, vel per procu-
ratorē suum resignasset, licet in ea nō moreretur, tali casu
collatio beneficij sic vacātis pertineret ad solū papam. Et
isto casu procedit consilium Roma. 342. Ratio est, quia vt
dixi, per resignationem factam in curia, beneficium di-
citur vacare, vt tenet Archidia. in cap. si electio. & in cap.

D commissā. de elect. & electi potestate. libr. 6. cum conce-
positis per Rotam in antiq. decisi. 33. incipien. nota quod
ibi &c. & 882. Sicut etiam inducitur vacatio, ubi quis per-
tur beneficio, ut dicit decisi. 86. incip. nota. Sequitur lo-
Franc. Pauius, Rotæ auditor, in tract. de sede vac. folio
in 4. column. Cum igitur in casu nostro resignatio facta
cta extra curiam, cessat omnis difficultas.

QVAESTIO TRIGESIMA QVARTA.

QVAERO, an per clausulas generales, videlicet, Quo-
uis modo vacet, &c. positas in supplicatione resigna-
tionis mortui infra viginti dies, comprehendatur
modus iste vacationis per obitum fictè inductus per
regulam, attèto quòd resignatio prædicta hic annullatur.

ESOLVTIO. Videtur prima facie dicendum, istum
vacationis modum cõprehendi sub ista clausula, Quo-
do. Quia ista clausula de sui natura comprehendit om-
modos vacandi, etiã in beneficiis reseruatis, ut dicit de
711. incipien. not. q. beneficia, &c. in antiq. & tradit. De
& alij in c. susceptum. de rescript. libr. 6. & est hoc vni-
Si igitur prouisio vigore resignationis factæ per in-
non valuit, & beneficium per dispositionem istius res-
vacat per obitum, dicendum est comprehendì sub præ-
clausula generali Quouis modo: ita in dicta supplicatio-
resignationis posita: quòd si resignatarius non habet
tum suum per resignationem, per obitum consequetur.

Obstare tamen videntur isti opinioni duo, quæ videntur
Ftur prima facie vrgeri. Primum est, quia annullato
principali, annullantur omnes clausulæ contentæ in
xta gloss. Fauianam in l. si patronus. §. patronum. ff. de
in fraudem patroni. & gloss. in fi. in capitul. significatio-
de offic. deleg. tenet Rom. consil. 246. cum concor. ut
bit las. in l. non dubium in 4. colum. de legib. & dixi
gul. l. si. de const. pec. ubi est textus notabilis de hoc.
igitur in 1. præsentì annulletur prouisio per resigna-
factam resignatario, fortassis in pœnam ipsius inducti
infirmum ad resignandum, vel propter suspitionem
haberi potest de eo, clarum est, quòd annullata prouisio
eius, omnes clausulæ ibi posite erunt nullæ. Et sic per
clausulas generales non comprehendetur vacatio
obitum facta. Et quia non videretur conueniens ex

quo quis priuatur, commodum consequi, iuxta cap. eum, **A**
 qui de prebend. lib. 6. & notatur in c. si. de rescript. Sed tenendo contraria opinionem, ad istud motiuum posset responderi, quod procedat in actu de sui natura connexo, & qui habet se tanquam principale & accessorium, prout in exemplis positus per glossas predictas. Secus vero, quando in aliquo actu ponuntur clausulae non dependentes & connexae, sed significantes de per se aliud diuersum & separatim ab expresso. Nam tali casu illae clausulae non censentur accessoriae, sed principales: & ideo annullato ipso actu, non annullantur aliae clausulae. Casus est de hoc ferè in terminis, in ca. si eo tempore. de rescript. lib. 6. Vbi si in vno, & eodem rescripto minori facultas de primo vacaturo beneficio cum cura, vel sine cura detur, certè si illud rescriptum, respectu illius clausulae de curato loquentis, sit nullum, attenda minori aetate impetratis: non tamè alia clausula de beneficio sine cura annullabitur. Ita est ibi tex. què doct. omnes dicunt ad hoc singularè, in l. 1. §. sed si mihi. ff. de verb. oblig. Et hoc vterius comprobatur ex comuni stylo Rotae, quae habet, quod quando in vna commissione committitur causa appellationis cum clausula, Necno qua & quas, &c. si commissio respectu cause appellationis est nulla, fortè quia de appellatione non constat, iuxta decis. Egid. c. commissio. & auditoris iurisdictione in predicta clausula, Necno, quam, & quas, &c. vigore cuius totum negotium principale commissum censetur, sustinetur. ita hic videbatur dicendum in casu proposito.

Sed defendendo primum motiuum, ad istam solutionem **C**
 replicari posset. Nam dato quod annullata prouisione clausula illa, Quouismodo, illa sa remaneret: tamè dico, quod talis clausula non posset capere vacationem contingentem tempore resignationis factae. Nam in supplicatione ista clausula apponi solet videlicet, Siue praemisso, siue aliàs quouismodo vacet, &c. Requiritur ergo, quod tunc vacet. Unde si beneficium vacat, postea clausula illa non capit, quia vacatio tempore datæ verificari debet. e. eam te. cum vulg. de rescript. Et qualitas adiecta verbo, tempore verbi adesse debet: vulg. l. ex facto. de vulg. Capiet igitur clausula, Quouismodo, vacationem extunc, non autem exnunc. Quia permissum ad tempus, censetur postea prohibitum. l. Imperator. ff. de postul. late l. si in l. sed & si quis, in princ. in 2. notabili.

O ij

D ff. de vulg. & pupil. Cùm igitur vacatio ista obitus, de hic agitur, inducta fuerit, non tempore resignationis, sed postea per obitum resignantis, de qua à principio cogitatum non fuerat: neq; vacatio certa erat, cum ab obitu non viginti dies contingenti dependeret: merito talis clausula ad obitum istum adaptari non potest, cum papa illud concessisse non videatur, quod in rerum natura non potest neq; cogitabat. Præsertim, quia ex quo resignatarius provisione priuatur, fortè propter suspicionem fraudis notatur, quod idem actus punitius & privilegiatius esse debet, cum contraria sint: arg. l. quod fauore. C. de legi. Ne eadem diuerso iure censeatur, contra tex. in l. eum qui. ff. de viro

Secundum principale contrarium motiuum est, quia clausulae generales in provisione posita, in dubio vacationem veram per mortem comprehendunt. Quia simpliciter prolata, casum verum, non fictum comprehendunt, ut est text. notabilis in l. i. §. hoc interdictum. notat Bart. ff. de fonte. facit l. si. C. de his, qui ve. arat. petr. Sed vacatio mortis, quae per istam regulam in dubio non vera, sed ficta est: quia vera vacatio per resignationem est, quae quidem resignatio per regulam istam non aueratur, sed tantum provisio, ut patet in ea, & tenet Rom. consil. 342. Cùm igitur in dubio clausulae illae generaliter & in casu vero intelligi debeant, ut dictum est, casum istum fictum adaptari non debent.

Sed ad hoc etiam responderi potest, quod si clausulae generales per illa verba expressae sunt, vel alias quocumque modo, secundum stylum hodiernum, rectè comprehendunt istum casum mortis contingentis ex eadem persona. Quia generalitas illius clausulae est apta omnem modum vacationis per eandem personam comprehendere, ut est lata decis. in materia de rescrip. decis. i. secundum ordinem titulorum, & secundum numerum est decis. 28. incip. si mandetur alicui. & in materia est decisio. 273. & 433. & 613. & 743. Et Egid. de decisio. 46. multis allegatis per Modernos in tract. benefic. 4. 6. quae tertiae partis. Et ponit latius Fely. in c. in nostra. in 37. de rescrip. si igitur omnem modum vacandi comprehendit, modus iste inductus per istam regulam, includetur, qui totum dicit, & c. l. Iulianus. de leg. 3. Et ista opinio mihi placeret, nisi obstaret illud, quod dictum est videlicet

ne idem resignatarius in pœnâ, & in odium, cuius dispen- A
 satio emanavit, ex eodem actu puniatur & præmierur. Nâ
 verba illa generalia omnes alias comprehendere debent,
 qui ad incommodum priuati, nō ad commodum tendere
 iuxta ea, quæ latè scribit And. Sicul. in cap. si. col. x. de pecu-
 cleri. Et quia, vt dictum est suprâ in proxima q. ordinarij,
 nec expectantes beneficia vacatura, per hoc fictum obitū
 capere non poterunt, quia non est verus modus vacandi.
 Ergo eodem modo hîc dicendum est. Et ideo res propter
 præsumptam resignatarij fraudem sine difficultate nō est
 qua sublata, præcedens opinio mihi placeret.

Nec obstarer motiuum superius factum, videlicet q. di-
 cta clausula, Quouis modo vacet, non comprehendat nisi
 modum vacandi tunc existentem: quia hoc est falsum, quia B
 secundum omnes in dictis decisionibus omnē modū con-
 tingentē ex eadē persona capit. Et tamē non est possibile,
 quod eodem tempore beneficiū per resignationē eiusdē
 personæ, & per obitū eiusdem vacet. Ergo necessariō de-
 bemus dicere, quod obitus postea obtingere debeat.

QVÆSTIO TRIGESIMA QVINTA.

QVÆRO, quia dictū est superius, quod quando in-
 firmus infra viginti dies moritur, beneficium per re-
 signationē in manibus papæ vacat, vt dicit Rom.
 Confil. 342. licet eius prouisio in fauorem resignatarij non
 valeat, & etiam per obitum vacat, vt disponit ista regula. C
 Modò quæritur, vnus impetrat expressè beneficium istud
 per huiusmodi regnationē vacās, & alius per vacationē fi-
 ctâ obitus inducti, per istâ regulâ impetrat, & cōcurrūt in
 data, & in omnib. qualitatib. pares sunt, q. præferri debeat?

SOLVITIO. Aliquid indecēter superius in alia quæstio-
 ne tactum fuit, sed quia hîc principaliter tractandum oc-
 currit. ideo plenius difficultatem attingam.

Videtur igitur, quod illius impetratio valeat, qui impe-
 trauit per resignationē: quod probo duplici ratioe. Prima,
 quia ista vacatio per resignationē inducta fuit ex facto ho-
 minis: illa verò p. obitū, de qua loquitur ista regula, est in-
 ducta à lege. Quo casu prouisio hominis prouisionē legis
 cessare facit. l. si. C. de pact. conuen. Secunda ratio est, quia
 ista vacatio per obitū, ab ista regula ad illum effectū indu-
 cta fuit, vt prouisio resignatario facta excludatur, quando

Designans infra viginti dies mortuus fuit. Quo casu in-
 cta ad vnum finem, ad alium trahi non debent. l. eum, q.
 ff. de vsuca. cap. si cui. de præbend. lib. 6. Sed in propo-
 sitione resignatarius nihil petit, sed alius. Igitur con-
 trarium dicendum est.

Istis tamen non obstantibus, contrarium, iudicio me-
 verius est. Pro quo considerandum est, quòd quando re-
 gnans infra viginti dies moritur, beneficium alio modo
 quam per obitum, & sic per modum ab ista regula in-
 ductum, non autem per resignationem vacat: quia isti duo
 vacandi modi eodem tempore simul concurrere non po-
 sunt, vt adparet in d. cap. susceptum. & Roma. consil. 34.
 qui contrarium innuere videtur. Intelligitur, quando

E regulam specialis modus vacandi inductus non fuit
 prout regula istius temporis, quã ipse allegat, hoc non
 bebat. Sed posito, quòd isti duo modi vacandi vno tem-
 re concurrere possent, tamen ista vacatio obitus, hic spe-
 cialiter inducta attendi debet. Et tenendo istam opor-
 nem non obstat illud, quòd dicebatur, provisionem huius-
 nis cessare facere provisionem legis, quia illa doctrina
 telligitur, nisi provisio legis sit etiam specialiter inducta,
 quia tali casu provisio legis attenditur. Ita declarat g.
 Bart. & alij in l. 2. C. de iure emphy. Sequuntur Modest.
 pienses in l. item quia. in 2. col. ff. de pact. & in §. item
 uiana, nume. 67. instit. de actio.

Sed vterius aduertendum est, quòd impetrans per
Itum, ita demum obtinebit, si modum, seu speciem vacan-
 nis inducta per istam regulam expresserit, & papa nunc
 uerit. Alias sola impetratio generalis obitus, non suffi-
 ret, ex eo, quia vacatio obitus, de qua ista regula loquitur,
 est vacatio ficta & qualificata, & in materia ambigua
 stricta, quales impetrationes sunt, appellatione vacatio-
 nis per obitum, de vacatione vera non ficta & qualificata.
 Illis ista est, intelligimus: argu. text. in l. quæsitum §. illud
 raffe. de leg. 3. & cap. statutum. de elect. lib. 6. vbi est be-
 text. De hoc facit text. in l. si cui. de leg. 2. Hinc voluit de-
 Thomæ Fastoli in dubio Rotæ. 46. incip. die Mercurij
 impetratio per cessum, vel decessum Titij, mortem eius
 non comprehendit, videlicet quado beneficium Titij
 eius priuationem vacaret. Et istud dictum sequitur laus.

Franciscus Pauinus quōdam Rotæ auditor, in tract. de officio, & potest. cap. sede vacan. in vlt. euidentiali. col. 3. vbi more suo plura notabilia ponit.

Istud tamen dictum limitatur procedere, quando alius coimpetrans est, prout in quæstione nostra. Secus verò si vnus solus impetrans esset: quia tali casu modum vacandi non expressum caperet, vt notat Lapus in allegatio. 89. in 8. colum. sequitur Fely. in cap. in nostra. in 37. corr. col. 1. Hinc est, quod impetras beneficium per mortem Titij, venit violenta, licet mors illa qualificata sit, prout Gemina. & alij in dicto cap. susceptum dicunt. & latè Ioan. de Ana. in cap. fina. de homic. prosequitur.

QVÆSTIO TRIGESIMASEXTA.

QUÆRO, quomodo probetur aliquem in infirmitate resignasse, ad effectum istius regulæ, & per quem debeat huiusmodi infirmitas & mors infra viginti dies contingens probari?

SOLVTIO. Debet plenè probari, quia agitur de priuando aduersario beneficio suo per resignationem obtento: & sic de magno præiudicio. Quo casu plenæ probationes requiruntur, maximè, quia sumus in materia quodammodo obiectiua, in qua opponitur de ista regula ad annullandam resignationem veram, quæ est odiosa, & strictè interpretanda. Et ideo in tali materia clarissimæ probationes requiruntur, sicut in spolio: in quo tenet Rota, & est notissimum, quod ad probandum primum extremum, probationes de publica voce & fama nõ sufficiunt, sed de visu requiruntur. Et ita etiã in hac materia fuit corã me conclusum de anno M. D. XXXV. in vna Compostellana. Et hodie 19. Februarij M. D. XXXVII. in vna Placentina canonicatus, & præbendæ de Husillo corã do. Marco Antonio Marefco, fuit per omnes Dominos tentum, quod ad probandam infirmitatem in terminis istius regulæ non sufficeret, nec deberet admitti vnus testis idoneus cum iuramento in supplementum probationis. Per quem autem debeat, infirmitas & mors infra viginti dies cõtingens probari? Solutio est clara, quod per illũ, qui per exceptionem istius regulæ querit resignationem infringere. Nam ex quo agit ad rescissionem, probare debet, quod intendit: vulga. l. qui accusare. C. de eden. & ita communiter tenetur.

D QVAESTIO TRIGESIMASEPTIMA.

QVAERO, an dies quo fit resignatio, vel praestatio consensus infirmi, debeat computari in termino viginti dierum, de quo hic, ut videlicet, currant de momento ad momentum: an verò eo non computato incipit terminus viginti dierum, à sequenti die numerari?

SOLVTIO. Ista difficultas fuit per R. P. D. Marcellum episcopum Marsicanum proposita in Rota 5. Julij. 1738. una Leodien. canonicatus: & non fuit tunc resoluta. Et de probationem facit in hac materia. Vnum, quia videmus quod in dubio tempus currit de momento ad momentum: in multis casibus expressis, ut dicit Ioan. And. & alij in cap. super de appell. Et dixi in regula de annali, allegando gloss. communiter approbatam in rubric. ff. de divers. & temp. praescript. Sic enim videmus, quòd dies termini statuti, vel commisi in termino computatur, ut dicit Bal. in l. 2. §. 2. in C. commu. de leg. Ita videtur hic dicendum, quòd isti viginti dies hic de momento ad momentum computari debent, & sic quòd dies primus consensus, à quo numerari debent illi viginti dies, computetur in termino 20. dierum.

Tamen istis non obstantibus, contraria opinio est de re verior. Nam non eundo per mendicata suffragia, ista communis conclusio doctorum: de qua per Bart. Alex. Ias. in l. ff. si quis cautio. Quòd regulariter dies termini non computatur in termino, per plura iura & rationes quae ibi adducunt, & reassumunt longo sermone Moder. Hinc in rub. insti. de insti. & iur. col. 9. nu. 68. cum sequentibus multipliciter ista conclusio soleat limitari, ut in praedictis locis scribunt moderni: tamen omnes in hoc communitè concordant, quod quando terminus est praefixus per diem, à, dies termini non computatur in termino. Quia illa diem, à, de sui natura denotat separationem diei, in quo datur terminus à termino praefixo: & sic excluditur ille dies termini à die quo fit actus, per plura iura, quae adducuntur in d. l. 1. Pro qua opinione est textus clarus, quae ibi dicitur gl. in verbo numerandum. in fi. in c. 3. de praeb. li. 6. ubi dicitur mensem à die, quo beneficia ipsa vacauerint, &c. Quae verba ponuntur etià in ista regula per omnes modernos peritioses à tempore Iulij, qui Iulius fuit primus, qui ad istam regulam addidit ista verba (infra viginti dies, à die per ipsam signatam

signantem præstandi consensus computandos, &c.) Et sic A
adparet ex textu illius regulæ, quod virtute istius dictionis, à,
quæ exclusionem & separationem significat, dies præstandi con
sensus non debet in termino computari, prout etiã est glos.
concordans cum illa. d. c. 3. in cle. sicut. de appell. Quas glo.
post Cardin. ibi in prima quæstione sequitur Alex. in con
silio 114. in prima col. lib. 5. cum pluribus concord. quæ ad
hoc cumulat Felyn. in cap. 1. in secunda colum. de præscrip.
Itaque ista videtur irrefragabilis conclusio, quod dies præ
stiti consensus resignationis non computetur in termino.
Non obstant modo in cõtrarium adducta, quod tempus
in dubio intelligitur continuũ: & quod dies termini statu
ti & compromissi computetur in termino: quia videntur
ista non esse omnino absoluta, aut vera. Tamen præsuppo
sito, quod ita sint, prædicta omnia limitantur, nisi terminus
statuti vel compromissi sit assignatus per dictionem, à, quia
tali casu nõ computatur dies in termino. Ita in indiuiduo
tenet Alexan. in consi. 42. in casu & lite. colum. 3. lib. 3. cum
concor. vt ibi per eum. Præsertim quia hinc sumus in statu
to vel in constitutione Apostolica: quæ, vt abunde in pro
micio diximus, habet vim legis vniuersalis. Itaque manet
conclusio firma, quod in regula ista dies præstiti consen
sus in termino viginti dierum computari non debet.

QVÆSTIO TRIGESIMA OCTAVA.

QVÆRO, an dies de qua loquitur ista regula, intel
ligatur de die artificiali 12. horarum, an verò de na
turali 24. horarum?

SOLVITIO. Vt adparet in quibusdam notulis signatu
re gratiæ, quæ per manus pluriũ circunferuntur, quæ, vt
refertur, ab Alexandrino originẽ desumpserunt: signatura
tenet & obseruat diem istius regulæ pro die 24. horarum
interpretari debere. Ita quod computabitur dies & nox,
quæ pro vno die reputantur, vt in l. more Romano. ff. de
fer. Et pro ista opinione facit, quia in dubio naturalis cau
sa debet attendi, non accidentalis, seu artificialis, vt est
tex. in l. qui habet. & ibi notat Bar. ff. de tuel. sequitur Bal.
in authen. similiter. C. ad l. Falcid. & illum text. in notab. q.
allegat Bart. in l. ff. de offic. pro consu. & Abb. in c. licet.
de offic. leg. text. in l. i. §. hoc interdictum. & ibi notat Bar.
ff. de fonte. & text. in l. fin. C. de his qui ven. & ta. impe.

D Sed aduertendum est, quòd in regula ista videtur ita dicendum: nam negari non potest, quòd regule istae habent se ad instar statutorum, & ita sicut statuta, strictè & proprie verba in illis intelliguntur: vulg. l. 3. ff. de nego. gest. Sed statutis dies in dubio accipitur pro tempore 12. horarum & sic ab ortu Solis vsque ad occasum, quia tunc proprie dies dicitur, quando Sol est super terram, vt in cap. consuluit. de offic. deleg. & tradit Fede. de Senis, in consil. 4. statuto cauetur, &c. Igitur idem dicendum erit hic.

Breuius, istis non obstant. prima opinio mihi videtur prior. Pro qua opinio. est deci. Moder. de sylua. in tractu beneficiorum q. 46. tertie partis. in fi. vbi tenent expressè regulam istam loquentem de 20. diebus, debere intelligi

E diebus naturalibus 24. horarum, vt ibi per eos. Et ista fundari potest efficaci ratione: quia vt saepe dictum est, aliis quaest. regula ista, ex quo est odiosa, & contra ius commune, in quantum fieri potest, respectu odij restringi debet: & ampliari, quatenus in fauorem resignantis tenent iuxta ea. odia. de regu. iur. lib. 6. Sed interpretando de pro die naturali 24. horarum, extenditur magis libertas resignantis, quae de iure communi sine praefinitione alio temporis libera erat, ergo illa interpretatio attendenda. Et per hoc ad consil. Fed. respondetur, quòd illa interpretatio procedit, vt poena statuti euitetur, vt dicit Alex. in more. & Moder. in d. c. consuluit. Sicut etiam videtur vt poena periurij euitetur, qui iurauit soluere die dominica,

Fco, si media nocte sequenti soluit, periurus non erit vt Archid. in c. quòd à patribus. 75. distin. Bal. in c. ego col. 1. de iureiur. Et ista concordant in materia beneficij de qua hic tractatur. nam non repugnat, qd actus factus nocte, de die fieri dicatur, cum nox sit pars diei. Sic collatio beneficij de nocte fieri potest, vt tradit Abb. in c. 1. de clandest. desp. & Domi. post Archid. in c. si tibi abbat. ti. col. 1. de praeb. lib. 6. & eo modo resignatio, & ideo non repugnat, vt dies hic interpretetur 24. horarum, sicut computat ecclesia, vt in c. 1. & 2. de feriis. & ita hoc die feruatur.

QVAESTIO TRIGESIMANONA.

QVAERO, nunquid de stylo curiae soleat huic regulae passim derogari?

SOLVTIO. Si loquimur extra Italiã, solet conmutari.

muniter pro absentibus derogari. In Italia verò aliquan- A
do solet concedi derogatio, quando locus resignationis
distat à curia, & beneficia quæ resignantur, non sunt refer-
uata: si verò sit locus vicinus yrbi, cum maiori difficultate
conceditur. Hodie tamè rarò accidit iste casus, ex eo, quia
pauci resignant extra curiam propter expectatiuas & mul-
titudinem mandatorum, quæ capiunt omnia beneficia va-
catura per cessum vel decessum, & ideo procurant resi-
gnare in curia & tunc non solet derogari huic regulæ, ni-
si cum maximis fauoribus. Tamen tempore Leonis papæ
x. non cum tanto fauore obtinebatur derogatio. Nam
tunc sæpius derogatum isti regulæ fuit pro pluribus per-
sonis, quas enumerat R. bo. me. Laurentius Puccius, Car-
din. Sanct. quatuor, in quodam suo libro adnotationis B
derogationum regularum. fol. 58. 72. 73. 77. quæ trahi pos-
sent in exemplum occurrentis casus.

Et est considerandum, quò quando infirmus mittebat pro-
curatorem ad resignandum in curia, quia facilè continge-
bat infirmum interim moti, ideo fuit excogitata in suppli-
catione ista clausula, videlicet, Itaq; si dictus N. resignans
extra Roma. curiam fuerit vita functus, literæ per eius
obitum cum omnibus clausulis, & modis superscriptis, o-
missa resignatione expediri possint. Tamen Modernis
temporibus ista clausula solet cassari, vt euitentur fraudes,
excepto in materiis Alemanniæ & Hyberniæ, quæ sunt na-
tiones de facili scandalo se, in quibus solet etiam aliquan-
do clausula limitari secundum casus contingentiam. C

QVAESTIO QVADRAGESIMA.

QVAERO, quid si infirmus per procuratorè primò,
deinde secundo renuntiat etiam per procuratorem,
& in hac secunda resignatione derogat papa huic
regulæ, nunquid si resignans moriatur infra viginti dies,
sanetur prima resignatio propter derogationem regulæ
in secunda resignatione factam?

SOLVTIO. Iste casus contigit tẽpore Felyni in curia,
vt ipse hïc refert in quadam apostilla, super quo fuerunt
variae opin. Nam quidam dicebant secundam resignatio-
nem capere beneficiũ, & non primam, ex eo, quia prima
renuntiatio per mortem resignãtis infra viginti dies, per-
dit vires suas, & sic valuit secunda: & licet secunda renun-

Datiatio non possit valere stante prima, quę fuit resoluta per obitum, tamen secunda capiet illum modum per obitum resultantem ex prima, vigore clausulę generalis. Vel alio quouis modo in secunda resignatione adponi solita, & illa clausula secundo resignatario dabit ius.

Contrarium tamen per solennes viros conclusum fuit ista ratione, quia tempore quo secundus impetrauit, non erat tunc à principio quęsitum ius primo resignatario spe bona & considerabili, & quanuis postea illa spes propter obitum resignantis, infra viginti dies euauerit: tamen ex quo secundus in sua secunda impetratione de illa mentionem non fecit, quę tunc boni initij erat, subreptim impetrasse dicitur. Nec obstat, quod collatio à primo resignatario facta, quodammodo conditionalis videbatur, & euentu vitę resignantis pendere: ergo nullum ius tribuatur quominus secunda prouisio non valeret, arg. tex. in cap. te. de rescrip. lib. 6. quia respondebatur primam resignationem conditionalem non fuisse, sed puram & simplicem, quę ante obitum resignantis integrum ius tribuerat, & dum in euentu erat, de illo iure in secunda resignatione mentio fieri debebat, nec superuenientia mortis resignantis ad secundam impetrationem validandam excusat, ex eo, quia tempore quo secunda impetratio facta fuit, resignans vivebat, & prima resignatio erat tunc valida, licet ex euentu mortis resoluta esset. aliud enim est, quod actus sit conditionalis, vel purus & resolutibilis, vt tradunt Moder. in cap. caterum. de rescrip.

QVAESTIO QUADRAGESIMA PRIMA.

QVAERO, nunquid legatus cum facultate derogandi regulis editis & edendis, isti regulę derogare possit?
SOLVTIO. Potest capi ex his, quę in prohemio regularum. q. 5. & 6. dicta sunt, videlicet, quod isti regulę & similibus notabilem qualitatem habentibus quę propter stylum Cancellarię in se clausulam derogatoriā continent, nunquam illis per clausulas generales derogari censetur nec derogatio concedi, nisi specialiter & nominatim illis derogetur, vt etiam tenet glossator in reg. co. 2. & ita ex stylo in literis derogatio regulę in prohemio narrari solet, & hoc priuilegium omnes regulę Cancellarię iudiciales habent, quę omnes notabiles sunt, vt in dicto prohemio dixi. Et in casu, de quo hęc quaeruntur

inter loquendū dixerunt Domini hoc anno M.D. XXXIX. **A**
 in vna Gerunden. canonicatus, & præbendæ corā D. Ray-
 naldo Petrutio. In qua causā per Rotam ista duo dubia da-
 ta fuerunt: Vtrum nuntius resignationem vigore mandari
 in fauorem certæ personæ facti admittere possit. Secun-
 dum, vtrum vigore prædictæ clausulæ isti regulæ derogan-
 di facultatem haberet. Super quibus dubiis D. Hierony-
 mus de Castello aduocatus, latius præter ceteros scripsit.
 Et super primo Domini fati dubitarunt. Secundum verò
 dubium ab vsu patrisfamilias pro expedito habuerunt.

REGVLA DE IDIOMATE.

REGVLA TEM voluit, quòd si contingat ipsum alicui personæ de
 parochiali ecclesia providere, seu mandare provideri, vel
 gratiam expectatiuam concedere nisi dicta persona intel-
 ligat, & intelligenter loquatur idioma loci, vbi ecclesia
 huiusmodi consistit, prouisio seu mandatum, & gratia desuper, quo
 ad parochialem ecclesiam nullius sit roboru vel momenti.

PRÆFATIO.

Plura sunt quæ mihi scribere cogitanti dicenda occur-
 runt super ista regula quæ vsu quotidiano sunt fre-
 quentata: & vtilia videri poterunt, vt vtar verbis text.
 in l. ff. ad exhiben. Verum, quia quædam erunt omnia
 cum aliis regulis: alia verò proximè ad regulam istam
 pertinebunt: ideo illa quæ communia erunt, breuius tra-
 ctabo. Reliqua verò plenius attingam.

In primis igitur illud meminisse oportet, istius regulæ **C**
 primum conditorem Gregorium vndecimū fuisse, quòd
 ex eo adparet, quia inter regulas prædecessorum Ponti-
 ficum ista regula non reperitur. Et hæc moderna nihil ad
 illā Gregorij addit, nisi verba de gratia expectatiua, quæ
 addidit prius ad regulam Gregorij Eugēnius Papa Quar-
 tus, vt patet in eius regula. In cuius quidem discussione
 solum eas quæstiones attingam, quas putabo necessa-
 rias ad materiam regulæ.

QVÆSTIO PRIMA.

IGITUR quæro pro fundamento dicendorum, nun-
 quid regula ista habeat symbolum, affinitatem, aut si-
 militudinem aliquam cum diuino aut humano iure, an
 verò discrepet à iure communi?

Solutio